

PETRI MÜLLERI, JCTI

DE

ANNVLO

PRONVBO

VVLGO Dom

Bawort

Oder

Srau-Ring,

HYPOMNEMA.

CVI ACCESSIT

DE

MODO AC VSV

COMPVTATIONIS

GRADVVM

DISSERTATIO.

*Editio novissima, priore illa, quæ Anno 1711. Jenæ prodit,
multo correctior & emendatior.*

VITEMBERGÆ,

EX OFFICINA EICHSFELDIANA.

1735.

OLIVIA

200

This image shows a close-up of a textured, aged surface, likely the cover or endpaper of an old book. The color is a mottled light brown or tan, with numerous small, darker brown spots and stains scattered across the surface, indicating age and wear. The texture appears slightly grainy and uneven. There are no discernible patterns, text, or other markings on this section of the material.

FRANCIS

C. D.

DE

ANNVLO PRONVBO

VVLGO

Wom

Wawort, oder Frau-King.

T H E S I S. I.

S V M M A R I A.

1. *Jus Gentium cum genere humano natum dicitur.*
2. *Illud semper immutabile.*
3. *Ista lege jubemur fidem pactorum servare.*
4. *Peccatum est pactis contravenire.*
5. *Conscientia domesticum quoddam tribunal.*

L O C O P R O O E M I I.

IUs gentium (I) adeo alte infedit, altisque egit ra-
dices, ut cum ipso genere humano natum dicatur,
nec unquam, nisi cum eodem evelli, possit, *Ægid.*
Hortens. ad ss. Sed naturalia Inst. de Fur. Natur. Gent.
& Civil. Propterea quod divina quadam Provi-
A dentia

- 2 dentia constitutum sit, (2) semperque unum atque im-
mutabile permaneat, ut apud omnes gentes peræque
observeatur *d. §. Alvarus Valascus, d. Jur. Emphyt. quæst. 3.*
- 3 *n. 2. ibi. agnosces igitur Jus gentium ex ratione.* Ista (3)
autem lege jubemur fidem pactorum servare, cum nihil
tam conveniens sit naturali æquitati, quam servare ea,
quæ inter homines placuerunt, *l. 1. ff. de Pact. & grave*
dicatur fidem fallere in l. 1. ff. de constit. pecun. Tiber.
Decian. Cons. 5. num. 22. ibi quia hoc dictat naturalis ratio.
Frider. Schenck Baro à Tautenb. in c. 1. §. sed non est alia
num. 1. vers. Contra vero grave &c. Quæ fuit prima caus.
- 4 *benefic. amitt. in Usib. Feudor.* Imo (4) peccatum sit sua-
que natura turpe, & sempiterno naturæ jurilegique
morali contrarium pactis contravenire, pluribus id mon-
strante *Jacob Schultes tract. de Fid. Hæretic. Relig. ser-*
vand. num. 266. Ut proinde sua cujusvis (5) ratio sibi
dictitet, ea, quæ sub fidei religione promiserit, sancte
servanda esse, non minus, ac si centum testimoniis stabi-
- 6 liisset promissa: Conscientia enim sibi (6) mille testis
est, & domesticum quoddam tribunal, quod sanctissimus
Judex Deus T. O. M. in hocce mortalitatis statu apud
nos voluit extare, ut esset velut exemplar magni illius
Tribunalis, coram quo appareat, ejusque dictamini au-
scultemus obediendo.

T H E S I S II.

S V M M A R I A.

1. *Mortales deflectunt sæpius a regia via.*
2. *Rara est per hæc tempora fides.*
3. *Dictum Plauti de nostro seculo affirmandum.*
4. *Antiquitus obligationes brevissimæ, hodie longissimæ.*
5. *Communis mos est, si fecisti, nega.*
6. *Prudenti diffidentia nil melius est.*
7. *Alciabidis interrogati responsio.*
8. *Ecquis unquam securus esse poterit de corde humano.*

Verum uti nunc sunt mores, adeo res redit. Experi-
entia nos edocet, Mortales (1) affectibus nimio plus
deditos suæ ipsius bonitatis immemores deflectere sæpi-
us a regia via, cui tamen soli debuissent insistere. Haut raro
intelligas, ea, quæ nudius tertius promiserant homines,
hodie malitiose negare; ut cum *Lipsio centur. ad Belg.*
epist. 100. fateamur, raram (2) esse per hæc tempora fi-
dem, atque eam citra verba fere consistere, ita hoc se-
culum fide est nudatum, ut fides videatur evanuisse in
auras; unde versiculi:

Da die Treu ward neu geboren,
Kroch sie in ein Jägerhorn,
Der Jäger bließ sie in den Wind;
Daher man keine Treu mehr find.

Et quod (3) *Plautus in Aulular.* de suo conquestus, il-
lud de nostro seculo affirmandum est;

Heus tu, *inquit*, nostra ætas non multum fieri gerit,
 Tabulæ notantur: adsunt testes duodecim,
 Tempus locumque scribit Actuarius,
 Tamen invenitur Rhetor, qui factum negat.

- 4 Antiquitus (4) obligationes brevissimæ, hodie longissimæ, & ad membranam totius cutis bovinæ extenduntur. *D. Ditherr. ad Besold. Thesaur. Pract. verb. Trau und Glauben. Manil.*

Perque tot ætates hominum, tot tempora & annos.
 Tot bella, & varios etiam sub pace labores,
 Cum fortuna fidem quærat, vix invenit unquam,
 At quanta scelerum moles per secula cuncta,
 Quamque onus invidiæ non excusabile terris?

- 5 Et hoc tempore communis hominum (5) mos est hic: si fecisti, nega; nec nobis Jus prodest, si deficiat probatio *l. duo sunt. 30. ff. de testam. tutel.* Quæcum ita sint.

- 6 (6) Prudenti diffidentia

Nil est melius, nihil utilius mortalibus

- 7 teste *Euripide in Hecuba.* Ut (7) *Alcibiades* cui interroganti, num patriæ de se judicaturæ fideret? respondisse feratur; Ego sane *ne matri quidem*: vererer enim, ne insciens pro albo calculo nigrum immitteret. Ec-
 8 quis enim securus (8) unquam esse poterit de corde humano in intimis pectoris recessibus abdito, cujus arca-
 na consilia tam scite tegere & dissimulare novit lingua,
 tam dextre pernegant oculi, aliique corporis motus.
Saavedr. symb. pol. 51.

THESIS III.

SUMMARIA.

1. *Non nudis hominum verbis standum est, sed signum etiam admittendum.*
2. *Veritas magis oculata fide, quam per aures hominum animis infigitur.*
3. *Oculi fideles dicuntur, Aures infideles.*
4. *Quid sit oculata fide emere.*
5. *Quid emere cæcâ die.*
6. *Inspectio ocularis superat alia omnia.*
7. *Nudis animi actibus efficientiam Juris tribuere, non est congruum humanæ naturæ.*

Proinde haud male censentur egisse, qui non nudis hominum verbis standum, sed majoris (1) testimonii, seu probationis ergo aliquod etiam signum, tesseram vel symbolum in oculos incurrens adjiciendum esse, pactis admiserunt, idque ad effectum Juris; Veritas (2) enim magis oculata fide, quam per aures animis hominum infigitur. *ff. ult. Instit. d. gradib. cognat. Wesenbec. in parat. ff. fin. regund.* Et magis incredulæ sunt hominum aures, quam oculi. *Herodor. lib. 1. secundum vulgatum istud: Quod patet expresse, non est probare necesse. Montan. d. finib. c. num. 3. Quodque oculis vidit, nemo fideliter negat, Schlepiz. in prompt. Jur. tit. 41. §. 1. Gilbauf. c. 6. p. 2. art. 2. §. 7. Qui audiunt, audita dicunt: qui vident, probe sciunt. Plaut in Truculent. vid. Donell. tract. de testib. c. 6. Treutl. vol. 2. disp. 5. rb. 9. lit. d. & c. Ideoque*

3 que *Lyricus* (in *Art. Poetic.*) *oculos fideles*, (3) *Contra*
Historicorum primus (*Herodot. in Clio*) *Aures infideles*
 appellat. *Rationem* ejus, teste *Zingræio in Emblem. Ethic.*
Polit. 88. reddit *Physicus*, quod visus per se, auditus ve-
 4 *lata fide* (4) *emere*, pro *præsenti pecunia*, cui contrarium
 5 hoc ejusdem : (5) *emere cæca die*, quando differtur in
 diem solutio, id quod credere, seu *fidem sequi*, schola no-
 stra vocat. *add. Aristot. 1. Metaphys. cap. 1.* Vnde J^Cti
 6 asserunt, ocularem (6) inspectionem superare omnia
 alia, per ea, quæ tradit *Rutger. Ruland. de Commiss. p. 2.*
lib. 3. 1. per tot. & Berlieb. concl. 46. n. 14. ait : quod pro-
 batio per evidentiam rei, vel ocularem inspectionem, sit
 optima & superlativa omnium probationum, nec ulla
 major ipsa, vel melior, vel validior, vel certior, adeo ut
 7 præferatur omni generi probationum. Nudis itaque (7)
 animi actibus efficientiam Juris tribuere, non est con-
 gruum naturæ humanæ, quæ nisi ex signis actus cognos-
 cere non potest ; prout *Hugo Grotius d. Jur. Bell. &*
Pac. lib. 2. cap. 2. num. 3. graviter loquitur.]

THESIS IV.

SUMMARIA.

1. *In matrimonii negotio cautio adhibenda est.*
2. *In hoc consistit principium familiæ & Reipublicæ semina-
rium.*
3. *Veteres de Conjugio & Militia admodum fuerunt solliciti.*
4. *Hæc cura ad Politicum, qua talem spectat.*

f. Ma-

5. *Magistratus de controversiis matrimonialibus sapienter judicet.*
6. *Judici perjuria sunt vitanda.*
7. *Perjurii vindex pœnam differt , non donat.*
8. *Ipsi Dii olim ad certa pacta palude Strygia invocata adstringebantur.*
9. *Perfidus causa nunquam deficit.*
10. *Licet quis se fraude possit extricare, conscientia tamen ratio babeatur.*

ET si alio quodam, certe (1) in gravissimo Matrimo-
 nii negotio cautio adhibenda est, ne dicta facta ne-
 gentur, promissisque contraveniatur. In hoc (2) enim
 principium familiæ, & Reipublicæ seminarium consistit
Cic. lib. 1. officior. cum inducat immortalitatem Novell.
22. pr. Borchold. d. Gradib. p. m. 112. Proinde nulla de re
 magis sollicitos (3) fuisse Veteres, quam de Conjugio
 & Militia ex *Avemin. 4. part. d. reb. Turcic. refert. Ar-*
niscæus de Jur. Connubior. cap. 1. sect. 2. num. Atque (4)
 ad Politicum qua talem hæc cura inprimis spectat, cum
 ipsi de iis agendum sit, quæ ad constitutionem & salutem
 Civitatis spectant; Domus autem, in qua Maritus & V-
 xor, Herus & Servus, Pater & Liberi, pars est Civita-
 tis; Virtutem itaque partis ad virtutem totius respicere
 necessum est *Arist. 1. Politic. cap. ultimo.* Hinc Magistra-
 tus (5) de controversiis matrimonialibus sapienter ju-
 dicet, atque illuc respiciat, ut si sponsalibus, quæ Nup-
 tiis præmittuntur, spesque earum appellantur in *l. 51.*
puellæ tutores 6. ff. de Sponsalib. legitime contractis sancta
 fides

haes sit inducta, ad consummationem morosi interque se dissentientes compellantur, quo Civitatis incrementum Connubiorum frequentia promoveatur; Nihil enim utilius est Civitatibus, quam eas repleri hominibus liberis, *Autheut. d. Restit. & ea quæ parit. undec. mens.* Desponsationes autem sæpius solenni ritu, mediantibus
 6 votis & juramentis, fiunt; Quamobrem (6) Judici sedulo perjuria sunt cavenda, nec iis danda est occasio *Carpzov. Jurispr. For. part. 1. const. 2. def. 2. num. 3.*
 7 Perjurii enim (7) vindex Deus dipteram tandem inspicit, pœnamque differt, non donat, seris quandoque nepotibus luendam; Ad scelera quippe vindicanda horæ Dei tardæ sunt; at graves. *Dn. Hildebrand. ad lib. 3. Officior. Ciceron. p. m. 363.* Hinc in Paganorum disciplina veteri ipsi Dii, (8) ut ad certa pacta aut promissa servanda se ita obligatos esse scirent, nec satis rite a se violari posse intelligerent, palude Stygia (Dii cujus jurare timent & fallere numen) tanquam Superiori aliquo Numine, invocata adstringebantur, nec pœna aliqua a Diis hisce aberat, si quidquam se indignum designassent, Ambrosiæ & Nectaris Deorumque consortii temporalis interdictio, prout differit *D. Ratbelius in dissertat. de Honest. in gener. thes. ult.* Quanquam (9) perfidos causa nunquam deficiat, cur pacto non stent; sed semper aliquam fraudi speciem Juris imponant. *Livius lib. 9. cap. 11. Ast,*

Non mihi homines placent,
 Qui cum male fecerunt, purgant,
 Nullus est tam parvi pretii,
 Quin pudeat, quin purget sese.

Plaut. in Aulul. act. 4. scen. 10. Nec ulla totius injusti-
 tiæ capitalior est pestis, quam eorum, qui tunc, cum
 maxime fallunt, id tamen agunt, ut viri boni videan-
 tur. *Cic. lib. 1. officior.* Licet (10) autem quis in foro 10
 exteriori mendaciis, fraude corruptelis ac pecunia, (quæ
 omnia vincit secundum proverbium: hat einer Geld, so
 ist er ein Held, und der mit güldenen Würffeln werffen
 kan, behält das Geld) valeat se extricare, & glaucoma
 objicere oculis, ut alio in loco meliorem, prout ipsi
 videbitur, conditionem inhiet, conscientiæ tamen &
 honestatis ratio habeatur; Non enim semper quod li-
 cet, aut utile, sed quid honestum sit, spectandum est.

- - - Sidera terra

Vt distant, & flamma mari, sic Vtile Recto,

apud *Lucanum* inquit *Pothinus*.

THESIS V.

SUMMARIA.

1. *Judex modum circa Sponsalia probe trutinat.*
2. *Iste antiquitus fuit varius & multiplex.*
3. *Quando Jure Civili Sponsalia censeantur contracta.*
4. *Huic actui Arrba solet accedere.*
5. *Arrbæ nomine datur Annulus.*
6. *Qui vocatur Pronubus & Annulus Fidei.*

B

7. *Apud*

7. *Apud Hebræos olim & hodie desponsationes annulo confirmantur.*
 8. *Perusii annulum Pronubum Deiparæ virginis a Josepho datum asservari dicunt.*
 9. & 10. *Traditiones Cornel. a Lapide & Josephi referuntur.*

- V**t autem Judex certo pronunciare possit, num fides adimplenda, num vero actus sit dissolvendus, modum
- 1 (1) circa sponsalia celebrata probe trutinaret necesse est;
 - 2 Iste (2) autem ratione rituum, seu solennitatum, quas adhibere antiquitus solebant, pro diversitate temporum varius ac multiplex fuit, lege sis de iis *Barbon. Brissonium de Ritu Nuptiar. & Carol. Sigon. lib. de Antiqu. Jur. Civil. Roman. Jure* (3) civili Justiniano legitime contracta Sponsalia censentur, si eorum, quorum interest, consensus intervenerit *l. 4. d. Sponsal. l. 2. ff. d. Rit. Nupt.* Huic actui in argumentum Nuptiarum & majoris probationis ergo, ut tam contrahentes ipsi, quam qui testium loco adhibentur, certiores affirmare queant, Sponsalia vere contracta esse, idque se non tantum auribus, sed etiam oculis, hoc est, duobus sensibus hausisse, & percepisse, *Cypræus tract. d. Sponsal. cap. 11. §. c. 4. num. 5.*
 - 4 Arrha (4) quædam, quam vocant Sponsalitiam, *Mahl-schaff* oder *Handtrey*, accedere solet *§. 3. & l. mulier fin. C. de Sponsal. l. si legibus 16. C. d. Episcop. audient.* Arrhæ istiusmodi nomine ut plurimum datur (5) ANNVLVS.
 - 5 *Juvenal. sat. 6.*

Conventum tamen & pactum, & Sponsalia nostra
Tempestate paras, jamque a tonsore magistro
Pectoris & digito pignus fortasse dedit.

Ille *Tertulliano lib. d. cult. fœm. & in Apolog. cap. 6.* dicitur (6) PRONVBVS, vulgo der Jaworts: Ring, 6
Circa foeminas, *inquit*, etiam illa majorum instituta ceciderunt, quæ modestiæ, quæ societati patrocinebantur, cum aurum nulla norat, præter unico digito, quem sponsus oppignorasset *pronubo annulo in caus. 30. c. Nostratus quæst. 5.* ANNVLVS FIDEI vocatur der Trau: Ring: Ibi: Postquam arrhis sponsam sibi sponsus per digitum fidei annulo insignitum desponderit. Et quid annulus est aliud, nisi sinceræ fidei signaculum & expressio voluntatis? *B. Ambrosius in cap. 15. Lucæ.* Apud *Hebræos* (7) & olim & hodie desponsationes annulo, sinceri amoris symbolo, confirmantur. Sic enim in *Sepher. bachinnuch. fol. 205. col. 2.* habetur: Conseruerunt Israëlita desponsare cum annulo, qui jugiter sit in manu ipsius pro mnemosyno, ut recordetur de eo esse compositam Viro suo; Sponsusque sponsæ digito annulum inserit, ac dicit: En desponsata mihi es per hunc annulum, secundum ritum Moysis & Israëlitis: *In Col. 60. fol. 86. Col. 4.* Isti annulo communiter insculpunt: *Fortuna bona (adspiret) Faustum felixque sit: testante id Job. Buxtorffio in dissert. d. sponsal. & divor. zb. 57.* Perusii (8) annulum pronubum Deiparæ Virgini 8
a Josepho datum religiosissime asservari refert *Jobann Baptista laur. Perusian. teste D. Botsacco in Moral. Gedanens. tit. Annulus. Cornelius a Lapide Jesuita in commentar. in cap. 2. Luc. vers. 19.* fabulatur, S. Catharinam (9) 9

in desponsationem cum Servatore annulum dedisse.
 10 *Josephus* (10) Scriptor Judaicus, nescio qua fide, narrat, *Mosen* & *Salomonem* annulo amoris & odii confecisse, sicuti hujus rei mentionem facit *D. Hieronym.* *Jordan. lib. de eo, quod divinum est in morbis cap. 23.*

THESIS VI.

SUMMARIA.

1. *Aureus erat Annulus.*
2. *Sicuti aurum est metallum perfectum, ita amor sit desecatus.*
3. *Sententia Scaligeri, quare abfuerit gemma.*
4. *Mittebatur etiam domum Annulus Ferreus.*
5. *Sicuti ferrum est metallum durum, ita matrimonii tempora sunt dura.*
6. *Dictum Senecæ de Sapiente hic applicatur.*
7. *Plinii loca & Tertulliani distinctione temporum conciliantur.*
8. *Hodie annuli quandoque exigui pretii dantur.*

1 **A**ureus (1) erat iste annulus, qui in fidem atque argumentum promissi matrimonii dabatur *Tertull. d. l.* Et Sponsus, docente *Clem. Alexandrino lib. 3. Pædagog. cap. 11.* dabat sponsæ Annulum Aureum, nec eum quidem ad ornatum, sed ut ea obsignet, quæ domi digna essent, quæ custodirentur, propterea quod servandæ domus cura ad eam pertineret. Quemadmodum (2)
 2 aurum est metallum perfectissimum & ponderosissimum, quod

quod in igne durat, *Kinderling. disp. Phys. d. Corpor. perf. mixt. inanim. sive mineral. tb. 25.* & effato *Euripidis:*

Auro nil gratius, aut pulcrius est homini:

Ita amor conjugalis sit defœcatus, purissimus, absque fraude, in adversis constans, atque infirmitates tolerans: Vbi enim animorum unio viget, ibi est idem velle ac nolle, ubi est idem velle ac nolle, ibi non potest non vigere pacata & tranquilla cohabitatio *D. Gerbard. in tract. de Conjug. tb. 448.* Annulus debet esse ex auro puro, sine inserta gemma, idque ne fraus aliqua intervenire possit, adulterinam scilicet gemmam pro vera, vilem pro pretiosa sponsæ offerendo, & hac ratione desponsatio fiat erronea & vana; verba sunt *Buxtorffii d. l.* Et *Scal. (3) lib. 3. de re Poet. cap. 101.* ait: Gemma aberat, 3 ut rei describeret simplicitatem; Materia ad constantiam spectabat: Forma ad perpetuam vinctiorem. Missum etiam esse domum peracto sponsaliorum negotio *Annulum (4) ferreum*, autor est *Plinius lib. 33. Nat. Histor. cap. 1.* 4 qui scilicet prisca secula & antiqui victus parsimoniam frugalesque moras designaret *Gerbard. de Conjug. tb. 156.* Sicut (5) enim ferrum & metallum imperfectum, du- 5 rum; purgatissimum autem & durissimum appellatur chalybs, indeque fit acies ensium & cultrorum *Kinderling. d. tb. 29.* Sic durantis matrimonii tempora non semper aurea, hoc est, jucunda, sed ferro inprimis mixta h. e. tribulationibus obnoxia esse solent; unde iis, quos irrupta amoris tenet copula, infinitæ devorandæ sunt calamitates, atque durissima quævis perpetienda; & præterea ferrum in conflictu robustius tolerabiliusque est auro, plusque efficit; Ita in conjugio dies vitæ nihil fortius temperat, quam constans fidelisque amanti-
B 3 mus;

6 mus; Quod *Seneca* (6) *de Sapiente Ep. 83.* hoc de Conjugi-
 bus dici poterit: Eorum scilicet animos in perpetuo esse
 gaudio. Et *Ambrosius* Crebra, ait, munuscula & su-
 dariola & fasciolas & vestes ori applicatas, & oblatos
 & degustatos cibos, blandasque ac dulces literas san-
 ctus amor non habet, *in epist. ad Nepot.* Cogitan-
 da sunt in matrimonii stadio omnia, & animus
 adversus ea, quæ possunt evenire, firmandus, *Se-
 nec. epist. 93.* Unus est vitæ hujus fluctuantis & turbidæ
 portus, eventura contemnere, stare fidenter, aperte te-
 la fortunæ averso pectore excipere, non latitantem
 7 nec tergiversantem *Senec. 1. p. 104.* Si igitur (7) distin-
 guantur tempora, *Plinii* loca, ubi ait annulum & fer-
 reum, *Tertulliani*, qui aureum fuisse asserit, solide con-
 ciliantur, quod fecit *Junius in notis ad Tertullian.* qui ait:
 Sponsus duos annulos sponsæ dabat, aureum alterum,
 quo velut arrha sponsam sibi despondit, eamque de nup-
 tiis propediem futuris securam præstitit, & hunc *Ter-
 tullianus* Pronubum vocat, alterum ferreum gemmaque
 carentem, ceu symbolum τῆς οὐκ ὀκρίας, sponsus ad domum
 sponsæ mittebat. *Vid. Job. Michael. Dillherr. dissert. d.
 antiqu. ritu Nuptiar. Jenæ anno 1638. habet. p. 21. & seqq.
 D. Joachim. Hildebrand. tract. d. Nupt. Veter. Christian.*
 Hodie (8) inter plebejos annuli, qui sunt exigui pretii, in-
 8 ter nobiles autem & illustres pretiosi admodum & gem-
 mis insignes invicem dantur.

T H E S I S V I I.

S V M M A R I A.

1. *In Ecclesia Christiana ubivis locorum sponsus sponsæ tradit annulum.*
2. *Neque interest, cujus sit metalli.*
3. *In facie Ecclesiæ vicissim mutantur annuli.*
4. *Scoti annulum connubialem pro re superstitiosa babuerunt.*
5. *Iste autem ritus Idololatricus non est.*
6. *Ceremoniam hanc Ecclesia primæva pie amplexa est.*
7. *In Scriptura Sacra actus dandi annulum non est prohibitus.*
8. *Regula Augustini de Adiaphoris recensetur.*
9. *Piaculum non est, si Neonymphi annulos invicem tradere non valeant.*

IN terris (1) Ecclesiæ Christianæ, præsertim in Germania, ubivisque fere locorum consuetudinis introductæ est, ut sponsus in tesseram sponsionis inter se de futuris nuptiis factæ annulum donet, atque sponsa vicissim sponso annulum offerat atque tradat. Neque interest (2) pro conditione contrahentium ferrei, plumbei 2 argentei aurove illiti, aureique gemmisque sint ornati, iisve careant. Quando autem (3) in facie Ecclesiæ coram Sacerdote, qui benedictione istos beat, conspiciuntur, ut ipsum matrimonium perficiatur, itidem Annulos vicissim mutant, qui absque gemmis & plane simplices esse solent. Obiter nota: Scotos (4) in confessione sua anno 1638. libro Liturgico, quem Rex Angliæ Caro-

Carolus I. & Parliamentum anno 1621. confirmaverant, plane contraxisse, propterea quod præter multa alia in eo concessus esset Annulus Connubialis inter Neonymphos, quem inter ceremonias superstitiosas & simul idololatrias numerabant. *D. Hülsemann in Calvinianism.*

- 5 *Irreconciliabil. th. 14.* Verum ritum (5) istum circa an-
nulum, qui in facie Ecclesiæ datur, idololatriam sape-
re non statuendum est; neque enim crassa est, quod
idolis serviat, nec in ἐθελοθρεσκεία consistit, ut Deus aliter
colatur, quam præcepit, neque in nuda creatura posita est.
- 6 Ceremoniam (6) hanc externam Ecclesia primæva ita
pie & libere amplexa est, ut ordinem potius ac deco-
rem juvare ac promovere studuerit. Cum itaque nec
- 7 (7) in sacra Scriptura actus iste dandi signum in conspe-
ctu Ecclesiæ sit prohibitus, neque etiam præceptus, pro
re media, seu indifferenti, quam adiaphoron vocant,
habendus erit. Voluit pia antiquitas, ut conjuges
meminerint fidem coram DEO tam religiose datam,
sancte etiam esse servandam, cujus promissi testis perpe-
tuus sit annulus. Neque etiam spectatoribus recte in-
stitutis ad cultum idololatricum ansam præbet; Sin au-
tem impius istum annulum tanquam Idololatriæ instru-
mentum habiturus sit, nihil obstat, quo minus & Or-
thodoxis eodem uti liceat; omnia quippe mundis mun-
da, neminique quicquam immundum, nisi qui pro
immundo judicat. *Roman. 14. vers. 4.* Hic elegantissi-
ma (8) *D. Augustini regula epist. 119. ad Januar. cap. 18.* locum
habet: Quæ non sunt contra fidem, neque bonos moros,
& aliquid habent ad exhortationem vitæ melioris, ubicun-
que ea institui videmus vel instituta cognoscimus, non so-
lum non improbemus, sed etiam laudando & imitan-
do

do sectemur, si aliquorum infirmitas non ita impedit, ut amplius detrimentum sit: Sic (9) ex adverso piacu- 9
lum aut casus conscientiae haud foret, neque Pastor ali-
cujus loci sponsam & sponsum coram altari ligare dubi-
tabit, si Neonymphi ob paupertatem annulos invicem
tradere non valeant: Arrha enim de honestate est, non
de necessitate *c. nostrates 30. quæst. 5.*

T H E S I S V I I I.

S V M M A R I A.

1. *Annulus deminutivum est a voce Anus.*
2. *Vnde pronubus dicatur.*
3. *Nuptiæ rectius per b quam p.*
4. *Nova nupta velo obnubi solebat.*
5. *Descriptio Annuli Pronubi.*

PRiusquam autem longius progrediar, unde annulus
dicatur, & quid sit, dispiciendum est. *Annulus* (1) 1
itaque, vel ut alii scribunt, *Anulus* & *Anellus*, diminutiva
sunt, & a voce *Anus*, quæ circulum significat, deri-
vantur. Nam ut parvuli circuli *annuli*: Sic magni di-
cebantur *anni*, teste *Varrone lib. de ling. latin. vid. Jo-*
bann Lirchmannum in lib. singulari de Annulis cap. I. Pro-
nubus appellatur a præpositione *Pro*, quæ hoc loco si-
gnificante, & vocabulo *Nuptiarum*; quod ante Nupti-
as dari soleat. Sic in *l. ff. locat.* promutuum dicitur,
quasi pecunia prænumerata. Et observandum est, jux-
ta plurium Criticorum sententiam, Nuptias (3) rectius 3
per *b* quam *p* scribi; ex eo, quod a nubendo seu ve-
lando

- 4 lando deriventur, quoniam nova (4) nupta velo obnubi solebat, cum ad virum deduceretur. *Tertullian. lib. d. Virginib. veland. add. Rosinum edit. Tempster. de Antiquitat. Roman. lib. 5. c. 37. p. m. 959. lit. E.* Idque fiat in signum pudoris *can. nec. illud 3. qu. 5. & subjectionis 1. Cor. n. vers. 10. & cap. 14 vers. 34.* ut se marito subditam, & humilem esse cogitaret *c. femininæ de q. 5.* Annulum Pronubum describimus (5), quod sit res mobilis, rotunda, ex metallo composita, in digito gestari solita, qua evidentius probatur, inter personas matrimonium contrahendum habiles, desponsationes rite esse factas.

T H E S I S I X.

S V M M A R I A.

1. *Olim & hodie annulus digito sinistræ manus immittitur.*
2. *Locum in quarto digito sibi vindicat.*
3. *Ratio in c. 30. q. 7. affertur, quod in eo vena quædam ad cor perveniat.*
4. *Eandem rationem reddit Apion apud Gellium.*
5. 6. 7. *Referuntur opiniones Macrobiani, Lemnii & Grüllingii.*
8. *Fabula est, nervum quendam a corde ad hunc digitum transmitti.*
9. *Differitur, unde præeminentia hujus digiti dicatur.*
10. *Sententia D. Frommanni laudatur.*

Olim (1) digito sinistræ manus Annulus immittebatur, quod etiam & nostra ætate observari cernimus.
vid.

vid. Agell. lib. 10. Noct. Atticar. cap. 10. Ita ut locum (2) 2
in quarto digito, qui proximus est minimo, sibi vindi-
cet, atque exinde ἐπιβάτις, παρὰ μεσση, δακδυλιώτης,
sive annularis apelletur. Quæ vero subsit ratio.

Doctores cartent, & adhuc sub judici lis est. 3
In c. (3) fæminæ 30. quæst. 7. ex Isidoro Hispalensi lib. 2. d.
divin. offic. c. 19. dicitur; Quod inprimis negotiis annu-
lus a sponso sponsæ datur, fit hoc nimirum vel propter
mutuæ fidei signum, vel propter id magis, ut eodem
pignore eorum corda jungantur. Unde & quarto digi-
to annulus idem inseritur: *quod in eo vena quædam, ut*
fertur, sanguinis ad cor usque perveniat. Eandem ratio-
nem (4) apud *Gellium lib. 10. cap. 10.* reddit *Apion*, sci- 4
licet infectis apertisque humanis corporibus repertum
esse nervum quendam tenuissimum, qui ab eo digito
ad ima cordis penetret, propterea non inscitum visum
esse, eum potissimum digitum tali honore decorare, quod
continens & quasi connexus cum principatu cordis vide-
retur. *Macrob. (5) lib. 7. Saturnal. c. 13.* ait: Adeo ve- 5
rum est, quod dicis, o *Dissari* Ægyptios opinari, ut ego
sacerdotes eorum, quos Prophetas vocant, cum in tem-
plo vidissem circa Deorum aras, hunc in singulis digi-
tum confectis odoribus illinere: cum ejus rei causas in-
quisivissem, & de nervo, quod jam dictum est, princi-
pe eorum, narrante didicissem, insuper, de numero
quoque, qui per ipsum significatur: complicatus enim
senarium numerum digitus iste demonstrat, qui omni-
fariam plenus, perfectus atque divinus est. Ob quem
nervum, novum nuptum huic digito tanquam cordis
vicario, sponsæ annulum imponere, idem contendit
Macrobius. Quæ opinio Medicos non ultimæ cavæ se-
duxit.

- 6 duxit. *Lemnius* (6) sane de *occult. nat. mirac. lib. 2. c. 11.* hac ex causa, quod scilicet per hunc digitum vis quædam refocillatrix ad cor dimanet, vitæque fontem recreet, animos collapsos erigere solebat vellicato hoc articulo, aurique cum momento croci attritu. Sic Clarissimus quondam in Aula Stolbergenſi Medicus *Dn. Philippus Grûlingius* (7) *piæ memoriæ lib. 1. part. 4. pag. mihi 131.* efficaciam quandam dicto digito inesse, se in Praxi Medica observasse scribit: Dedimus, *inquit*, aliquando cretæ albæ frustum, digito annulari continendum, e regione narium sanguinem fundentium, donec incalesceret, & statim sanguis supprimebatur, ut postea diversis vicibus spectabimus. Verum ut taceam, externi auri usum hominem corporis viribus destitutum nec quicquam reficere posse, nisi forsan moralem & civilem animositatem, si multo auro pollebis, intelligas: Ita omnis Ægyptiorum anatomica ejusmodi doctrina risum potius meretur, quam confutationem, ceu tironibus rei anatomicae est notum, sicuti de posteriore hoc *D. Conringius noster cap. 10. de hermet. Medic. p. 91.* differit; fabula (8) est nervum quendam a corde ad digitum hunc immediate transmitti, *inquit Adrian Spigelius de human. corpor. fabr. lib. 1. cap. 5. p. 15.* Neque est, quod ullum nervorum principum vel originem, præter cerebrum ejusque spinalem medullam, agnoscamus; Imo nullum vasorum genus, sive vena, sive arteria in annulari digito majorem conjunctionem vel sympathiam cum corde habet, quam quæ cum illo in brachio vel manu est.
- 9 Si quæris, (9) unde igitur præeminentia & dignitas hujus digiti ducenda? Num inde est, ut lævæ manus o:io, annulus minus quam dextræ usu atteretur? cui senten-

sententiæ favisse videtur *Alexander ab Alexandr. lib. 2. genial. dier. cap. 10.* Certe ratio, quæ ex *Macrob. lib. 7. sat.* petitur, nulla est: Pollex, quia per se satis pollet, nec indiget externo vel accersito honore: Index vero, quia ex una parte solus est, & ut ita dicam desertus, indignus esse videtur honore. Medius autem longissimus est, ita ut satis etiam per se honoris habere existimetur. Minimus autem omnium indignissimus. Annularis vero ille, qui inter minimum & longissimum est, maxime indiget aliquo honore, quo a cæteris illustrior fiat. An vero cum ex mira sapientia divina non parem longitudinem digiti omnes invicem sortiti sint, quod ita decori magis respondeant, & ad motum apprehensionemque aptiores reddantur, nullum omnium commodior, minusque in peragendis rebus impedimento sit, quam hicce digitus, si nimirum auro gemmisque oneratus & distinctus sit. Quo cum etiam facit Celeberrimus Vir (10) *Dn. Conradus Frommann*, Medicinæ 10 Doctor in Imperiali Nordhusa Consul magnificus ac Physicus ibidem experientissimus, Fautor & Amicus meus singularis, uti sententiam suam tam in discursu privato, quam per literas exposuit; add. *Fulvius Pacianus lib. 2. de probation. cap. 42. per tot.*

T H E S I S X.

S U M M A R I A.

1. *Apud veteres singulis digitis annulum gerere, mos fuit*
2. *Postea pollicis proximo induerunt.*
3. *Unde & hodie in nonnullis digitus pollicis proximus hoc annulo ornatur.*

4. *Judæi non annulari, sed digito indici immittunt annulum.*
5. *Quare Judæi non medio imponant.*
6. *Heic non tam demonstrationes desiderandæ, quam spectandus est usus.*
6. *Non omnium dari potest ratio.*
8. *Fæti non est antiquis insidere.*

I Apud veteres (1) singulis digitis, teste *Plinio lib. 23. de natura Histor. c. 11.* annulum gerere mos fuit, qui sunt minimis proximi, ut in *Numæ & Servii Tullii* statuis videmus. Postea (2) pollicis proximo induerunt etiam Deorum simulacris: deinde juxta & minimo dare; *Gallia Britanniaque* in medio dicuntur usæ, quanquam hic nunc solus excipitur, cæteri omnes nunc onerantur.

3 Moris (3) etiam nonnullis in locis esse, ut annulo isto pronubo digitus pollicis proximus ornetur, testes sunt *Obrecht. disp. d. donat. 5. thes. 40. & seqq. Colleg. Iet. Argentor. tit. de sponsalib. lb. 10.*

4 Judæi (4) vero non annulari, seu digito Indici immittunt annulum pronubum; de quibus *Buxtorff. c. 1.* Infigendus est, inquit, Anulus digito indici, qui juxta pollicem est. *Victor. de Carben, Judæus baptizatus* scribit, in opere suo aureo contra Judæos *cap. 11.* (quod editum Colonia anno 1509.) Judæus sponsus sponsæ tempore nuptiali (vel desponsationis,) annulum oblaturus, diligenter animadvertere debet, an indicem exporrigat sponsa, cui annulus immiti debet, ne scilicet (5) annulus medio imponatur digito; in quo scribunt, *Mariam Viro Josepho desponsatam*, annulum suscepisse & gestasse: unde nulla Judæa annulum in medio digito in hunc diem portat. Hæc ille. Addit tamen *Buxtorff.* Ego id hætenus in ipsorum libris

libris non inveni. Caterum (6) circa hunc ritum gestan- 6
 di annulum non tam demonstrationes desiderandæ sunt,
 quam spectandus usus, consuetudo & mores gentium.
 Et quis (7) omnium, quæ a Majoribus posita sunt, ra- 7
 tionem reddat *l. 20. ff. d. leg.* Nec Jcti (8) est, antiqui 8
 juris sepulchris plane insidere, oblitterata scrutari, con-
 sueta fastidire, & in antiquitissimæ cujusdam consuetu-
 dinis ratione & explicatione anxie desudare, illaque non
 statim obvia, præ nimio mærore aut curiositate vel capil-
 los evellere nostros, vel omnes plane unguis demordere
 velimus. *Frieder. Hortleder in præfat. oper. von Ursachen*
des teutschen Krieges. Quia tamen morbus, teste *Thom.*
Lansio Orat. pro German. plerisque hominibus de Schola
 solet esse familiaris. Satis sit jam differuisse de origine
 Annuli Pronubi; Progrediamur porro & quinam pro-
 hibeantur, considerando effectum juris.

T H E S I S X.

S U M M A R I A.

1. Dant & accipiunt hunc Annulum, qui possunt contrahere sponsalia.
2. Nuptiis contracturi non cæco impetu in tam arduum opus ferantur.
3. Causa matrimonialis gravis est.
4. Cum arrhabone sponsalitia non est ludendum, æque ac cum nucibus.
5. Lingua non sit præceps ad pollicendum.
6. Historia, dubium an Fabula, de Justiniano & Bellisario narratur.

Dave

- D** *Are autem & accipere possunt* Annulum Pronubum
 1 (1) *qui possunt contrahere sponsalia* Nolumus autem
 requisita circa contrahendas nuptias longius referre, vi-
 deantur ea, quæ in jure ejusque interpretibus latius di-
 2 cuntur. Ante omnia autem Annulum Pronubum (2)
 daturi nuptiasque contracturi, non temere aut cæco im-
 petu ferantur in opus tam plenum alex, sed provide
 felicitatem expectaturi, circumspecte & deliberato ani-
 mo negotium istud auspicentur; felicitas quippe, effa-
 to *Saavedræ symbol. Polit. 30.* e prudentia nascitur. Ne-
 que hic de re nihili, aut de glande legenda agitur, sed
 3 de causa matrimoniali, (3) quæ gravis & ardua est, statum
 hominis afficiens, cum nec vir, sive bene, sive male
 cedat, habeat potestatem sui corporis, sed mulier, &
 e contrario *c. non debet 8. de Consangu. & affinit.* Vbi ita-
 que periculum majus intenditur, ibi plenius consulen-
 dum est, *c. ubi pericul. 3. in pr. d. Elect. in sexto.* Neque
 4 (4) cum Arrhabone sponsalitia æque ac cum nucibus est
 ludendum. Multo melius est non vovere, quam post
 votum promissa non reddere *Eccles. c. 5. v. 4.* Ne ergo
 5 (5) præceptum sit lingua ad pollicendum, antequam cer-
 to constet præstari posse, quod promittitur. *Saavedr. symb.*
polit. 11. Hic lubet post *Kirchmann. d. tract. cap. 18. ex Æi-*
monio lib. 11. de gestis Francor. c. 5. historiam le-
 „pidam, quæ potius pro fabula est habenda, refer-
 6 „re. Quodam die, (6) ait *Justinianus & Belisa-*
 „rius cum coævis sibi lupanar ingressi, conspiciunt duas
 „mulierculas ex gente Amazonum, sorte captivitatis
 „abductas, inibi esse prostitutas. Eas illi rapiunt, atque
 „ad proprias domus deducunt, una earum *Antonia*, a-
 „lia vocabatur *Antonina*. Et Antoniam quidem Justinia-
 „nus

„nus , Antoniam vero accepit Belisarius : earumque am-
„bæ sorores. Vna ergo dierum , Justiniano meridianis
„horis sub dio quiescente , cum caput in sinum suæ re-
„clinasset amatae , adveniens aquila , alis expansis ab ar-
„dore solis eum conabatur defendere. Intellexit mulier
„auspicium , quod Justiniano portendebat imperium , &
„experrectum tali voce compellat virum : Oro inquit , a-
„mantissime Juvenis , ut dum regni potitus fueris scep-
„tris , non me indignam judices gratissimæ amplexus con-
„jugis. Illo dicente, impossibile hoc esse, ut ipse ad cul-
„men proveheretur imperiale : rogat mulier , ut quod
„illa pro certo sciebat , ne se inexoratum ei præberet.
„Quo tribuente assensum, factaque annulorum commu-
„tatione, utrinque est discessum. Sane Belisarius, eique
„copulata Antonina, eadem inierunt connubii foedera, ut,
„quia non dubitabat Belisarius, adepturum se potioris ho-
„noris gradum , si imperio potiretur Justinianus, sociam
„sui eam adscisceret stratus. Et aliquanto post, cum Ai-
„monius narrasset, quomodo Justinianus imperium esset
„adeptus, subjungit : Justinianus quoque Augustus cum
„magno triumpho Constantinopolim est ingressus ; Tunc
„Antonia, ejus quondam amata, sui quondam oblita,
„sumptis quinque aureis palatium est ingressa : e qui-
„bus duos dedit janitoribus , ut sibi pateret introitus,
„tres vero tenentibus cortinam , ut suam permitteretur
„enarrare causam : & stans ante principem, hunc apud
„eum habuit honorem : Cum Scriptura dicat , honor
„Regis judicium diligit : & item ; Rex, qui sedet in solio
„judicii, dissipat omne malum introitu suo , ego, cle-
„mentissime Imperator, hæc dicta esse de te intelligens, fi-
„duciam sumsi te adeundi, tibi que propriæ necessitatis
D causam

,causam exponendi. Est denique in hac civitate juvenis, qui mecum permutatis annulis fidem pepigit alteri amoris, professus, quod me sibi jungeret sub nomine legitimæ conjugis. Ob id Serenitatis tuæ præsentiam adii, tui super hac re exposcens sententiam iudicii. Cui Imperator, si, inquit, fides est pacta, non debet fieri irrita. Quo audito, illa annulum suo detrahens digito, ostendit Augusto: Videat, ait, Dominus meus, cujus iste fuerit annulus. Agnoscit Princeps eum, quem dederat, annulum: Jubet eam introduci in cubiculum, ornamentisque regalibus indutam, de cætero vocari & esse Augustam.

T H E S I S X I I.

S U M M A R I A.

1. *Consensus annulum tam dantium quam accipientium debet esse expressus.*
2. *Veteres sibi responderunt uxores.*
3. *Vir, Metus & Error ab hoc negotio debent exulare.*
4. *Annulus recusatus signum est dissensus.*
5. *Furiosus inutiliter dat annulum.*
6. *Annulus datus ab eo, quem supervenit furor, a curatore non potest repeti.*

1 **D**Ebet autem (1) annulum tam dantium, quam accipientium *consensus esse expressus* & declaratus, per ejusmodi idonea signa, & liber atque determinatus a ratione, quod contractum esse velint matrimonium: Consen-

sensus enim actus est voluntatis, a sano & integro iudicio profectus. Veteribus (2) moris fuit stipulari & spondere sibi uxores futuras *l. 2. ff. d. sponsal.* sic apud *Plaut. in Aulul. act. 2. ibi:*

Me. Quid? nunc & mihi spondes filiam?

Eu. illis legibus,

Cum illa dote, quam tibi dixi. *Me.* spondes

Ergo? *Eu.* Spondeo.

Vnde (3) *Vis, Metus & Error*, quæ tria quam maxime voluntati & consensui sunt inimica, ab hoc negotio exulare debent. Si ergo convenirent juvenis ac puella, deque matrimonio contrahendo presentibus aliquot hominibus agerent, alterque eorum anulum alteri detraheret, pronubus tamen, seu conjugalis, hoc est, signum contrahentium sponsaliorum non erit; requiritur enim traditio. Neque jus nostrum patitur proprio motu & auctoritate, utut contractus perfectione sua prima sit absolutus, possessionem alicujus rei apprehendere, textus est elegans *in l. 5. ff. d. acquir. vel amitt. possess.* Annulus (4) recusatus signum est dissensus, & licet procius anulum clam virginis digito immittat, hoc tamen sponsalia contracta non censentur, per tradita *Ernest. Corbmann, vel. 3. resp. 34. num. 52. & 168.* cum contrariorum contraria sit ratio & effectus. *Everhard. in Topic. legal. loc. 75.* Furiosus, (5) cui nulla est mens & voluntas §. 9. *Instit. d. inutil. stipulat. l. 5. & l. 4. d. Reg. Jur. Franc. d. fidei cap. 2. num. 6.* & inutiliter dat anulum, nec sponsalia contrahit. Sponsalia tamen tempore sanæ mentis contracta

D 2

pro-

propter furorem animi dirimi num possint, iudicis arbitrio committendum est, qui inspectis & prope perpensis circumstantiis, sententiam ferat. *Carpzov. Jurispr. 6 Consist. part. 2. def. 182. & seq.* Annulus (6) tamen datus ab eo, quem supervenit furor, a curatore non potest repeti.

THESIS XIII.

SUMMARIA.

1. *Matrimonium etiam sine verbis contrahitur.*
2. *De substantia matrimonii verba non sunt.*
3. *Per certa signa consensus declarandus est.*
4. *Cypræi assertio.*
5. *Nutus voluntatem inducit.*

1 **F**it tamen aliquando, ut consensus (1) iste verbis tam claris non exprimatur, & matrimonium *sine verbis*
 2 contrahatur: De substantia (2) enim matrimonii verba non sunt, quod in muto & surdo, qui recte matrimonium contrahunt, patescit, ubi non voce, sed præsentia opus est, tunc mutus, si intellectum habet, potest videri respondere, idem est in surdo, hic enim
 3 respondere potest *l. ubi. 124. ff. d. Reg. Jur.* per (3) certa signa dummodo consensus exprimatur, *vid. Schneidevv. ad tit. de Nupt. requis. 4. ibique Gorbofr. in notis.* Hinc si puella propter verecundiam non loquatur, sed annuat potius, vel porrigat manum, & patiatur se subarrhari per immissionem annuli, consensus satis declaratus esse censetur, *Schneidevv. d. l.* Et Cy-
 4 præus (4) *cap. 3. d. sponsal. §. 2.* asserit, neque in sacris literis,

literis, nec in prophanis ullum vestigium aut exemplum extare, unde colligi possit, in sponsalibus constituendis mulierem viro repromisisse, vel puellas, quæ in potestate essent parentum, suis verbis sese petentibus addixisse, etiamsi de eorum consensu tacito vel expresse sponsalia contraherentur: in tantum, ut puellam inter despondendum arrham accipere, loqui autem non debere, censuerint, *c. 1. d. matrim. Eccles. contr. interd. contr. Beust. de Nupt. c. 42.* Nutus (5) etiam voluntatem & consensum inducit, hinc patet, mutum ipsum, qui factus talis, non natura, confiteri posse, de quo testatur *Bl. in l. C. d. confess.*

THESIS. XIV.

SUMMARIA.

1. De consensu contrahentium plene constet.
2. Declaratio hæc est e numero Correspectiveorum.
3. Annulus, si non fit mentio sponsaliorum, non pronubus, sed donatio simplex erit.
4. Ex solo annulo non probatur contractum matrimonium.
5. Donationes ex liberalitate profectæ, non inducunt obligationem.
6. Munerum datio est signum æquivocum.
7. Adolescentes mittunt puellis donaria ad conciliandum affectum ἐρωτικόν.
8. Ad aucupandum amorem lascivum.
9. Annulus sæpius per lasciviam detrahatur.

10. *Ex joco quandoque datur annulus.*
11. *Hodie annulus ex levissimis causis datur, jux discretioni.*
12. *D. Lauterbachii Elogium.*
13. *Si tractatus honesti amoris præcesserit, annulus signum est desponsationis.*
14. *Intentio Contrahentium addenda est.*
15. *Ex verbis contrahentium judicandum, num annulus sit signum sponsaliorum de præsentī, vel de futuro.*
16. *Sponsalia per solum annulum non contrahuntur.*

1 **D**e consensu Contrahentium ultro citroque (1) plene constet; quod fit, si sponsus annulum offerat, sponsa vero acceptet *l. 3. & 5. C. d. sponsal. Gutierrez. tr. d. Matrim. c. 18. n. 5.* Si igitur a parte viri consentiretur, mulieris autem voluntas deficeret, actus iste nullius foret efficaciam; Est enim hæc declaratio (2) e numero Correspektivorum, quorum natura est, ut unum sine altero non consistat, sed deficiente uno, corruat etiam alterum *l. 81. §. 1. ff. d. hered. instit. l. 31. §. 1. ff. d. adim. & transf. legat. nec debent diverso jure censerī, Cravett. consil. 393. num. 2. l. 29. §. 1. ff. d. Minorib.* Quando autem (3) una cum donatione annuli non fit mentio & promissio matrimonii, talis annulus non pro pronubo, sed pro simplici donatione habendus erit. *c. illud IIX. de præsumtion. ibi:* Et quibusdam testibus, qui viderant annulos deferentem ipsam, probavit uxorem: sed mulier de more illarum, quæ panes vendunt, se annulos detulisse dicebat. Ex quo inferitur, (4) ex solo annulo non probari contractum matrimonii. *Arnif. d. Fur. Connub. cap.*

cap. 3. sect. 1. num. 8. Sanchez. d. sponsal. disp. 35. num. 1.
 Meræ donationes (5) ex liberalitate profectæ, nullam obligationem inducunt *l. 10. ibi: donavit liberalitatis ratione ff. d. donat. ant. nupt.* Et potius habenda est ratio verborum, quæ subarrhationem antecesserunt, quam ipsius subarrhationis; *Jac. Thoming. 2. Consil. 52. n. 30. & 2. consil. 12. num. 24.* Sola munerum ejusmodi datio signum est æquivocum (6) ad plura, neque ob incertitudinem, vel natura sui, semper probat matrimonium. *Mascard. vol. 2. conclus. 1032. num. 4.* sed regulatur secundum ea, quæ expresse aguntur, vel secundum ea, quæ præcesserunt, *Panormitan. in c. duæ nobis 11. n. 7. d. de sponsat. impub.* Usitatum enim est (7) adolescentes puellis adamitis, vicissim has illis jocularia & donaria mittere ad fovendum & consolidandum affectum ἐρωτικόν, ut sit amoris aucupium. Namque juxta *Ovid. lib. 2. d. art. amand.*

Munera, crede mihi, placant hominesque, Deosque,
 Placatur donis Jupiter ipse datis

Et *Martial. lib. 9. ad Ruffum:*

Dum me captabas, mittebas munera nobis,
 Postquam cepisti, das mihi, Ruffe nihil.
 Ut captum teneas, capto quoque munera mitte,
 Ut cavea fugiat ne male pastus aper.

Sic apud *Plautum in Milite act. 4. scen. 1. vers. 11. (8)* ad lascivum amorem aucupandum annulus missus legitur:

Pal. Hunc archabonem amoris primum a me accipe,
Pyrg. Quid hic? unde est? *Pal.* a luculenta atque
 festiva foemina,
 Quæ te amat, tuamque expetisset pulcræ pulcritudinem:

Ejus

Ejus nunc mihi annulum ad te ancilla, porro ut deferrem, dedit.

- 9 Et annulos sæpius (9) per lasciviam esse detractos, percepimus ex *Terent. in Hecyr act. 4. Sc. 1. d. Pamphilo.*

Ipsæ eripuit vi, in digito quem habuit, virgini abiens annulum.

- 10 *Vid. Kirckman. tr. de annul. cap. 18.* Imo (10) ex joco quandoque datur annulus: Jocus autem consensui, qui ad matrimonium requiritur, est adversus, *arg. l. 31. ff. d. Oblig. & Action.* Hic enim agitur de actu magni momenti, qui non potest esse absque intentione efficaci *Kizel in sylv. nupt. c. 4. theor. 7. Hurtad. disp. 3. diff. 2.* Et nostris

- 11 (11) præsertim moribus foeminis, ex levissimis etiam causis, & uti vulgo dicitur, jure discretion, offertur.

- 12 (12) vide *D. Wolff. Adam Lauterbachs, Jcti & Antecessoris Tubingensis incluti* (cujus scripta apud Eruditos, eo quod omnium expectationi satisfaciant, in summa admiratione habentur) accuratissimum tractatum *d. Ar-*

- 13 *rba th. 84.* Subarrhatio itaque (13) desponsationis signum & futurarum nuptiarum symbolum quidem est, modo tamen præcesserit tractatus honesti amoris, & verba promissionem continentia *c. nostrates 30. quæst. 5. Covarruv. p. 2. d. Matrimon. cap. 3. §. 17. n. 8. & seqq. Thom. Trevit. de sponsal. & cor. privileg. priv. 6. n. 9. & 10.* Alias, ut loquitur *Zafius inter matrimonial. varior. part. 2. consil. 11. num. 6.* in annulo ab aliquibus 25. & a quibusdam 50. florenis æstimato, matrimonium promissum præsumi non

- 14 potest. Nam sicuti (14) in aliis negotiis, ita in sponsalibus intentio ac propositum contrahentium attendi potissimum debet, ex quo de ipsa sponsaliorum vi & efficacia est judicandum. *Carpz. Jurispr. Ecclesiast. lib. 2.*

tit.

tit. 2. def. 19. Vnde si (15) quærat, num annulus sit 15
 signum sponsaliorum de præsentis vel de futuro? ex verbis
 contrahentium debet id æstimari, *Menoch. d. præsumtion.*
lib. 3. præf. 2. num. 3. Verb. enim principium & finem a-
 ctus denotant, *Anton. d. Butrio in c. literis 1. num. 2. &*
3. de sponsal. cap. 5. Concludimus hic cum *Joachim. Beust.*
tract. de sponsalib. qui ait: sponsalia (16) per solum an- 16
 nulum datum non contrahuntur, nisi vocibus lingua fi-
 guratis hoc exprimatur, ut scilicet significetur, annulum
 mulieri expresso sponsaliorum nomine dari, tunc de-
 mum pro vero indicio seu signo contractuum sponsali-
 orum erit habendus. Vide tamen infra THESIS. XXX.

T H E S I S X V.

S U M M A R I A.

1. Si consensus eorum, in quorum potestate dantes & ac-
 cipientes sunt, intervenerit, annulus erit pronubus.
2. Liberi non nisi prævio consensu Parentum annulum pronu-
 bum recte dant.
3. Hoc volunt jura divina.
4. Jus Civile.
5. Constitutio Saxo-Coburgica.
6. Constitutiones Principum Mecklenburgicorum.
7. Datio annuli Parentum consensu omisso nulla erit.
8. Inanis est voluntas, nisi adsit potestas.
9. Datur annulus, si Parentes consentiant.
10. Sponsalia sine consensu Parentum celebrata pro clandesti-
 nis habentur.

E

Nec

- N**Ec tamen datione annuli, etsi in hoc consentiant, quod Pronubus esse debeat, dantes & accipientes
- 1 Sponsalia celebrant, *nisi consensus eorum*, (1) *in quorum*
 - 2 *sunt potestate, interveniat.* Sic Liberi (2) non nisi prævio consensu Parentum, imo mandato ipsorum, annulum recte dant. Jura enim & divina & humana hoc ipsum
 - 3 volunt, jubent. Quod divina (3) attinet, vel ex solo *quarto præcepto*: Honora Patrem tuum & Matrem tuam, sufficienter probari potest, consensum parentum ad validitatem matrimonii, quod liberi contrahunt, requiri; Imo ex *Exod. 22. vers. 17.* constat, ne vitiatam quidem filiam potuisse duci, datre non consentiente.
 - 4 De Jure (4) civili res in aprico est; Sic enim imperator *§. 1. Instit. d. Nupr.* Justas, inquit, nuptias &c. ibi: tum tamen, si filii familiarum sint, consensum habeant Parentum, quorum in potestate sunt. Nam hoc fieri debere & civilis & naturalis ratio suadet, in tantum, ut jussus Parentis *præcedere debeat.* Et si votum Deo factum absque consensu patris invalidum est, quanto magis promissio homini facta patre præterito valere non poterit.
 - 5 *Num. 30. v. 67.* Quod etiam Constitutio (5) Saxo-Coburg. expresse sancit; *§. Sondern ein jedes Kind, Sohn oder Tochter soll sich mit Wissen, Raht und Einwilligung seiner Eltern verheyrathen.* Ernestus Cothmannus *ICtus*
 - 6 *lib. 1. Respons. Jur. 1.* testatur, Principum (6) Mecklenburg. Constitutionibus caveri: Conjugia utut sint contracta, insciis tamen & invitis Parentibus pro irritis & nullis habenda esse & declarari. Ideoque (7) datio ista Annuli, quem signum esse volunt sponsaliorum celebratorum, consensu Parentum omisso, nulla erit; quia potestatem, hoc est, facultatem agendi liberam non habent;

Ina-

Inanis (8) autem est voluntas, nisi etiam adsit potestas, *c. super. X. d. d. off. deleg.* Nisi (9) forsitan datus sit An-
 nulus & acceptus, si Parentes consentiant; Consensu e-
 nim tunc subsequuto, contractum censebitur matrimo-
 nium; expediti quippe juris est; Sponsalia ab iis, qui
 sunt in potestate Parentum, celebrata, ob consensum
 Parentum, resolvi juris interpretatione in Sponsalia de
 futuro *arg. cap. unic. d. Sponsal. in 6.* Et Sponsalia (10)
 ejusmodi, quæ sine consensu Parentum celebrantur, pro
 clandestinis habentur, etiamsi cum subarrhatione con-
 currerint & adfuerint mille testes *c. non omnis 32. q. 2. c.*
nostrates, qualis 30. q. 5. D. Luther. in tract. d. Conjugio tom.
6. Wittebergens. pag. 258. D. Richter. decis. 8. num. 50. 51.

T H E S I S XVI.

S U M M A R I A.

1. Quid? si Pater solus consentiat, num ob defectum mater-
 ni consensus matrimonium sit nullum?
2. Quod Jus civile attinet, Negativa verior est.
3. Jura nostra Ecclesiastica consensum etiam matris requi-
 runt.
4. Jus divinum matrem patri conjungit.
5. Eadem reverentia utrique jure civili est præstanda.
6. Salomonis dictum allegatur.
7. Patris voluntas, si mater dissentiat, est præferenda.
8. Si pater sciens prudens annulum det filio, ut sponsalia con-
 trabat filius, dissensus matris actui isti non officit.
9. Sententia D. Gerhardi refertur.

- 1 **Q**uid? (1) *si* Pater *solus* nec simul Mater consentiat, potestatemque det filio filiæve annulum pronubum dandi, vel accipiendi, postea vero poeniteat filius vel filia, dissensusque ratio concurrat, num etiam ob defectum materni consensus, matrimonium sive sponsalia de presenti a filio contracta nulla pronunciari possint? *Jus Civile* quod attinet, (2) *Negativa* verior est, quoniam Pater, non Mater, habet potestatem in liberos, secundum *allegat. §. instit.* & muliebri consilium inconstans est ac flebile, dum nimio plus affectibus indulgent, & quæ plures sunt rationes, quæ adducuntur. Verum si (3) *Jura nostra Ecclesiastica*, imprimis Saxonica attendas, juxta illa statuendum est: Consensum quoque matris hoc casu requiri: quod in *Constitutione Ecclesiastica Electorali tit. von Ehegelobnüssen* expresse cautum reperitur, verbis: *Es sollen sich keine Kinder, Söhne oder Töchter, wes Alters sie seynd, ohne Vorwissen und Einwilligung ihrer Eltern, als des Vaters, der Mutter, und da die nicht vorhanden, des Groß Vaters und der Groß Mutter, verloben. Und wenn gleich solches geschehe, soll ein solch Verlöbniß, ungeachtet, ob dasselbe in anderer Leuthe, als Bezeugen, Beyseyn geschehen, für heimlich gehalten, und für unbündig erkannt und die Personen in unserm Lande nicht getrauet werden; Quæ lex ratione haud caret; Jus* (4) quippe Divinum Patri matrem verbis satis claris conjungit, *Exod. 20. vers. 12 add. D. Gerbardi Tractatus de Conjug. tb. 86. p. m. 160.* Eademque (5) reverentia utrique secundum naturam jure etiam Civili præstanda est *l. ff. de ff. d. Obseq. Parent. & Patron. præst.* Nam pietas, eleganter ait *Ulpianus in l. furiosæ matris 4. ff. d. Curat. furios.* parentibus etsi inæqualis est eorum potestas, æqualis debetur.

debetur. Et sapiens *Salomo*: Audi fili disciplinam Patris & directionem Matris ne repellas. *Wurmser. Nucl. Controvers. disp. 2. tb. 9. Sittmann. Nucl. Fur. Civil. ad tit. d. Nupt. Branchorst. centur. Miscell. 1. ass. 100. legatur omnino D. Richter in part. 2. Consil. 4. per. tot.* Non autem diffitendum est, Patris (7) voluntatem, si Mater dissentiat in nuptiis liberorum, præferendam esse voluntati matris; idque propter fragilitatem sexus. Nam juxta *cap. 10. X. de Verbor. Signific. varium ac mutabile semper foemina*; quo pertinent loca sacrae scripturae probe allata a *D. Gerbard. tb. 87. imprimis Tob. 6. v. 13. ubi Angelus Tobiae consulit, ut a Patre Raguelo filiam in uxorem petat, & teste Philosopho in polit: Mas est principalior, quam foemina; Inde Ausonius:*

Sextus utrique potens, sed prævalet imperio Mas. Si itaque (8) Pater sciens prudens Annulum vel Arrham dederit filio, ut ipsum in fidem sponsaliorum foeminae donet, dissensus Matris, rebus sic stantibus, actui isti non officiet. *Schneidvv. d. Nupt. licit. n. 38. Harprecht. in pr. d. Nupt.* Hæc tamen, (9) ait *D. Gerbard. l. c.* in thesi recte disputantur, sed si ad hypothesein & speciales casus descendatur, prudentia *Abigailis* consilium stolidi *Nabalis* voluntati quandoque præferendum esse, nemo dubitabit.

THESIS XVII.

SUMMARIA.

1. Proponitur Quæstio.

2. In spiritualibus consensus matris non requiritur.

E 3

3. Fus-

3. *Fusjurandum est servandum.*
4. *Contraria sententia laudatur.*
5. *Explicatur, quo sensu matrimonium dicatur spirituale.*
6. *Non omnia promissa sunt solvenda.*
7. *Pactum turpe nullam obligationem inducit.*
8. *Ad impossibile nemo obligatur.*
9. *Quænam res dicatur impossibilis.*
10. *L. 20. C. d. Nuptiis verba recensentur.*
11. *Talis obligatio vitiat contractum.*
12. *Improbatur levitas eorum, qui facile se ad jurandum offerunt.*
13. *Satius est juramentum non implere, quam facere turpia.*
14. *Adolescens propter temerarium juramentum puniendus est.*
15. *Limitantur dicta.*
16. *Separatio domicilii mensæque locum emancipationis obtinet.*
17. *Consensus maternus tunc de honestate erit adhibendus.*

Non injucunda quæstio est: (1) Si adolescens mortuo patre arrham puellæ in præsentia hominum fide dignorum dederit contraxeritque Sponsalia, addendo verba: Se promissionem a se factam, cujus testem esse velit hunc annulum, constanter servaturum, *etiamsi dissenserit mater*, confirmans votum suum juramento: Num postea ob dissensum Matris Sponsalia non sancte contracta sint nulla? Et quamvis in Spiritualibus, (2) quale juxta

2 Canones est Matrimonium, secundum *cap. 5. X. de Bigam.*

gam. consensus Matris non requiratur *cap. ult. d. Judic. in 6.* & juramentum actus sit religionis, finisque ejus confirmatio veritatis infallibili testimonio, quantum ab homine fieri potest, quæ infallibilis autoritas in ipso solo Deo est, *Marant. p. 6. Jurejur. num. 43.* & omne jusjurandum, (3) quod sine dispendio salutis æternæ 3
servari potest, sit servandum *cap. 18. X. de jurejurand.* Nihilo tamen minus contraria sententia (4) rationi 4
convenientior est, atque legibus. Neque argumenta in contrarium allata valide patrocinantur assertoribus; Quod enim Matrimonium (5) dicatur spirituale, sit non 5
quoad substantiam, sed quoad significationem; imo non statim spirituale est, quod cum spirituali quodam comparatur, vid. *πολιτικώτατος Feluvingerus diff. d. Matrimon. th. 34.* Neque omnia (6) promissa sunt solven- 6
da *can. 8. caus. 22. quæst. 4.* aut quodlibet juramentum servandum. Namque juxta legitimas sanctiones pactum (7) turpe, vel rei turpis aut impossibilis de jure, vel de 7
facto, nullam obligationem inducit, textus est expres- sus *in cap. ult. X. d. pact. in 6. & Socin. in reg. 206.* Et satis manifestum est, (8) ad impossibile neminem ob- 8
ligari, *l. impossibile ff. d. Reg. Jur.* Res autem (9) 9
dicitur impossibilis & turpis de jure, cui jus, pietas, existimatio, verecundia, boni mores impedimento sunt *l. 9. 14. l. 15. ff. d. condition. institut.* vel propter incidens aliquod impedimentum, vel maximam ob difficultatem officii & obtineri non potest, sed necessario relinquenda & omittenda est, *Bechstad. tract. d. Condit. Sponsal. cap. 6. n. 1.* Cum itaque jura præcise velint matris consensum requiri, per ea, quæ th. præcedente dicta sunt, & in (10) 10
l. 20. C. de Nupt. habentur, ibi: Si patris auxilio desti-
tuta

- tuta matris & propinquorum & ipsius quoque requiratur adultæ judicium, constat, Juvenum eo casu plene contra jura spondidisse, atque se ad rem impossibilem dum, eam rem adimplere ipsi non liceat, obligasse;
- 11 Qualis obligatio (11) vitiat & annulat contractum *l. impossib. ff. d. verbor. Obligar.* atque excusat ab excommunicatione, *gross. in c. quæstio d. Appellat.* Improbanda (12) potius est quorundam levitas, qui facile, inconsiderate & incircumspectante jurant, & se ultro ad juramentum offerunt *c. Et si Christus 26. §. fin. X. d. iurejur. gloss. add. c.*
- 13 Tolerabilius itaque erit, Juramentum (13) non implere, quam facere, quod turpe est *d. c. 8. caus. 22. quæst. 4.* Sponsalia ergo licet juramento fuerint confirmata, propter defectum tamen consensus materni sunt nulla, *Daniel Moller Semestr. lib. 1. cap. 47.* qui ex *Beustio* hunc
- 14 casum latius deducit, atque adjicit: Adolescentem (14) propter hujusmodi temerarium juramentum a Magistratu arbitrarie puniri posse. Quæ autem (15) jamjam dicta sunt, locum habere videntur in filio, qui patre mortuo adhuc in matris domicilio commoratur, ejusque vivit quadra, aut ejus sumptibus alibi sustentatur; ut isto demum casu consensus matris sit de necessitate. Sin autem filius, modo majorennis sit, a parentibus se per domicilii mensæque mutationem separaverit, cum
- 16 ista (16) separatio locum obtineat emancipationis *D. Habn. c. d. Wesenb. ff. d. Adoptionib. num. 5.* ad mater-
- 17 num consensum (17) impetrandum de honestate obstrictus censebitur. De iis latius *vid. Beckstad. d. Conditio. Sponsal. part. 1. cap. 2. num. 22. Et 23.*

T H E S I S XVIII.

S V M M A R I A.

1. *Sponsalia, quæ insciis vel invitis parentibus fiunt, irrita sunt.*
2. *Legibus & pietati contrariantur.*
3. *Temeritas ista contrahentium est coërcenda.*
4. *Annuli eo casu invicem sunt restituendi.*
5. *Ubi non est principale, ibi accessorium esse nequit.*
6. *Restitutio in integrum locum habet.*
7. *Dolus præsumtus est lata culpa*
8. *Hanc restitutionem expresse vult l. 5. C. de sponsalib.*
9. *In Consistoriis ita esse pronunciatum, probatur ex Carpzov.*
10. *Aliter moribus nostris observatur.*
11. *Annulus fisco cedit.*
12. *Et spectat ad Cameram.*
13. *Judicio ut sportula non cedit.*
14. *Nisi aliter sit introductum.*

Sponsalia ista, (1) quæ insciis vel invitis etiam paren-
 tibus, ut & ista, quæ clam, nullis adhibitis testibus,
 fiunt, irrita sunt atque pro nullis habentur; Propterea
 dati ab ipsis Annuli frustra erunt, nec matrimonium
 stabiliunt; Tum (2) quod expresse legibus & pietati
 contrariantur, tum quod turpitudinis suspicione
 careant, & dolo præsumantur, inita *Rittersbus. differ. Jur.*
Civil. & Canon. c. 3. n. 3. in fin. Ut taceam, quod teme-
 ritas (3) ista contrahentium per Magistratum merito
 corrigenda, & arbitrarie punienda sit; Annu-
 li tamen (4) ceteræque res arrhæ nomine datæ invi-
 cem sunt restituendæ, per rationes, quas allegat *D. Carpzov.*

- Jurispr. Ecclesiast. lib. 2. tit. 3. defin. 51.* Quoniam enim eo casu matrimonium nullum est, datio annuli etiam
- 5 erit nulla. Namque ubi (5) non est principale, accessorium per rerum naturam esse non potest. *Petr. Roye. dec. Litua 3. n. 564.* nec accessorium potest continere quid majus, quam principale *l. cum nulum §. ult. ff. de aur. & argenz. leg.* atque hic (6) restitutio in integrum locum habet, cujus effectus est, ut qui laesum se probaverit, (quod heic parentes facile possunt) recuperet jus pristinum, rem scilicet vel dolo adversarii, vel sua imprudentia, vel absentia, aliisque modis amissam *l. 28.*
- 7 *29. ff. de administr. tut.* Dolus (7) etiam praesumptus, qui nihil aliud est, quam lata culpa *l. 226. ff. d. verb. Signif.* negotio isti illicito inesse censetur; Atque hanc restitu-
- 8 tionem expresse vult (8) *l. mulier sui juris §. C. de Sponsal. & Arrb. sponsalit.* Ibi: Quæ ita custodiri censemus, si non propter personam, vel conditionem, vel aliam causam legibus, vel generalibus constitutionibus interdictum, futurum matrimonium constare prohibetur, tunc enim quasi *nullo facto*, utpote sine causa easdem arrhas præstitas tantummodo reddi, consequens esse præcipimus.
- 9 Atque (9) sic in Consistoriis pronunciari testatur *D. Carpzov. d. l.* Ob wohl G.B. und gemeldte A. einander die Ehe versprochen haben mögen; dieweil aber G.B. nicht beweisen kan, daß solches mit der Annen Eltern, und insonderheit des Vaters Vorbewußt und Einwilligung geschehen, die Eltern auch, derer Gehorsam die Tochter sich unterwirfft, in diese Verehligung ihren Consens zu geben nochmahls Bedencken tragen; So wird angeregte Zusage der Ehe vor heimlich und unbündig billig erkennet, derowegen sie einander die Ringe und andere Geschenke
- wies

wiederum auszuantworten pflichtig. Aliter tamen, (10) 10
 prout scite notat *D. Lauterbach d. tr. th. 53.* nostris mo-
 ribus observatur; Ut scilicet eo casu annuli vel arrha
 data (11) *Fisco* cedant, quemadmodum *D. Carpx. ibi-* 11
dem pronunciatum fuisse refert; Daß sie beyderseits die
 einander gegebene Mahlschätze wieder auszuantworten,
 und in das Ober: Consistorium einzuschicken schuldig,
add. Webner. Observ. pract. voc. Weinkauff. Annuli
 autem isti, qui pœnæ loco dantur, (12) spectant *ad Ca-* 12
meram s. Fiscum istius loci, ubi consistorium est, idque
 ob fructus Jurisdictionis, neque judicio (13) ut sportu- 13
 læ cedunt, nisi consuetudine aliter (14) sit introductum, 14
 semper enim illa retinenda est *l. quod si nolit 31. §. quia*
assidua ff. d. edil. edict. l. ult. C. d. fidejussor. Gloss. in l. 38.
autores ff. de pœnis.

THESIS XIX.

SUMMARIA.

1. *Annulus pronubus datur vel pure vel sub conditione.*
2. *Datio annuli pertinet ad formam accidentalem sponsali-*
orum.
3. *Quomodo detur pure?*
4. *Quomodo sub conditione?*
5. *Quid sit conditio?*
6. *Sponsalia sub conditione celebrari posse, eorum titulus est in*
Jure Canonico.
7. *Exempla referuntur.*
8. *Conditiones variae dividuntur.*
9. *Quædam honesta s. possibilis; Quædam inhonesta s. impos-*
sibilis..

10. *Juvenis annulum dans puellæ sub conditione honesta, sponsalia vere sunt conditionalia.*

1. **A**nnulus pronubus datur vel (1) *pure*, vel *sub conditione*, non aliter ac sponsalia ipsa fiunt; datio quippe
- 2 annuli (2) duntaxat ad formam accidentalem, seu ad ritum pertinet, annotante *id D. Habn. in not. ad Wesenb. n. ad tit. ff. de sponsal. num. 5.* Pure datur, (3) quando promittens matrimonium vult istum annulum esse indicem conjugii; absque expressa ullius conditionis adjectione, ut statim, non demum post aliquod temporis intervallum nascatur obligatio & actio, ut alter promittentium ad petitionem alterius partis ad consummandum matrimonium compelli possit, secundum *panormizan. in c. super eo 5. X. de condit. apposit.* Sub conditione
- 4 (4) datur annulus, ut indicet, conjugii promissionem collatam esse in casum dubium, & fit per conjunctionem *si, nisi, postquam, quod, donec &c.* vid. *Galganetti. p. 1. c. 89.* Ich gebe euch diesen Ring, zum Zeichen der zwischen mir und euch versprochenen Ehe, wosfern euer Vater euch 1000. Rthlr. zur Ehesteuer mitgeben wird. *Conditio enim*
- 5 nihil (5) aliud est, quam qualitas actus, negotium in futurum & incertum eventum seu casum differens, prout eam describit ictissimus *D. Caspar. Ziegler in dissertat. inaugural. d. conditionib. tb. 7.* Et sponsalia sub conditione celebrari posse (6) totus titulus est. *X. d. condition. apposit. add. Mozzius d. Contractib. tit. d. divis. matrim. num.*
- 7 9. Exemplorum abunde est; Sic *Saul* (7) filiam suam *Micbal Davidi* sub conditione despondit *1. Samuel. 18. 25.*
- 8 Et *Laban* filiam sub conditione. Conditionum (8) autem variae sunt divisiones, de quibus vid. *Bechstad. de condit.*

Condit. sponsal. part. 1. cap. 1. Inter alia dicitur quædam
 (9) *bonesta, seu possibilis, quædam inbonesta, seu impossibilis.* 9
 Illa est, quæ potest impleri, cuique non repugnat, sive
 natura, sive facultas hominis, quo minus existat. Hæc
 quæ plane impleri nequit, quæque eo ipso dum impos-
 sibilis est, sui existentiam impedit *D. Ziegler d. l. rh. 60.*
 Si itaque juvenis annulum pronubum dederit (10) puel- 10
 læ, sub honesta & possibili conditione, sponsalia vere sunt
 conditionalia, eaque ante conditionis eventum firma
 non sunt; consensus licet per verba de præsentī in iis
 exprimatur, ex quo tamen conditio apponitur, non ha-
 bet effectum de præsentī; conditionis enim natura est,
 ut effectum differat, & nihil ponat in esse *l. 213. de Verbor.*
Signif. Luther. von Ehe: Sachen. Beist. d. Sponsal. cap. 7.
Mausser ad tit. Instit. pag. 312.

THESIS XX.

SUMMARIA.

1. *Contractis sponsalibus de futuro ligatæ sunt sponsorum ma-
 nus atque animi.*
2. *Casus ponitur.*
3. *Sponsalia posteriora pure contracta sponsalibus prioribus
 conditionalibus præferri, nonnulli statuunt.*
4. *Matrimonium conditionale vim habet sponsalium de futuro.*
5. *Quod pure contractum est, præfertur ei, quod sub condi-
 tione.*
6. *Impia & periculosa prior sententia pronunciatur.*
7. *A contrahentibus expectari debet eventus conditionis.*
8. *Non licet pœnitere altera parte invita.*

9. *In causis matrimonialibus non datur locus levitati.*
10. *Studiosus tali casu ad aliam animum salva conscientia appellere non potest.*
11. *Obligatio retrotrahitur ad tempus promissionis.*
12. *Conditio ejusmodi interposita ad tempus initi contractus retrotrahitur.*
13. *Contractus conditionatus pendente conditione dicitur perfectus contractus.*
14. *Juvenis ob levitatem pœnæ subjiciendus est.*
15. *Non juratur lapidi, sed proximo.*
16. *Licet juvenis duplicatas velit restituere arrbas, non audiendus.*
17. *Pro prioribus sponsalibus pronunciandum est.*
18. *Patris arbitrio hic plurimum tribuendum est.*
19. *Prudens Judex hic colligat, quænam sponsalia præferenda sint.*
20. *Quædam sponsalia impediunt contrahenda.*

SImul ac tamen sponsalia de futuro seu conditionata contracta, ut ipsa per annulum pronubum, vel alia indicia vere constent, ligatæ (1) sunt sponсорum manus atque animi, in tantum, ut neutri librum sit, pendente conditione, alia sponsalia de præsentì celebrare, sed expectare debeant eventum conditionis. *Sit itaque casus:*

2 (2) Studiosus puellæ in Academia annulum in fidem matrimonii dat, sub conditione ista honesta ac possibili: Si Pater ipsius consentiat; Scribit ergo ad patrem, aperitque ipsi mentem suam ac negotium. Interim dum expectantur literæ, mutat juvenis mentem, ac alii iterum dat annulum, & pure contrahit sponsalia; hisce contractis, paulo post sequuntur

quuntur literæ; in quibus pater prioribus conditionibus
consentit. *Quæritur*: quænam sponsalia de jure valeant? Et
posteriora sponsalia de præsentī (3) utpote pure contracta, 3
præferri prioribus conditionibus statuunt egregii Jcti, inter
quos *Mausser. ad Instit. de Nupt. pag. 313. Schneidw. ad tit. inst. d.*
nupt. num. 37. ubi ex Panormitano assignat rationem: quia ta-
le matrimonium conditionale (4) vim habet sponsalium 4
de futuro, quæ per sequentia sponsalia de præsentī tol-
luntur. *cap. sicut ex literis 22. X. de Sponsalib.* neque in
prioribus videatur purus & absolutus consensus, & licet
retrotrahi videatur conditio *l. necessario 8. ff. d. pericul. &*
commod. rei vendit. fieri tamen id non posse, cum hic
obex incurrat, qui priorem obligationem tollat, ut ad
id, quod sublatum sit, conditione nequeat retrotrahi,
Gorbofred. ad Schneidwin. d. l. lit. a. qui lit. c. addit: sem-
per rationem esse spectandam, ut quod pure (5) con- 5
tractum sit, præferatur ei, quod sub conditione; quo-
niam faveatur conjunctioni & matrimonio jam consum-
mato. Verum istam assertionem (6) impiam & pe- 6
riculosam vocat *D. Carpzov. Jurispr. Eccles. lib. 2. tit. 2.*
defin. 21. ut potius sit dicendum a contrahentibus (7) 7
expectari debere conditionis eventum, priusquam
ad alia convolent, tum quod in aliis contractibus sub
conditione conceptis non liceat pœnitere, (8) altera
parte invita, neque conditione pendente recedere a
contractu *l. ii. ff. qui potior. in pign.* ibi enim in §. i. u-
bi semel conditio extitit, perinde habetur, ac si illo
tempore, quo stipulatio interposita est, sine condi-
tione facta esset; tum ne (9) in causis matrimonialibus, 9
ubi de re spirituali & conscientiam concernente ullus locus
detur

detur levitati & inconstantia hominum. Vid. *D. Gerhard. tr. d. Conjug. th. 138.* Et qui Studiosus, (10) dum expectat consensum sui patris, salva conscientia ad aliam, causis non adductus pręgnantibus, animum appellere poterit? existente potius consensu parentis, atque sic impleta in prioribus Sponsalibus conditione, obligatio (11) omnino retrahitur ad tempus promissionis, non aliter, ac si in ipso conventionis momento efficax fuisset, *arg. §. sub condition. 4. Instit. de Verbor. Oblig.* eoque magis conditio (12) hujusmodi interposita ad tempus initi contractus retrahitur, quod inter hoc & existentis conditionis tempus aliquod adsit, quod negotium quodammodo vivificat & sustentat, dum alter contrahentium, altero invito pœnitere nequit *l. 42. pr. ff. de Oblig. & Action. junct. l. 54. de Verbor. Signific. Baschovius ad Treutl. vol. 2. disp. 27. th. 6. lit. c. Gæddeus & stipulat. cap. 9. n. 175.* Contractus enim conditionalis, quantum ad effectum, ut non liceat ab eo recedere pendente conditione, (13) dicitur perfectus contractus, nec solvitur, nisi purificato eventu conditionis *Gerapb. Oliphbar. Razzal. part. 2. decis. 1157. num. 4.* Et si qua in causa consulatur conscientia, ne ipsi macula inuratur, quam nec undarum pater Oceanus eluere potest, res (14) sane matrimonialis est. Quo sese vertit juvenis, (14) ut si vel priora vel posteriora sponsalia consumserit, ob levitatem hoc casu pœnæ subjiciendus est, ut cæteri suo exemplo ab istis variationibus abstinere discant. Non enim (15) quando promittis aut juras, tibi, aut lapidi juras, sed proximo. Non audit lapis loquentem, sed punit Deus te fallentem *c. ecce 22. q. 5. c. & s. Christus vers. & quamvis X. de Furejur.* Ideoque (16) licet juvenis

venis annulum atque arrhas duplicatas restituere velit, non audiendus est. *Carpzov. Jurispr. Eccles. lib. 2. def. 21.* Ni circumstantiæ altioris indaginis occurrant, quæ velint, posteriora pure contracta sponsalia præferri prioribus (17) 17 tunc pro prioribus potius sententionandum esse arbitramur. Patris arbitrio (18) hic plurimum est attribuen- 18 dum, penes quem est, filii sponsalia rata vel irrita facere. Prudens & æquus Judex hic colligat, quænam sponsalia (19) sint præferenda; Uti enim multa impe- 19 diunt matrimonium contrahendum, quæ contractum non dissolvunt, sic & sponsalia quædam (20) impediunt 20 contrahenda, quæ tamen contracta non dissolvunt, prout sapienter differit *D. Gerbard, d. l. in fin.*

THESIS XXI.

SUMMARIA.

1. *Honestæ conditio censetur, si mulier promittat: Si præter parentes Sempronius consentiat.*
2. *Casus figuratur.*
3. *Contrahentis consensus principalior est.*
4. *Matrimonia inter senem & juveniculam non adeo lætum solent habere exitum.*
5. *Mulier invita ad consummandum matrimonium non est adigenda.*
6. *Ex D. Bechstadio sententia profertur.*
7. *Pæna in hoc casu locum non habet.*

Honestæ etiam (1) conditio censetur, si quæ mulier 1 concurrentibus circumstantiis ita promittat: Si præter parentes Sempronius consentiat. Ut casus sit: (2) 2
G
Puella

puella habens simplicis animi parentes, perque octo annos apud Sempronium ejusque uxorem ancillæ loco est; Hanc ambit senex quidam bene nummatus, accedit ejus parentes, & amore patefacto petit filiæ conjugium, & ut eo magis de animi propensione constet, annulum offert pronubum, rogatque, ut iis nominibus tradant filiæ. Virgo accersitur, offertur occasio hæcce nubendi, ipsa non simpliciter renuit, accipit etiam annulum cum aliis ejusdem farinae jocalibus, sed addit, se prius consulturam esse herum, si ipse matrimonium suasurus sit, tunc ipsius consilium se velle sequi. Herus rem probe ponderans, bona fide dissuadet oblatum conjugium, quo consilio stat virgo, annulum remittit, ac se amplius consentire nolle, animum declarat. Ubi quæritur, cum hoc in casu consensus parentum adsit, & filia amorem mutuum quadantenus declaraverit, annon hæc recusatio vergat in contemptum atque ludibrium parentum, quorum suasio ac beneplacitum tertio cuidam atque extraneo postponi velit, mulier teneatur consummare matrimonium? Resp. Quoniam dicta mulier ab initio non simpliciter annulum accepit, sed sub conditione, si herus suasurus sit hoc matrimonium, contrahentis (3) vero mulieris consensus hoc in negotio principalior sit, parentumque consensus istum comitetur, quid? quod parentes hic pecuniam potius, quam personam decrepiti senis ex simplicitate visi sint amare, qualia matrimonia (4) inter senem & puellam non adeo lætum solent habere exitum, nisi quando senex impleat terram, quas circumstantias pro sua prudentia herus probe trutinavit, atque in commodum ancillæ potius consulit; Propterea conditio admittenda, (5) nec mulier invita
ad

ad consummandum matrimonium est adigenda; quo in casu ex *D. Bechstad. d. tr. part. 1. cap. 9.* sententiam (6) 6
latam esse legimus verbis: Ob wohl N. der N. ein Stück Goldes, und anders mit Vorwissen ihrer Eltern auf die Ehe geben, dieweil sie aber solches anderer gestalt nicht angenommen, auch weiter keine Zusagung gethan, als wosern ihr Dienst: Herr darzu rathen würde, sich auch hernach dahin erkläret, er solte zusorderst seine Händel im Consistorio ausführen, welche condition aber N. nicht annehmlich gewesen, dergleichen ermeldete N. seiner nunz mehro nicht begehret, so werden sie auch dahero der Ehe halber von einander absolviret und ledig gezehlet, immas sen wir sie hiermit von einander ledig und los sprechen, und der N. sich sonst Christlichen zu verheyrathen nachgeben und zulassen. Annulus vero vel arrha (7) tantummodo 7
restituitur, neque poena locum habet, ut cedat fisco; quoniam non contra jura aut honestatem sponsalia sunt contracta, vid. infr. *ib. XXVIII.*

THESIS XXII.

SUMMARIA.

1. Num conditio, si certam pecuniæ summam intuleris, sic honesta?
2. Amor honestus non auro aestimatur.
3. Hodie pecunia primum quæritur.
4. Studiosi eruditionem volunt divitiis compensari.
5. Nullum onus gravius dotata uxore.
6. Philosophi plerumque imperiosis mulctantur mulieribus.
7. Dote non soluta, annulus conditione causa data, causa non secuta repetitur.

8. Si propter infortunium jacturam bonorum patiatur sponsa, sponsus, dote promissa non soluta, a contractu resilire potest.
9. Secus est in sponsa divite, quæ nihil promisit.
10. Anulus tunc restituitur.
11. Semper subintelligitur clausula: Rebus sic stantibus.
12. In ipso actu sponsaliorum nominetur conditio.
13. Quando quis falso sibi persuaserit, parentes esse divites, a contractu postea resilire non potest.
14. Error fortunæ non dirimit matrimonium.
15. Fallaciæ splendido victu sæpe absconduntur.

1 Si quis sub conditione: si certam (1) pecuniæ summam intuleris, sponsalia contrahat, inque fidem eorum det annulum, dubitarunt nonnulli, num illa conditio sit honesta & admissibilis, an potius pro non adjecta habenda; propterea quod amor honestus (2) solis animis æstimetur, non auro & argento l. 3. pr. ff. de donat. int. vir. & uxorem atque optima dos sit pudicitia; Sic juvenis apud Senecam lib. 1. controvers. 6. inquit: Vbi vero quis quæret uxorem, videat, an nuptias suas amet, an nihil pluris faciat marito, an misericors sit, an fortis sit, an vero possit, si quid inciderit mali, una tolerare; si his bonis fuerit instructa, dotata est, nec minus pia est; uxor quæ venit cum annexis optatis corollariis, quam quæ sine eis, ait Gruger. disp. polit. lib. 72. Verum hac tempestate pecunia (3) primum quæritur, virtus post numeros; Studiosi inprimis teste (4) Arniseo d. Jur. Conubior. cap. 3. n. 27. volunt eruditionem & dignitatem divitiis uxoris compensari; quemadmodum divitias uxoris forma pauperis mariti compensari consuluit Alexand.

in consil. 209. unde plerisque, qui eruditionis & scientiæ causa impensas fecere, ita ut patrimonium fere consumserint, illud subinde in ore versatur: **Ein reiches Weib bringet alles wieder.** Et tum (5) si duxerint dotatam, nullum sentiunt onus gravius, quam mulierem, quæ fert dotem copiosam, uti refert *Stoba ex Antipbane*, ut hodie in proverbium fere abierit: Philosophos & viros doctos plerumque imperiosis multari mulieribus. *Tiraquell. d. Retract. Convention. ad fin. tit. num. 70.* foemina olim nuptura asses tres ad maritum veniens afferre solebat, atque unum, quem in manu tenebat, tanquam emendi causa merito dare, ex *Tiraquell. d. LL. Connubial. Arumæ lib. 1. Decision. 3. num. 11.* Adeoque sponsus, qui sub conditione, si tot vel tot aureos intuleris, promisit matrimonium dote tanta non soluta, annulum & arrham adipisci, prout nunquam ipsi abfuissent, & a sponsa recuperare valet, & quidem (7) *Conditione causa data causa non secuta. tot. tit. d. condict. c. dat. c. n. ser.* Similiter dicta actio competit eo casu, quando v. g. Seja promisit certam summam, at vero accidat, ut propter infortunium (8) quoddam, puta incendium, aut furtum, ipsa jacturam patiatur, atque sic ante nuptias perfectas ad inopiam redigatur, sponsus a contractu sponsaliorum rescilire non potest *arg. cap. d. illis 3. X. de cond. apposit. Covarr. epit. d. sponsal. c. 5. n. 4. Morr. tract. d. Sponsal. n. 10. & seq. Cypræus d. Fur. Connub. p. 1. de sponsal. c. 13. §. 81. n. 3. Harprecht. Comment. ad Instit. tit. d. Nupt. n. 64. & seqq. Kizel Synops. matrimon. cap. 8. theoremat. 14. lit. b.* Secus est, si a sponsa (9) divite nihil sit in dotem promissum, ut tunc sponsalia firma maneant, nec propter facultatum jacturam possint rescindi. *Gloss. Andr. Anton. Imol. alii-*

- que communiter in cap. 25. X. de Jurejur. Eo casu annulus,
 10 & ea, quæ nomine arrhæ data sunt, restituntur (10) arg.
 l. 3. C. d. sponsal. In qualibet enim dispositione subintel-
 11 ligitur clausula (11) illa ; *Rebus sic stantibus, modo nihil*
interveniat, ac promissum impediatur l. 83. pr. ff. d. solut. Quæ
 autem de conditione inferendæ pecuniæ dicuntur, cum
 grano salis sunt intelligenda ; Tum demum scilicet
 sponsalia conditionata intelligi ; quando in ipso actu
 12 (12) & negotio sponsaliorum mentio facta est ; prævia
 commemoratione & expressa nominatione conditionis ;
 13 Alias si quis sibi persuaferit, (13) audiveritve forsitan,
 quod virginis parens, ~~sic~~ dives agris, dives positus in for-
 nore numis, & nemo non illum in re lauta atque bene
 aucta constitutum esse deprædicet, eâ opinione inductus
 ambiat alicujus filiam, sibi que despondeat, postea ære
 alieno, quod hætenus latuerat, patefacto, resilire ipsi
 haud fas erit, etiamsi arrham perdere velit ; Error e-
 14 nim fortunæ, (14) qualis hic est, & qualitas quædam
 accidentalis, non facit, ut matrimonium dirimatur,
 textus est in c. 1. 29. qu. 1. *Joh. d. Imola in capit. cum dilect.*
X. quod met. caus. Sibi potius imputet incautus juvenis,
 atque opprobriosum sibi dicere existimet, non putaram,
 quodque erraverit, nec curiosius aut inquisiverit, aut
 prudentius tractaverit hoc negotium, præsertim cum
 prudentes (15) non lateat fallaciam, & fraudes splendido
 15 victu sæpius abscondi, ast conturbatis signis personam
 diu non sustinere, & veritate palam facta ficta cito reci-
 di in naturam suam.

T H E S I S X X I I I.

S U M M A R I A.

1. Nil interest, annulum dent ipsi contrahentes, vel alii ipso-
rum nomine.
2. Pater & mater pro filia, avus pro nepte dare possunt.
3. Pater promittens filiam in matrimonium, ipsa vero plane
nolens, non tenetur ad duplum.
4. Ultra posse nemo obligatur.
5. Difficultas excusat patrem.
6. Diabolicum jus est, quando parentes liberos cogunt ad
matrimonia.
7. Quid, si juramento pater filiam in matrimonium se juve-
ni daturum obstrinxerit?
8. Promissor amplius non tenetur, quam præstare operam.

Nihil autem interest, annulum (1) dent accipiantve ipsi
contrahentes, vel alii ipsorum nomine l. 5. C. d. sponsal.
Quod enim quis per alium facit, ipse facere videtur l. 180. d.
Reg. Jur. c. 72. d. reg. iur. in 6. l. ii. §. ult. d. pignor action.
Sic pater (2) & mater, pro filia, avus pro nepte eundem
dare possunt. d. l. 5. C. d. sponsal. Quando autem pater
(3) filiae sumit annulum a juvene, eique sancte promit-
tit, filiam suam se ipsi locaturum matrimonio, filia au-
tem plane non vult, ita ut nec persuasionibus, neque me-
tu reverentiali, quem parenti debet, ad amandum juve-
nem adduci possit, annulum tantum prædicto juveni re-
stituit, non autem tenetur ad duplum, tanquam ad poe-
nam, per rationes, quas adducit C. Lauterb. d. tr. de Ar-
rha th. 161. Fecit enim pro sua diligentia, quod potuit
(4)

- 4 (4) ultra autem nemo obligatur, modo nihil patri nomine negligentiae possit imputari; *Bartol. in Consil. 236.* rem decidit: Quod si, ait, Martinus promisit se facturum, ut Berta contrahere matrimonium cum B. cum essent ætate puberi, sub certa pœna, & deinde iste Martinus faciat, quicquid potest, ut fiat contractus, sed facere non possit, quod excusetur a pœnali stipulatione vel restitutione arrharum, per *l. si vebenda §. penult. & fin. ff. ad L. Rhod. d. jact.* ita ut hic locum habeat vulgatum istud: Ibant qua poterant, qua non poterant, ibi stabant, arg. *§. si quis alium 2. ubi Dd. commun. Instit. d. inutil. stipulat. Panormitanus in c. ex literis X. d. sponsal.* Difficultas, (5) quæ est in facti obligatione, impossibilitas, excusat patrem a pœna; & cessante culpa, cessabit etiam pœna *l. 22. C. d. pœn.* quam sententiam in terminis, uti vocant habere *Trentacinq. lib. 3. resol. 2. d. matrimon. num. 16. Sanchez. d. matrimon. lib. 1. disp. 39. num. 12. & 13. Gutierrez. d. matr. c. 18. n. 22.* testatur *D. Lauterbach. d. l.* Neque pater filiam invitam & dissentientem cogere potest ad nubendum personæ, quam non amat. *l. filios familias 13. ff. d. sponsal. l. non cogitur 12. ff. d. Rit. nupt. l. 12. ff. d. sponsal.* Diabolicum enim jus est, (6) si parentes liberos cogant ad matrimonia, a quibus innato quasi odio plane abhorrent, secundum *Martial.*

Non amo te, Volusi, nec possum dicere, quare;

Hoc tantum possum dicere; non amo te.

Recte statuunt Theologi, vid. *D. Luther. in rescript.* daß die Eltern die Kinder zur Ehe nicht zwingen, *Tom. 5. Fe-nens. von Ehesachen artic. 5. ibi:* dann Gott hat Mann und Weib also geschaffen, daß sie mit Lust und Lieb von Herzen gerne zusammen kommen sollen, *add. c. cum locum 4.*

requisivit X. d. sponsal. Quid si (7) juramento pater filiam
in matrimonium se juveni daturum obstrinxerit? Neque
eo casu filia parentis factum præstare tenetur, per ea quæ
modo dicta sunt; Nec a filia velejus pater exigetur pœ-
na *c. gemma. 29. d. Sponsal. & Titia 130. ff. de Verbor.*
Oblig. nec perjurium incurrit pater; Tacita enim inesse
censetur conditio *si filia velit.* Si enim quis juraverit
alium daturum vel facturum, intelligitur virtute jura-
menti promississe, omni meliori modo, quo potest;
neque (8) promissor amplius tenetur, quam præstare o- 8
peram, & non aliud, sicuti id deducit *D. Hieron. Schurff.*
cent. 1. consil. 15.

THESIS. XXIV.

SUMMARIA.

1. In matrimonio contrahendo sapius fœminæ & viri adbi-
bentur.
2. Genus muliercularum, quæ connubia quasi miscent, ma-
le audiunt.
3. Stolide agunt, qui rem tam gravem per tales personas
tractant.
4. Possunt tamen viri fœminæque ad honestum amorem con-
ciliandum adhiberi.
5. Viri dicuntur auspices.
6. Consultum est per interpositas personas tractari.
7. Magnatum matrimonia per Legatos conciliantur.
8. Mediatores debent officio viri boni fungi.
9. Casus proponitur.
10. Annulum invito Domino in rem suam alienans furtum
committit.

11. *De modo injuriam vindicandi in aliud tempus discursus reservatur.*

1 **E**xperientia porro discimus in negotio 'matrimonii', prout est contrahendum, sæpius foeminas, (1) itemque viros adhiberi. Quod foeminas attinet, eas Proxenetrias & Promnestrias vocari testis est *Alciatus lib. 1. disput. c. 22. Ovidius epist. 6. pronubas appellat.*

Non ego sum furtim tibi cognita, Pronuba Juno adfuit.

Germanice Kuplerin dicuntur, quod matrimoniis copulandis adhibeantur, daß sie die Leute zusammen topeln, atque propterea (2) id genus muliercularum, quæ connubia quasi miscent, hodie male audit, Hujus vitæ statum ingressuri stolide agunt, (3) si rem tam sertiam tamque gravem per tales personas tractant, *Petr. Peck. ad Reg. nullus ex consilio 62. num. 2. d. Reg. Jur. in 6.* Si causæ matrimoniales a precibus & nominis divini religiosa invocatione non inchoantur, sed per vetitas copulationes, & per vetulas mulieres pretio vel promissis ad id conductas tractantur, non mirum est, quod plerumque negotium non succedat, neque ad exitum optatum & speratum deducatur. Nam

Nullius est felix conatus & utilis unquam

Consilium, si non detque juvetque DEus.

4 *Joan. 15. v. 5. D. Cothmann vol. 3. respons. 34. num. 98. & seq.* Posse tamen (4) imo quandoque debere viros foeminasque honestas ad amorem licito modo conciliandum intervenire, quis dubitet (viri isti dicti sunt (5) *Auspices, Horomann. lib. d. Rit. nupt. c. 2. ex Ciceron. lib. 1. d. divin.*) qui, quod etiam nunc, inquit, auspices nuptiarum declarant

clarant, qui re omiſſa nomen tantum tenent. Et con-
ſultum eſt, per (6) interpoſitas perſonas conditiones 6
(per quas pactiones & conventiones *arg. l. 1. C. d. ſponſal.*
intelliguntur) expediri *l. ult. ff. d. ſponſal.* Sæpius enim
ea, quæ alias tam libere non proponerentur, puta ob pu-
dorem, quando de vitio, vel quantitate dotis ſermones
conferri neceſſe eſt, felicius tractantur; apud Magna-
tes (7) matrimonia per legatos conciliantur, vid. *D. My- 7*
ler Gamalogiam perſon. Illuſtr. cap. 3. ſ. 4. 5. 6. Limn. No-
tit. Reg. Gall. lib. 2. cap. 15. ſubl. K. L. Debent autem
(8) mediatores iſti quibus id negotii conceditur, officio 8
viri boni fungi, atque omni dolo abſtinere, ſequæ ab iis,
quæ ſunt prohibita, temperare, ut *JCtus vult l. 1. ſ. 9. d.*
offic. præſ. urb. Hinc ſi *Cajus* (9) amicum ſuum *Sem- 9*
pronium roget, amorem apud *Pomponiam* ut concilia-
re, atque annulum in fidem conjugii tradere velit,
Sempronius quoque operam ſe locaturum promittat,
Pomponiamque adeat. Quoniam autem virgo ob na-
turæ bonitatem & egregias divitias proxenetae placet,
oblitus *Caji* ſe ſuaque officia commendat, virginis fa-
vorem ambit, eundem annulum, quem bona fide alte-
rius nomine tradendum ſecum habet, non mandantis
ſed ſuo ipſius nomine offert; quis dubitet *Sempronium*
contra bonam fidem egiffe; cum non tantum fines man-
dati ſibi præſcriptos plane non ſervaverit, verum etiam
partes amici omnino deſeruerit, quid? Quod annulum
invito Domino in rem ſuam fraudulenter (10) alienans 10
furtum commiſiſſe ſit dicendus *ſ. 1. inſtit. d. oblig. quæ ex*
delict. naſc. Hic cum *Comico* quæ temporis ſaltem noſtri
labes eſt, quis, forte exclamat,

--- quos cum censeas
 esse amicos, reperiuntur falsi falsimoniis,
 Lingua factiosi, inertes opera, sublesta fide.

- II De modo autem (II) vindicandi injuriam ejusmodi, (injuriam enim subesse quis non videt?) ac ratione, qua id quod interest, (si enim virgo in bonis verb. gr. 20000. Imperiales haberet, cæteraque Cajus amica, cujus benevolentiam, priusquam miserat Sempronium, satis perspexerit, hic autem ipsum mellitis forsitan verbis superaverat & Svadela, ut in suas casses traxerit petitam prædam, facile potuisset potiri, si ipse fuisset præsens, lucrum certe cessat, emergitque damnum haud mediocre) quæri possit, alio tempore dicendi locus est.

THESIS XXV.

SUMMARIA.

1. Incidenter thema ponitur.
2. Dolus causam dans bonæ fidei contractui, ille ipso jure nullus est.
3. Dolus unde apparet.
4. Quis in jure dicatur dolus.
5. Cum parentes & proxeneta non dixerint veritatem, eos dolose egisse constat.
6. Dolus & fraus nemini debet provocinari.
7. Fraus in omni pacto excepta censetur.
8. Ad formam sponsaliorum pertinet, liberum esse consensum.
9. Distinctio inter errorem qualitatis & dolum.
10. Item dolum apertum & latentem.
11. Si dolus manifestus est, pænitentiae locus erit.
12. Promittens grandem dotem, nec ipsam præstare valens ad pænam tenetur.

13. Con-

13. *Conjugium propter dolum non est rescindendum.*
14. *Puniendi tamen sunt deceptatores.*
15. *Dictum Plutarchi allegatur.*
16. *Proxenetæ actione ad interesse conveniri possunt.*
17. *Actio ista ultra supplementum dotis extenditur.*
18. *Dicta intelliguntur de fallacia & calliditate Proxenetarum.*
19. *Officium nemini sit damnosum.*
20. *Dolus semper est probandus.*

Incidenter autem, quando parentes vel (1) proxenetæ coram juvene, matrimonii candidato, cui locupletem uxorem ducendi est animus, quique mentem suam de captanda dote expressis verbis & clavis exponit, aureos montes jactent, ita ut promissis divitiis aut spe hæreditatis ad matrimonium contrahendum juvenem invitent, talis autem opum cumulus post datum annulum pronubum & contracta sponsalia non appareat, contrariumque potius elucescat, juvenem scilicet vana spe plane esse illectum, sponsalia posse rescindi verius videtur: Quando enim dolus causam (2) bonæ fidei contractui præbet; tunc contractus ille ipso jure nullus est, per l. 7. ff. d. dolo l. 16. l. 3. §. ult. ff. pro Socio. l. 4. C. d. hered. vel act. vend. Mynsing. Observat. cent. 4. Observ. 73. Sicbard. ad l. 7. C. d. dol. mal. Hic autem (3) dolum esse inde apparet, quod parentes aliud præ se tulerint, aliud occulte intenderint, atque sic in fraudem alterius omnia fuerint moliti; Et dolus in jure (4) dicitur, si non facit quis, quæ scit se facere debere l. dolus ff. mandati. l. Julianus §. 51. tibi decem ff. ad exhibend. & dolus committitur, si taceo illud, quod scio. Alex. in Consil. 14. vol. 5. num. 6. & cum parentes & proxenetæ non dixerint veri-

- 5 tatem, sed calliditate & nequitia istam (5) suppresserint,
 6 dolose ipsos egisse manifeste constat; dolus autem (6)
 & fraus nemini debent patrocinari. *cap. cum haberet, de*
eo qui duxit in matr. quam pollu. per adulter. c. ex liter. de
dol. & cont. Imo regula communis est in jure: Quod
 7 in omni pacto (7) & contractu semper censeatur exce-
 pta omnis fraus & dolus *l. Creditor. §. Lucius ff. mandati*
Perez ad C. tit. de spons. num. 21. Et cum hic dolo juvenis
 sit inductus ad matrimonium contrahendum, sine quo
 alias non contraxisset, manifestum est, dolum hunc at-
 tingere essentialia matrimonii; ad formam enim sponsa-
 8 liorum (8) pertinet, ut liber sit consensus; Vbi autem
 dolus est, ibi libertas esse nequit. Vnde probe distin-
 9 guendum est *inter errorem qualitatis*, (9) de quo intel-
 ligenda sunt dicta in Thes. XXII. & *dolum Hunn. vari-*
ar. resolut. lib. 1. tract. 3. q. 11. D. Gerbard. d. Connub. tb. 117.
 10 Item *inter dolum apertum* (10) & *latentem*, hunc voca-
 mus si qui bonis verbis inescare noverint juvenem, offi-
 cii & urbanitatis gratia omnia sua bona pollicentes, ut e-
 jusmodi complementis, seu potius completis mendaciis
 illaqueetur & irretiatur bonus iste vir, suæ facilitati po-
 tius acceptum referat, quod rem tam seriam & gravem
 stulte tractaverit, quam ut rescissionem possit præten-
 dere. Sin autem res, quoad dolum manifestum s. aper-
 11 tum, adhuc sit integra, poenitentia (11) omnino locus
 erit, & sponsalia dirimi poterunt *Alberic. Gentil. de nuptiis*
l. 3. c. 4. Joan. Papon. 6. arrest. atque sic in Scabinatu
 Leydensi pronunciatum esse refert *Simon. a Leuwen cen-*
zur. forens. lib. 1. c. 11. num. 33. Eo casu tamen pars gran-
 dem dotem promittens nec ipsam præstare valens ad poe-
 12 nam (12) tenetur, ita ut annulum eaque omnia quæ ac-
 cepit

cepit, duplicata restituat. Quando vero res non est integra, ita ut concubitus accesserit, vel matrimonium sit consummatum, & postea demum dolus appareat, conjugium propter dolum quidem (13) non rescindendum 13
est, *Covarr. d. matrimon. p. 2. c. 3. §. 7. n. 5.* licet species raptus magis, quam conjugium sit, *Arnis. d. tr. cap. 3. num. 36.* Puniendi tamen sunt (14) deceptores ob men- 14
dadium, quod infelicium nuptiarum, quales esse solent, quæ dolo concinnantur, autores extiterint & conglutinatores. Nihil enim struxere aliud, quam scalas ad gehennam, cumque inter illos, qui decepti sunt, iræ, rixæ, odia, minæ ac quodvis scandalorum genus audiatur ab utroque conjugum, pax ibi nulla est, ibique neuter, instar hæcticæ febris, potest avelli, nisi morte. Hinc scite *Plutarch. (15) d. præcept. Connubior.* Piscatio, inquit, quæ 15
fit medicamentis, compendiose & subito capit piscem, sed insipidum & pravum reddit: Ita quæ viros voluptate capiunt, aut dolo malo inescant, etiamsi in cassem facile eos pertrahant, pertractos tamen intractabiles sentiunt, & decipularum memores. Ne autem proxenetæ, qui de summa, ac quantitate dotis, modo & solutionis tempore egerunt, scientes promissa fuisse vana, talem machinationem & imposturam impune auferant, (quod sæpe proxenetarum proprium est, ut pecunia corrupti, non minus ut pictores ex rana Dianam faciant, *Dn. Job. Sigm. Findekeller in disp. inaug. Argentorat. ann. 1669. habitæ sect. 2.*) Eos, cum sint (16) in culpa, posse con- 16
veniri actione doli ad consequendum id, quanti nostra interest, hac promissione dotis non fuisse circumventum, verior est sententia, *arg. l. 2. d. proxenet. l. 1. pr. l. 7. §. 10. l. 8. l. 18. §. 4. ff. d. dol. mal. l. 52. §. 21. l. 43. §. 3. ff. d. furt. D.*
Schrö-

- Schröter. in not. ad. Sutbold. dissertat. 15. apb. 64.* Vt hic verum sit: malum consilium consultori esse pessimum; idque optimo jure, quid enim perfidia atrocior? Et proxeneta conventus, si in mora sit solvendi præter id, quod promissum est, & sic ultra supplementum dotis, ad
- 17 interesse (17) actio ista extenditur, per ea, quæ tradit *Mevius comment. ad jus Lubecens. tit. 10. Reusner. lib. 3. consil. 20. num. 9. Strach. tr. d. decoctor. p. 2. q. 7. pr. num. 33. &*
- 18 34. Quæ recte, uti dictum, intelliguntur de fallacia (18) & calliditate proxenetarum; regulariter enim ex negotio, in quo sine fraude intervenerunt, quasi mandatarii non tenentur *l. 2. ff. d. proxenet. arg. l. 10. ff. mandat. l. 20. ff. de his qui notant. infam.* Quis enim eo modo, si alterius facta teneretur præstare in matrimoniis conjungendis, officium suum unquam interponat? cum illud nemini (19)
- 19 sit damnosum *l. 7. ff. quemad. testam. aper. l. 61. §. 5. ff. d. furt. l. 26. d. administr. tutel. vid. Strach. tr. d. proxenet. part. 2. num. 24. Cavalcan. part. 1. decis. 34. Petr. Peck. ad reg. nullus ex consilio. 62. num. 2. d. reg. jur. in 6to Decius, Hippol. a Col. lib. Bronchorst. Gothofred. ad l. 47. ff. d. reg. jur. Cardinal. Tuschus. pract. conclus. 1071. num. 3. lit. P. 94. Surd. cons. 19.*
- 20 num. 12. Dolus autem (20) semper est probandus, quia in negotio per se licito, quale hoc est, non præsumitur, cum sit delictum *l. 51. ff. pro Socio. l. 15. §. 36. d. injur.* Quomodo autem probetur vid. *l. 1. C. d. dolo l. 23. §. 1. de probat. l. 10. C. d. rescind. vendit. Barbosa. Lucuplet. 4. c. 44. voc. Dolus.*

T H E S I S X X V I.

S U M M A R I A.

1. Per literas offertur annulus.

2. Non

2. *Non figura literarum, sed oratione. quam exprimunt literæ, obligamur.*
3. *Documenta literaria probant matrimonium.*
4. *Ista quippe diuturnitate sua alias probationes superant.*
5. *Quandoque majorem auctoritatem obtinent.*
6. *Modo literæ ea intentione mittantur, quod velint matrimonium pangere.*
7. *Virgo propter taciturnitatem obligatur.*
8. *Literæ amatoricæ nihil probant.*
9. *Probant tantum matrimonium contrahendum, non tamen contractum.*

Etiam *mediantibus literis* (1) annulus iste pronubus offerri, sponsaliaque contrahi possunt; Non quidem ut ait *Jetus in l. 38. ff. d. Oblig.* figura literarum, (2) sed oratione, quam exprimunt literæ, obligamur, quamvis placuit, non minus valere quod scriptura, quam quod vocibus lingua figuratis significatur. Scriptura enim & signa ista tertii generis non voces tantum, aut vocabula, sed res quoque & conceptus quoque denotant. *Aristot. lib. 1. d. Interpr. c. 4.* Sic ad probandum matrimonium contractum documenta (3) literaria præprimis faciunt; quoniam ex instituto & impositione hominum tantum valent literæ, quantum ipse voces atque in negotiis & conventionibus cum oratione eundem vigorem & efficaciam habent. *Hering. d. fidejussor. c. 11. num. 29. Vasqu. d. succession. tom. 1. lib. 2. §. 25. req. 16. num. 55.* Imo diuturnitate (4) sua omnis generis probationes superant, & in exercendis litibus non solum eandem cum testibus vim atque auctoritatem. *l. 15. C. de fid. instrum.* sed quandoque etiam (5) majorem iis contineri dicuntur *l. 10. ff. d. probat & præsumpt.*

Modo literæ una cum annulo ea intentione verbisque ad eam conceptis mittantur, quod velint connubium
 6 (6) pangere. Qualia verba apud *Zasium lib. 2. consil. 3. num. 7.* extant; Ich schicke Euch hiermit einen Ring zu einen gewissen Zeichen meiner rechten und redlichen Lieb, und damit Euch und keine andere zu meinem Eheweib zu haben, und Euch hiermit zuvermählen, und zu nehmen. Et virgo annulum accipiens, licet nihil responsi dede-
 7 rit, (7) propter taciturnitatem, quæ æquiparatur con-
 8 sensui, obligabitur, vid. supra *Thes. XIII.* Literæ (8) autem, si amatoriae saltem sint, quamvis annulus adsit ad probationem promissi matrimonii, nihil valebunt. Notum enim est ejusmodi literas (*Buhlen-Brieffe*) in-
 9 ter (9) amantes tantum probare matrimonium contra-
 hendum, non tamen contractum *Francisc. Vivius decis. 241. num. 19. p. 2.*

T H E S I S X X V I I.

S U M M A R I A.

1. *Annulum pronubum bodie & vir dat & femina.*
2. *In ipso benedictionis sacerdotalis actu traduntur annuli.*

1 N ec solus vir (1) sed etiam femina annulum dat pro-
 nubum, quod consuetudine ita est receptum. *Bo-
 cer. class. 1. disp. 9. th. 23. lit. E.* De jure quidem civili so-
 lus sponsus sponsæ, non autem contra, annulum dabat,
*arg. l. 38. in fin. d. rit. nupt. l. 5. C. de spons. Colleg. 7. C. de
 argent. rit. d. spons. th. 10.* Hodie in quibusdam Ecclesiæ
 2 nostræ locis usitatum est, in ipso (2) benedictionis sa-
 cerdotalis actu Neonymphos tradere annulos pastori, qui
 ea de causa porrigit librum, ex quo verba solemnia præ-
 leguntur, ut super ipso ponantur; tunc iste annulum,
 quem

quem sponsa obtulit, sponso, & quem sponsus, sponsæ tradit, sicque invicem commutat.

T H E S I S X X I I X.

S V M M A R I A.

1. Rite dato annulo, contracta sunt sponsalia.
2. Nec pœnitentiæ locus est sine gravi causa.
3. Rescissio sponsaliorum non debet fieri propria autoritate.
4. Causæ rescindentes relinquuntur Judicis arbitrio.
5. Annulos temere remittentes nihil agunt.
6. Magistratus istas personas ad consummationem cogere potest.

Dato rite annulo pronubo contracta (1) esse sponsalia
constat, per ea, quæ supra & *Thes. XX.* dicta sunt
nec pœnitentiæ (2) sine gravi causa locus est. Vt pro-
inde vesana sit opinio eorum, qui cum sponsalia con-
traxerint, annulosque invicem dederint, id quod promi-
serunt, annulos remittendo, cupiant dissolvere; In dan-
tium & contrahentium potestate non est, ut vinculum
matrimonii, quod ex voto ligarunt, pro lubitu solvant
quos enim Deus conjunxit, homo ne separet, per *c. su-
per eo X. d. eo. qui cogn. conf. c. fin. X. d. transaction.* Res-
cissio enim (3) in sponsalibus, si forsan ob causas præ-
gnantes liceat pœnitere, non debet fieri autoritate pro-
pria, sed judex Ecclesiasticus, causæ cognitione desuper
instituta, sponsalia dissolvit. *l. 1. C. d. sponsal. D. Struve ex-
erc. 29. tb. 14.* & cum omnes causæ examusim enumera-
ri non possint, judicis arbitrio (4) relinquuntur. *Har-
precht. ad rubr. instit. d. nupt. D. Carpzov. lib. 5. tit. 16. re-
spons. 108. in fin.* pronunciatum esse testatur: Ob nuu

wohl sonst die andern Contracten die Reue, wenn solche bey beyden Theilen vorhanden, zugelassen, und der einmahl geschlossene Contract wohl wiederum aufgehoben und dissolviret werden mag, dieweil es aber dennoch mit dem Ehegelöbniß viel eine andere Gelegenheit hat, und dasselbe, wenn beyde Theile in beyseyn der Gezeugen, ihr redliches und beständiges Jawort von sich gelassen, durch Göttliche Ordnung dermassen verbündlich gemacht wird, daß es von den Contrahenten nicht aufgehoben noch dissolvirt werden mag &c. Ideoque annulos temere remittentes (5) nihil agunt, nec propterea, quod mutuo fine causa pænituierint, a promissis supplendis liberantur. Magistratus istas personas ad consummationem matrimonii cogere debet; Sponsalia (6) enim hodie adeo obligatoria sunt, ut etiam sine annulo vel arrhis contracta mutuo contrahentium dissensu dissolvi non possint. *Beustius d. sponsal. part. 1. cap. 58.*

THESIS XXIX.

SUMMARIA.

1. *Semper dispiciendum est, quis pæniteat.*
2. *Si fornicatio alterius partis superveniat, pars innocens licite pænitet.*
3. *Reus duplicatas arrbas restituit.*
4. *Dans ansam litigio pæna ista luit.*
5. *Pænalis stipulatio in sponsalibus valet.*
6. *Causa pænitentiae si sit superveniens impedimentum aliquod juris arrbæ in simplo restituantur.*
7. *L. 5. c. d. sponsalib. generaliter loquitur.*
8. *Distinctio Glossæ affertur.*
9. *Quænam sententia in Consistoriis sit recepta.*

10. *Iustum est personas istas, quæ contra Legum sanctiones agunt, pœna quadam affici.*
11. *In odiosis leges tam restringuntur quam extenduntur.*
12. *Bina sponsalia contrahens arrham datam restituere tene-
tur.*
13. *Pœna prævaricatori arbitraria decernitur.*
14. *Rescriptum ex D. Carpzovio.*

Eo casu, quo pœnitentia in sponsalibus contractis lo-
cum habet, si de restituendo annulo cum aliis rebus
quæ arrhæ loco datæ sunt, quæstio movetur, dispicien-
dum est, quis pœniteat (1) & quisnam causam pœni-
tentia dederit. Sic si fornicatio alterius (2) contrahenti-
um partis superveniat, fit, ut pars innocens licite pœni-
teat, atque recedat a sponsalibus *c. de illis 2. X. d. condit. ap-
pos. c. frustra 76. d. reg. jur. in 6to.* quoniam in promif-
sione nuptiarum conditio castitatis & pudicitia subintel-
ligitur *Sanchez. d. Matrim. lib. d. spons. p. 48. & seq.* Tunc
pars (3) rea duplicatas arrhas restituat necesse est. Idem
dicendum erit, si inimicitia (4) capitales oriuntur, ut
nullo modo reconciliatio possit obtineri; ibi dans ansam
litigio pœna ista luit. Leges enim pœnales volunt tunc
præstari duplum, si per accipientem stet, quo minus pro-
missum sequatur, *17. c. d. fide instrum. princ. Instit. d. Empt
& vendit. l. 3. l. fin. C. de sponsal. l. 1. C. si nupt. ex rescript. pe-
zant. Franc. Dar. d. sponsal. ad tit. solut. matrim. §. 4. fin.*
Vbi observatur, quod contra (5) prohibitionem juris civi-
lis contraria lege atque observantia pœnalis stipulatio in
sponsalibus valeat, utpote si sponsus vel sponsa sine legi-
tima causa de facto a sponsalibus recedere velit, pœnam
promissam præstare teneatur *Laimaon. in Theol. Moral. lib. 5.
tract. 10. part. 1. c. 1. num. 8. D. Lauterbach, a. tract. 1b. 50.*

- 6 & seq. Sin autem causa (6) pœnitentiæ sit superveniens aliquod impedimentum juris, ut si intervenerit naturalis procreandi imbellicitas *l. 10. cum autb. seq. C. d. repud. l. 39. d. jur. dot.* Item furor, a cujus consuetudine omnes abhorrent *Cypræ. d. sponsal. c. 13. §. 59.* Morbus contagiosus & desperatus, ut & sanitatis & vitæ periculum sublit, *Carpz. Jurispr. Eccles. lib. 2. defin. 176.* Annulum & arrhas non duplicatas, sed in simplo restituunt, quæ nec Fisco cedunt *d. l. 5. C. d. sponsal.* Ex qua lege, (7) utpote quæ generaliter & sine distinctione loquitur, *D. Lauterbach. d. tract. tb. 150. & seqq.* concludit, quando duo ratione consanguinitatis vel affinitatis in gradu prohibito juncti sponsalia contraxerint, prohibitionem sciverint nec ne, quod arrhas duplicatas restituere non teneantur, neque iis privari; aut ipsæ Fisco vindicari debeant; quia nulla lex id velit, & pœnæ non sint extendendæ, sed restringendæ *l. pen. ff. d. pœn. cap. odios. 15. d. reg. Jur. in 6to.* Non
- 8 attenta distinctione (8) *Glossæ in d. l. 5. C. d. sponsal.* Quæ vult, ut si sponsa, quæ arrham dedit, matrimonium inter ipsam & sponsum sciverit esse prohibitum, nihilo tamen minus sponsalia contraxerit, sponso duplicatam restituere teneatur, sin autem ipse sponsus una hoc noverit arrhas Fisco; quando uterque ignoraverit, invicem restituendas, si sponsa quidem nesciverit, sponsus autem noverit, non sponso sed Fisco præstandas esse. Cui opinioni suffragatur *Sichard. ad d. l. num. 8. & 9.* ex rationibus quas solide affert. *D. Lauterbach. d. l.* Prior sententia in jure firmo quidem stat talo; ast in Consistoriis hodie (9) posterioriorem fuisse arreptam juxtaque ipsam judicatum me-
mini. Neque etiam illud adeo (10) odiosum sed justum & favorabile videtur, personas istas, quæ scientes prudentes contra sanctiones legum agunt, atque constitutiones
- nes

nes Legumlatoris fusque deque habent poena quadam affici; possunt enim (11) in odiosis & poenalibus leges 11
circumstantiis probe adhibitis tam restringi, quam ex-
tendi. *vid. D. Frankius comment. ad ff. d. Legib. num. 46. &*
51. Quemadmodum etiam bina (12) sponsalia contra- 12
hens si posteriora rursus dissolvantur, pars nocens & ar-
rham datam & expensas restituere tenetur, suamque
quam dedit arrham, amittit, quam in consistorio exhi-
bet; neque ei competit indebiti condictio, quia frau-
dulenter & dolose dedit l. si ob turpem 8. ff. d. condict. ob turp.
caus. & praeterea (13) poena praevicatori arbitraria de- 13
cernitur: Authent. hodie C. d. repud. Ordinat. Ecclesiast. Sax.
Elect. tit. von Chesachen atque ita (14) rescriptum esse in 14
ann. 1636. notat. D. Carpzov. lib. 2. Jurispr. Consistor. tit. 4.
def. 64. num. 16. ibi. Wenn ihnen denn darneben eine Stra-
fe, als ihr vier gute Schock nebens dem doppel Ducaten,
uns heim gefallenem Mahlschazes, Ihme aber zwey gute
Schock wegen des von ihnen gegebenen Uergernuß aufera-
leget worden, Sie aber solche noch zur Zeit nicht eingeschis-
cket; Als ist an statt seiner Churfürstl. Durchl. unser Bes-
gehr, Ihr wollet alsobald nach Verlesung dieses bey dem
Raht die Verordnung thun, solche verwirckte Straffe und
Mahlschaz von ihnen unseumlich einzubringen, und uns an-
hero versiegelt zu überschicken. 2c.

THESES XXX.

SUMMARIA.

1. Probatur annulum pronubum esse datum per confessionem.
2. Non refert, absente vel praesente parte fiat.
3. Cum distinctione tamen.
4. Probatur per literas.

5. Per

5. *Per testes.*
6. *Vnius dictum non sufficit.*
7. *Proxenetæ pro matrimonio non simpliciter repelluntur.*
8. *Plenissima & semiplena fides raro ipsis tribuitur.*
9. *Requiruntur perfectæ probationes.*
10. *Conjecturæ non sufficiunt.*
11. *Demosthenis dictum allegatur.*
12. *Clandestinitas per se aliquid ex opinione sinistra adhærens habet.*
13. *Contra contractum clam initum militat suspicio fraudis.*
14. *Rem sanctissimam in angulo tractari non est ferendum.*
15. *Datus annulus pro matrimonio non inducit præsumptionem.*
16. *Statuunt nonnulli annulum immissum mulieri esse signum pro matrimonio.*
17. *Signum æquivocum, qualis est annulus, nihil præcise probat.*
18. *Ad proverbium respondetur.*
19. *Si circumstantiæ concurrant annulus præsumptive probat.*
20. *Vt Furamentum possit imponi.*
21. *Præsertim si stuprata ostendat annulum, fidemque sibi de matrimonio datam asserat.*
22. *Magis pro matrimonio, quam contra illud pronuncian- dum est.*

Probatur annulum esse pronubum, hoc est, in fidem
 1 matrimonii datum per (1) *Confessionem*. Quæ proba-
 tio dicitur plenissima, nullaque est ipsa melior *l. unic. C.*
 2 *d. confess. l. 13. C. d. non numer. pec.* Et in Consistoriis (2) no-
 stris nihil refert absente num præsentē parte fiat con-
 fessio. *Heig. q. 22. num. 42.* Vbi tamen *distinguendum*
 3 est, (3) num personæ, quæ matrimonium contractum
 fa-

rentes, vel non. *Priori* casu sponsaliorum celebratorum
 signum non erit annulus, nisi parentes consenserint, vid.
Tbes. XV. & seqq. Posteriori, contrahentes clandestina
 licet se habuisse fateantur sponsalia, confirmatur tamen
 matrimonium. *Mascard. d. probat. conclus. 1031. num. 2.* 4
 Item per (4) *Literas*, vid. *Tbes. XXVI. & per Testes (5);* 5
 inque duorum vel trium ore stabit verum *Deut. 17. & 19.*
 Neque testis unius dictum sufficiet (6) *l. jurisjurandi D. 6*
d. Furejur. Proxenetæ tam (7) pro matrimanio, quam 7
 contra admittuntur, neque simpliciter repelluntur; qua-
 lis autem & quanta fides ipsis sit adhibenda, judicis ar-
 bitrio relinquitur. *Farinac. de testib. quæst. 60. num. 44.*
 plenissimam & semiplenam fidem ipsis raro tribuunt DD.
 ita ut testes (8) omni exceptione majores haud sint, 8
D. Carpzov. Jurispr. Consistor. lib. 3. tit. 3. defin. 43. Hic
 requiruntur perfectæ (9) & luce, quod ajunt, meridia- 9
 na clariores probationes, vid. *Schrad. d. fraud. part. 2.*
part. 9. sect. 13. num. 131. Neque meræ conjecturæ (10) 10
 sufficiunt; actus quippe iste, ubi de matrimonio incun-
 do tractatur, talis non est, ut occulte geratur, vel cui
 non possint, vel non debeant adhiberi testes, nam, uti
Demosthenes (11) in ænotor. ait, neque in tali contractu 11
 quisquam nullos testes adhibet, imo his de causis & nu-
 ptias celebramus, & maxime necessarios invitamus, quod
 non levis res agatur, sed vita sororum & filiarum alienæ
 fidei committatur, quæ ut in tuto collocetur, summa cu-
 ra providemus. Imo habet clandestinitas (12) per se 12
 aliquid ex opinione sinistra adhærens, multaque, quæ
 alias minus probantur, si manifeste fiant, excusatione
 digna creduntur *l. non existimo 54. ff. d. administr. tutor. l.*
quoties §. 4. ff. eod. tit. l. ult. ff. d. Rit. Nupt. uti alias con-
 tra contractum (13) clam initum militat præsumptio 13
 fraudis & doli, *Tiraquell. tract. de utroque retract. in præ-*
fat.

- 14 *fat. retract. convent. num. 13. & 14.* Ac rem (14) sanctissimam & ad totius vitæ summam pertinentem clam semotis arbitris in angulo tractari & expediri, non videtur ferendum: cum multa dolose ac fraudulenter, per clancularios ejusmodi congressus perpetrari queant, quæ præcavere boni & legislatoris *D. Carpzov. part. 4. const. 20. def. 8.* Datus (15) ergo annulus pro matrimonio, vix inducit præsumptionem, magis enim censetur præcedens ad venerem & ad illicitum amorem, quam ad conjugalem *Paris. consil. 59. num. 20. per gloss. & Bart. in c. 5. d. adult. vid. supr. Thes. XIV.* Quamvis plurimi statuant, solam immissionem & gestationem annuli inducere præsumptionem pro Matrimonio, ut *Lapus allegat. 57. circ. fin. num. 16. verb. & licet annuli immissio &c.* dicat, quod annulus im-
- 16 missus (16) per virum mulieri sit actus notus, & vulgare signum ad judicandum pro matrimonio, prout fumus arguat ignem; ita ut in proverbium abierit: *Ist die Jungfer beringet, so ist sie gnug bedinget.* Verum signum æquivocum, (17) qualis est annulus, nihil præcise probat, imo ne quidem præsumptionem inducit *in præsentia 8. de probat.* quod cum aliis latius deducit *D. Stuck. consil. 5. num. 56. & seqq.* Ad allegatum (18) proverbium respondent Jcti, illud præsumptive procedere in locis, ubi talis viget consuetudo; ut quando juvenis tradit virgini annulum, præsumatur sponsalia esse celebrata, seu promissum matrimonium, prout in Italia & Paduæ hoc observari refert *Menoch. tract. de præsumpt. lib. 3. pr. 2. num. 6.* contra quam consuetudinem disputat *Cypriæ d. Sponsal.*
- 19 *c. 11. §. 5. num. 3.* Sin autem aliæ circumstantiæ (19) concurrant, utpote quando tractatus de matrimonio contrahendo præcesserunt, vel matrimonium esse promissum, semiplene, vel minus quam semiplene sit probatum, sive suspicione pars rea sit gravata, tunc annulus præsumptive

tive probat. *Mascard. d. probat. conclus. 1023. num. 2. vol. 2.*
 & ipsi iuramentum purgatorium (20) injungi potest. *Be. 20*
sold. part. 3. consil. 140. D. Habn. in Observat. ad Wesenbec.
zit. d. Sponsal. num. 5. præsertim si stuprata (21) ostendat *21*
 annulum a stupratore datum, fidemque sibi de matrimo-
 nio esse datam asserat, deferendum erit jam dictum ju-
 ramentum; cum præsumptio sit contra stupratorem *Br.*
in l. 3. ff. d. jurejur. semper enim magis (22) pro matrimo- *22*
 nio, quam contra illud est præsumendum *Carpzov. pract.*
crimin. part. 2. qu. 68. num. 97. siquidem actus dubius ita
 est interpretandus, ne ex eo resultet delictum *l. merito*
ff. pro socio.

THESIS XXXI.

SUMMARIA.

1. *Casus proponitur.*
2. *Actrice promissionem matrimonii non probante, reus absol-*
vitur.
3. *Ex amatorio sermone aliquid arguitur.*
4. *Quæ efficacia sit osculorum secundum Aristæneum.*
5. *Amantes non præsumuntur inter se semper dixisse pater*
noster.
6. *Punitur reus conventus pæna arbitraria; ubi responsum*
inseritur.

Casus est: (1) Pamphylus amat Lydiam, & quo ver- *1*
 ba cum ipsa eo commodius conferre possit, virginis
 parentes comiter observat, honorisque causa istos sæpi-
 us visitat, ut cum virgine confabulandi, præsertim cum
 absint, detur occasio. Parentes reversi etsi sæpius *Pam-*
phylum cum *Lydia* inveniant, conversationem tamen
 istam ægre haud ferunt, sibi forsitan persuadentes, po-
 litum

- litum istum juvenem brevi fore suum generum. Amore indies crescente, munera affectionisque signa sequuntur, interque talia etiam est annulus pretiosus rarique artificii; fit autem nescio quid, quod amatoris animus mutetur; nimia conversatio intermittatur, imo *Pamphylus* cum *Pamponia* contrahat sponsalia. *Lydia* amore *Pamphyl*i penitus inflammata, & amorem & fidem urget, imo promissionem sibi esse factam connubii, palam affirmat, ostendens annulum, quem ait esse pronubum, seu arrhæ loco datum. Quæritur quid statuendum? Et Resp.
- 2 ni quid actrix (2) probare possit, promissionem matrimonii præcessisse, reum esse absolvendum; per ea, quæ Thesi præcedenti & supra dicta sunt. Quoniam autem ex amatorio sermone literisque ultro citroque missis aliquid (3)
 - 3 arguitur *arg. l. fin. ff. d. Sponsal. & l. 5. ff. d. Rit. Nupt.* & dum oscula figunt amantes, signum putantur unionis;
 - 4 nam ut *Aristæneus lib. 2. epist. 19.* de osculis, (4) quæ amantes invicem mutant, ait, non amotis solum pectoribus, sed ipsis etiam animis per conjuncta oscula; hoc enim osculum potest, hoc petit; festinant invicem ad se animæ per ora, concurruntque circumlabia, fitque ibi coitus animarum dulcissimus *D. Romanus dissert. d. oscul. lib. 3.* Fit sæpe, ut homines aliquid sinistri, neque munera simplicis affectionis ergo data esse judicent, aut amantes (5)
 - 5 (5) inter se semper dixisse pater noster præsumant, (uti Baldus loquitur,) & propterea virgo maculam quandam famæ contraxisse videatur, cui ansam amicabili conversatione dedit iste Pamphylus, reus conventus de jure non repetit annulum aliaqua munera, quæ penes accipientem manent. Punitur (6)
 - 6 (6) tamen a Magistratu poena pecuniaria, prout pronunciatum memini a Dnn. Consistorialibus in Imperiali Nordhusa anno 1655. Uff erhobene Klage, Summarische angestalte Verhör und

und gethane Antwort in Ehe: und Verlöbnüs: Sachen M. M. vor sich und wegen seiner Tochter Maril. Kläger an einem; gegen und wider S. N. Beklagten am andern Theil geben E. C. Rathe der H. Reichs: Stadt Nordhausen wie zum Consistorio Berordnete den Bescheid, weil Beklagter die angegebene Ehe und Verlöbnüs, wie dieselbe von Klägern vorbracht, in allen Puncten mit Nein sagen beantwortet, und Er derselben nicht geständig seyn wollen, Kläger auch dagegen den Inhalt seiner Klage, wie dieselbe vorbracht und in facto negiret worden, zu beweisen sich angemasset, mit den vorgestellten Zeugen aber nicht erhärtet, so wird Beklagter von der angestellten Klage zwar absolviret, und Ihm mit C. L. die anderweit vorhabende Ehe, vermittelst üblicher proclamation und copulation, zu vollziehen verstattet, weil aber Kläger dabey so viel bescheiniget, und Beklagter dessen nicht in Abrede seyn können, daß er bey Klägern vielfältig aus: und eingangen, bey dessen Tochter eine und andere Freundschaft gesucht, mit ihr den Ring gewechselt, ihr Schue verehret, und also die Dirne darüber in ein Geschrey und Beschimpffung gebracht, so ist Er, daß Er von Ihr anders nichts als liebes und gutes wisse, auch sie vor ein ehrliches Mensch hielte, sich öffentlich zu declariren schuldig, und wird darüber gestellten Sachen nach in 20. Rthlr. Straffe verdammet. Urkundl. 2c.

T H E S I S X X X I I .

S V M M A R I A .

1. *Annulus & quæ arrhæ nomine data sunt, de Jure Civili sunt restituenda.*
2. *Hodie contrarium observatur.*
3. *Donatione perfecta Jus statim donatario quæritur.*

4. *Arrba in jure dicitur dari.*
5. *Dare est Dominium transferre.*
6. *Dispositioni d. l. 3. per contrariam observantiam est derogatum.*
7. *Consuetudo dicitur imitari legem.*
8. *Responsum ex D. Carpzovio.*
9. *D. Habnii distinctio.*
10. *Œcorum Helmstadiensium Responsum.*
11. *Dicta l. 3. iudistincte loquitur.*
12. *Si Annulus penes accipientem pereat, cujus sit periculum?*
13. *Num Filius Patri succedens in communem hæreditatem Annulum & Arrbam conferre debeat? N.*
14. *Nisi de Patris voluntate aliter constet, vel consuetudine aliter sit introductum.*

Tandem notetur; quamvis Annulus Pronubus, atque
 I ea quæ arrhæ nomine data sint, nuptiis secutis (1)
 de Jure Civili sint restituenda *arg. l. 3. C. d. Sponsal.* Ho-
 2 die tamen in plerisque Germaniæ ditionibus (2) vulgo
 contrarium observari teste *Laimann. in Theol. Moral. lib.*
5. tr. 10. part. 1. c. 1. num. 5. ita ut accipientis maneat.
Christinæ vol. decis. 127. num. 12. Licet nuptiæ non se-
 quantur; puta quando verbi gratia sponsa ante nuptias
 moritur, sponsus data non repetit; quoniam ea, quæ
 hodie ipso sponsaliorum die dantur, animo donandi fi-
 3 unt. Donatione autem (3) perfecta, jus statim donata-
 rio i. e. dominium quæritur, *l. ultim. §. Lucius d. donation.*
 quod ei invito adimi non decet *l. id. quod nostrum ii. d.*
Reg. Jur. Giphani. p. 253. nec quod semel placuit, displice-
 re amplius potest, per jura vulgata. Et arrha, cujus spe-
 4 cies est (4) Annulus noster, in jure nostro dari & data
 dicitur *l. 35. pr. ff. d. contrab. empt. & vendit. l. ii. §. 6.*
 5 *actio. empt. pr. Inst. d. empt. & vendit.* Dare (5) vero in
 hac

hac formula significat dominium transferre §. 14. *Instit. d. action. l. 75. §. fin. d. verb. obl.* Ut sic dispositioni *d. l. 3.*
 per contrariam (6) consuetudinem & observantiam de- 6
 rogatum sit; Consuetudo autem jus est, & perinde uti
 lex obtinet §. 9. *Instit. d. Fur. Natur. Gent. & Civil. & imi-*
 tari (7) dicitur legem *d. §. 9. l. fin. C. d. consuet.* Atque 7
 ita pronunciatum esse testatur (8) *D. Carpzov. part. 3. 8*
const. 19. def. 13. Obwohl euer Bräutigam vor der Hoch-
 zeit verstorben 2c. So seyd ihr doch dasjenige, was ihr
 bey dem Verlöbnuß geschendet, oder zu dessen Ausrichtung
 aufgewendet, von seinen Freunden wieder zu fodern nicht
 berechtiget, inmassen denn auch Ihr hinwiederum dasjenige,
 so euch vom Bräutigam zum Ehe- und Mahlschabe
 bey dem Verlöbnuß verehret worden, seinen Freunden wieder
 auszuantworten, nicht angehalten werden möget B. R. W.
 Item definition. 14. So verbleiben Euch beydes die 17.
 Reichsthaler, welche euer verstorbener Bräutigam an statt
 des Ringes gegeben, billig, *Equidem insignis JCtus D.*
Hahn. in Observat. ad Wesenbec. d. Sponsal. num. 5. distin-
 guit (9) inter sponsalia de futuro, & de præsenti; ita ut 9
 si sponsalia de futuro facta sint, & sponsus decesserit, re-
 stitutioni arrharum locus sit, posteriori casu non item;
 atque sic etiam in anno 1626. Goslariam Hieronymo
 Bethmann esse (10) pronunciatum ab amplissima Facul- 10
 tate Helmstädiensi refert ibi: Hat euer Sohn Martinus
 Bethmann ohngefähr vorm Jahre sich mit einer Jungfrau-
 en, auf Einwilligung deroselben Freunden, und Anvers-
 wandten, ehelich verlobet und eingelassen, auch darauf un-
 terschiedliche viele Stücke Goldes und Ringe aus eurer als
 des Vaters Hand entlehnet, und dieselbigen letzterwehnter
 seiner Braut auf Bekräftigung der Ehe zugestellet, und
 seynd folgendes beyde Personen, so wohl Braut als Bräu-
 tigam, mit Tode abgangen, und also die Hochzeit nicht
 volnbracht,

vollbracht, weniger die Ehestiftung vollzogen worden.
 Ob denn wohl dahero sich ansehen lässet, als wenn allhie
juxta l. 3. C. d. Sponsalib. die restitutio arrharum, quæ
 sponsaliorum nomine datæ sunt, statt habe; Weil dann
 noch aus angeregtem Bericht nicht anders erscheinet, denn
 daß in gegenwärtigem Fall zwischen berührten beyden con-
 trahenten nicht sponsalia de futuro (in quibus dicta lex 3.
 locum habet) sondern sponsalia de præsentì contrahiret,
 auch die lezt verstorbene Sponsa dazu, daß matrimonii
 consummatio ipsa, oder nuptiæ sive nuptiarum festivitas
 nicht erfolget, keine Ursach gegeben; So seyd ihr dasjenig-
 ge, was euer Sohn Martinus seiner Braut auf die Ehe
 gegeben, von deroselben hinterlassenen Erben wieder abzu-
 fordern nicht befugt: Es wäre denn erweislich, daß zwis-
 schen ihtermehnten beyden Personen nur sponsalia de fu-
 turo contrahiret, möchten alsdenn angeregte arrhæ wie-
 der abgefordert werden, *B. R. W.* Verum si secundum
 11 *d. l. 3.* est pronunciandum, (11) indistincte illud fieri de-
 bet, cum lex in genere loquatur, quod pluribus mon-
 strat *D. Lauterbach. d. tr. tb. 142. 143. 144. 145.* ubi aliorum
 objectionibus mascule satisfacit, quæ omnia huc trans-
 ferre supervacaneum videtur. Ex prædictis constabit,
 12 si annulus vel arrha apud accipientem pæreat, (12) cujus
 sit periculum? Et cum res pereat suo Domino *l. 9. C. de*
pignor. act. periculum accipientis erit, vid. tamen distin-
 ctionem apud *D. Lauterbach. l. c. tb. 134.* Qui etiam
tb. ult. laudatissimi tractatus quæstionem: Num annu-
 13 lum vel arrham filius patri succedens (13) in communem
 hæreditatem conferre teneatur, distinctione dirimit. Et
Facchineus 5. controvers. 82. vult, donationem filio a Patre
 factam, ut uxorem nobiliores aut ditiores ducat & in-
 veniat, non esse conferendam; quoniam simplex est do-
 natio, proindeque jure simplicis donationis regulariter
 conferri

conferri debet l. 18. *famil. hercisc. Brunner. d. collat. bonor. cap. 4. num. 823.* Et datio ista liberalitatis species est, & Pater spontaneo motu, non coactus, ex benevolo erga filium animo, donasse ejusmodi annulum præsumitur. Necessitatem enim subesse quis asserat? Cum etiam absque annulo matrimonium firmitudinem suam habere possit, neque sponsa tam munusculum, quam sincerum amatoris animum æstimatura sit; collatio ergo cessabit, (14) nisi de voluntate patris expresse aliter constet, vel. 14 consuetudine alicujus loci aliter observetur, prout Dominos Lipsienses pronunciasse refert D. Carpzov. p. 3. *constit. 11. def. 12.* Annulus Pronubus pertinet ad Geradam, per articul. 24. lib. 1. Land: R. verb. Fingerlein, Arm: geld, Weichbild artic. 23. verb. alle Fingerlein Borspan &c. D. Burch. Berlich. tract. d. Jur. Novæcar. acquir. art. 7. sect. 1. num. 502.

THESIS XXXIII. & Ultima.

SUMMARIA.

1. Annulus Pronubus pro re admodum levi non est æstimandus.
2. Diabolus Spiritus est nocendi cupidissimus.
3. Notabilis historia narratur.
4. Legationes Dei permissu maleficæ peragunt.
5. Exemplum viri literati allegatur.
6. Prohibita est ejusmodi recuperatio valetudinis.
7. Superstitiosi homines aurum annulo pronubo abradunt, atque in epilepsia adhibent.
8. Aurum in se & sua substantia parum aut nihil præstat.
9. Aurum istud per inaugurationem sponzorum benedictionem non recipit.

10. *Superstitio est, mingere per annulum ad solvendam ligaturam.*
 11. *Ligula ista a causa supernaturali provenit.*
 12. *Remedium istud curativum est, non præservativum.*

Corollarii instar heic meminisse lubet: Annulum pronubum pro re admodum levi (1) non esse æstimandum, aſt ſollicite aſſervandum; Diabolus (2) enim Spiritus eſt nocendi cupidiffimus, & habet multos ac infinitos modos fallendi homines. Placet poſt *Kirchmannum d. lib. c. 18. ex Wilbelm. Malmesburienſi lib. 2. d. geſtis Regum Anglorum cap. 13. pag. 86.* de novo quodam marito, qui annulo huiusmodi male aſſervato, faſcinatus „legitur, hiftoriam adferre: Ut Romam (3) ait, rever- „tar, ejusdem urbis civis ephebus ætate, locuples opi- „bus, genere ſenatorio ſublimis, uxorem noviter duxe- „rat, ſodalibus ſuis accerſitis convivium frequens parave- „rat. Poſt cibum cum minutioribus poculis hilaritatem „invitaſſent, in campum prodeunt, ut oneratos dapibus „ſtomachos vel ſaltu, vel jactu, vel aliquo exercitio atte- „nuarent. Ipſe Rex convivii, ludi ſignifer, pilam po- „poſcit, interim annulum ſponſalitium digito extento „ſtatuae æreae, quæ proxime adſtabat, impoſuit. Sed „cum bene omnes ſolum impeterent, ſuſpirioſus extis „incaleſcentibus, primus ſe a luſu removit, annulum re- „petens, invenit ſtatuae digitum uſque ad volam curva- „tum. Diu ibi luſtatus, quod nec annulum ejicere, „nec digitum valeret frangere, tacite diſceſſit, re ſodali- „bus celata, ne vel præſentem viderent, vel abſentem „annulo privarent. Ita nocte intempeſta cum famulis „rediens, digitum iterum extentum & annulum ſubre- „ptum miratus eſt. Diſſimulato damno novæ nuptæ blan-

„blanditiis delinitus est. Cumque hora cubandi venif-
„set, seque juxta uxorem collocasset, sensit quiddam
„nebulosum & densum inter se & illam voluntati, quod
„posset sentiri, nec posset videri, hoc obstaculo ab amplexu
„prohibitus, vocem etiam audivit: Mecum concumbe:
„quia hodie me desponsasti. Ego sum Venus, cujus di-
„gito apposuisti annulum, habeo illum, nec reddam.
„Territus ille tanto prodigio, nihil referre ausus est, nec
„potuit: insomnem illam noctem duxit, tacito iudicio
„rem examinans. Elapsum est in hoc multum tempus,
„ut quacunque ille hora gremio vellet conjugis incum-
„bere, illud idem sentiret & audiret: alias sane valens,
„& domi aptus & militiae. Tandem querelis uxoris
„commonitus, rem parentibus detulit. Illi habito con-
„silio, Palumbo cuidam, suburbano presbytero, negoti-
„um pandunt. Erat is necromanticis artibus instructus,
„magicas excitare figuras, daemones territare, & ad quod-
„libet officium impellere. Pactus ergo grande merci-
„monium, ut si amantes conjungeret, multo aere fulci-
„ret marsupium, in omne se ingenium novis artibus
„excitavit, compositamque epistolam juveni dedit: Va-
„de, inquit, illa hora noctis in compitum, ubi se fin-
„dit in quadrivium, & stans tacite considera; transibunt
„figuræ hominum utriusque sexus, omnis ætatis, omnis
„gradus, omnis postremo conditionis, quidam equites,
„quidam pedites, alii vultum in terram dejecti, alii tu-
„mido supercilio elati, & prorsus quicquid ad lætitiā
„vel tristitiā pertinet, in eorum videbis & vultibus & ge-
„stibus: nullum eorum compellabis, etsi loquantur te-
„cum, sequetur illam turbam quidam reliquis statura
„procerior, forma corpulentior, curru sedens: huic ta-

„citus epistolam trades legendam; fiet e vestigio, quod
„voles. Fac tantum præsenti animo sis. Aggreditur il-
„le iter præceptum, & nocte sub divo astans, fidem
„dictorum presbyteri visu explorat. Nihil enim fuit,
„quod minus promissis desideraret. Inter ceteros quo-
„que transeuntes vidit mulierem ornatu meretricio
„mulam inequantem: crinis solutus humeris involita-
„bat, quem vitta aurea superne constrinxerat: in ma-
„nibus aurea virga, qua equitaturam regebat, ipsa
„pro tenuitate vestium pene nuda, gestus impudicos
„exsequebatur. Quid plura? ultimus, qui dominus
„videbatur, oculos terribiles in juvenem exacuens,
„ab axe superbo smaragdis & unionibus composito cau-
„sas adventus exquirat. Nihil ille contra, sed protenta
„manu porrigit epistolam. Damon notum sigillum
„non ausus contemnere, legit scriptum, moxque
„brachiis in coelum elatis: Deus, inquit, omnipo-
„tens, in cujus conspectu omne peccatum est foetor,
„quamdiu pateris nequitias Palumbi presbyteri? nec mo-
„ra, satellites a latere suo misit Diabolus, qui annulum
„extorquerent a Venere, illa multum tergiversata, vix
„tandem reddidit. Ita juvenis voti compos sine obsta-
„culis potitus est diu suspiratis amoribus. Sed Palum-
„bus, ubi Dæmonis ad Deum de se clamorem audivit,
„finem dierum sibi præsignari intellexit. Quocirca
„omnibus membris ultro truncatis, miserabili defun-
„ctus est poenitentia; confessus Papæ coram populo
„Romano inaudita flagitia. Addit Kircherus hæc accidisse
„temporibus Gregorii VI. Pontificis. Et tantas nodatio-
4 nes, (4) ligationes ac incantationes permissu Altissimi
Dei maleficas posse peragere, experientia proh! satis at-
testatur.

testatur. Ut unum adhuc ex *Paul Girlando tract. d. Sortil. quæst. 6. num. 15.* exemplum viri egregie literati (5) recenseam; iste a saga quadam adeo fortiter ligatus fuit, ut nulla arte Medica dissolvi posset, & urgente uxore juvencula matrimonii separationem, non sine dolore & verecundia consentiret. Antequam autem hoc fieret, consuluit ipsi quidam senex, ut magum quendam celebrem consuleret, qui etiam vocatus suis artibus nodatum unica nocte solvit. Quo facto, membrum virile cœpit erigere vultum (verba sunt præfati Autoris) ac subito salit, & apprehensa uxore, reddidit debitum satis pingue cum maxima dulcedine & delectatione, atque suscepit optimam utriusque sexus prolem. Sed quid de hoc curandi modo judicandum? audiamus magnum Theologum Tubingensem *D. Theod. Thummium in tract. Theolog. d. Sagar. impietat. nocend. imbec. &c. quæst. 7. in fin.* Prohibita est (6) inquit, & inexcusabilis hæc recuperandæ valetudinis ratio. Et semper Dæmon lucrum aliquod sibi ex suis curationibus venatur; semperque animæ, interdum etiam corpori nocet: quia semper aliquid admiscet, quo fiduciam homo in ipsum profiteatur, vel quo eos a Deo ad creaturas avertat, & a cœlestibus curis ad terrenas sordes, a seriis ad nugatoria deducat, *vid. D. Conringii dissertat. d. Incantatione.* Et prout est humanarum mentium ludibrium, homines (7) superstitiosi aurum annulo pronubo abradunt, atque in morbo epileptico istud, imo corollam nuptialem, quam gestavit sponsus, adhibent. Verum quemadmodum aurum (8) in se & sua substantia in ejusmodi morbis parum aut nihil præstat, ita prærogativam quandam aurum annuli pronubi sibi præ

alio non vendicabat; annulus enim sive sit aureus, sive
 argenteus, signum tantum est conjugalis amoris, neque
 9 per inaugurationem (9) sponzorum benedictionem re-
 10 cipit illud aurum. Mera itidem superstitio est (10)
 quando sponsus ad solvendam ligaturam, das Möstel
 verknüpfen, mingit per annulum pronubum, ligula ista
 11 (11) ex vi incantationis quadam, atque sic a causa su-
 pernaturali provenit, quam mictio per annulum ex sese
 solvere haud valebit. Sicuti quoque ajunt fieri, si liga-
 tus urinam mittat in os lupi piscis, huncque in fluvium
 quendam projicit, quapropter *Mizald. lib. 2. centur.*
 12 *memorabil. ait.* Quod hoc remedium (12) per annu-
 lum sit curativum, non autem præservativum. De
 ejusmodi curationibus nervosius differat Medicus.
 Hæc de Annulo Pronubo collegisse, ac bona
 mente evulgasse, sufficiat.

SIT GLORIA DEO.

DE
MODO AC USU
COMPUTATIONIS
GRADUUM
DISSERTATIO.

QUAM ILLUSTRIS VIR DN. Z. P. A L.

IN ALMA SALANA OLIM HABUIT,
 QUÆQUE BONO PUBLICO ITERUM
 EXCUSA EST.

HUJUS materiæ tractationem utilissimam esse,
 nemo sanæ mentis negabit; itaque absque
 verborum ambage illam *σύνθεσιν* aggredior.

1. Computatio graduum nihil aliud est, quam numera-
 tio, seu investigatio, quam late a se invicem personæ in
 CONSANGVINITATE & AFFINITATE distent.

2. CONSANGVINITAS est vinculum personarum
 ab eodem stipite provenientium, carnali propagatio-
 ne contractum.

Hostiens. *in summa de consang. qu. 1. & ibid. CC. com.*

Ab aliis aliter definitur, vide Georg. Schulzen *in tr.*
de arb. consang. & affin.

Vinculum dico occasione *l. non facile 4. §. cognationis*
2. ff. de gradibus & affin.

Ab eodem stipite, intellige propinquo, non remoto,
 quia provenientes ex eodem stipite remoto non sunt
 consanguinei; alioquin omnes homines, utpote ex
 eodem

eodem stipite Adamo & Eva provenientes, consanguinei forent. Covarr. *de matrimo. lib. 1. c. 6. n. 1.*

Stipes est illa persona, a qua cæteræ, de quarum conjunctione quæritur, proveniunt & originem ducunt. Breder. *in Inst. de Nupt. rubr. de consang.* Vocatur alias stemma & stirps a Jctis, quasi origo, radix & progressio personarum ejusdem gentis. Val. Förster. *de success. lib. 3. cap. 6. n. 13.*

3. Accipitur hic pro iis personis, quæ revera inter se sanguine legitime vel illegitime, quoto etiam gradu distent, junctæ sunt.

Non pro adoptivis & cæteris cognatis, de quibus impræsentiarum nihil dicam; quod in vestibulo statim disputationis præmonendum esse, omnino duxi necessarium.

4. Dicitur a con, quo est cum, & sanguine; quasi sanguinis unitas.

5. Proponitur LINEIS & GRADIBUS.

6. LINEA est collectio earum personarum, quæ inter se consanguineæ sunt, gradus continens & numeros discernens. A quibusdam describitur, quod sit series cognatorum & ordo, quo stemmata cognitionis dignoscuntur, & via, qua quoto gradu, quæque persona sit, ostenditur. *l. 1. & seq. l. pen. & ult. ff. de grad. & affin.* Ambr. Schür. *in suo tr. de grad consang. & affin. loc. 5.* ubi plures, quam duodecim lineæ definitiones facile inveniri posse, attestatur. Homonymiam lineæ vide apud Val. Först. *de success. lib. 3. c. 6. n. 14. & seqq.*

Per lineam hic intelligo seriem consanguineorum, secutus usum hodiernum, & Paulum *in l. stemma 9. ff. de grad. & affin. & l. Jctus 10. §. sunt & ex 8. ff. eod.*

A Ga-

A Gajo vocatur ordo in *l. 1. ff. d. tit.* quam appellationem Græci interpretes in *ll. prædictis Pauli* retinuerunt, rejecta lineæ dictione, advertente Val. Först. in *d. tr. de success. lib. 3. c. 6. n. 19.* A Justiniano appellatur gradus, in *fin. princ. Nov. 118.*

7. Distinguitur in rectam & obliquam.

Hæc alias transversa & collateralis; illa perpendicularis dicitur.

8. Recta linea est, in qua ab una persona, de cujus cognatione quæritur, ad alteram recta vel descendimus, vel ascendimus.

Georg. Schulke in *d. tr. c. 1. n. 22.*

9. Estque vel descendens, vel ascendens.

Hæc superior; illa inferior nominatur in *pr. Inst. de grad. cognat. in l. 1. in pr. & l. stemmata. 9. ff. eod.*

10. Descendens est, quæ deorsum versus, recta tendit, & in qua recta descendimus a persona generante ad personam generatam.

Ut a patre & matre ad filium & filiam, inde & ad nepotem & neptem, pronepotem proneptem &c. Georg. Schulke d. l. n. 25.

11. Ascendens est, quæ sursum versus recta tendit, & in qua recta ascendimus a persona generata ad personam generantem.

Ut a filio & filia ad patrem & matrem, inde ad avum, aviam, proavum, proaviam &c. Georg. Schulke d. l. n. 24.

12. Obliqua linea est, quæ non recta deorsum vel sursum, sed oblique tendit, & in qua ab una persona, cujus cognatione quæritur, ad stipitem communem ascendimus, & ab eodem in altero latere, rursus ad personam alteram descendimus.

per *l. fin. §. quinto gradu, 16. vers. ideo autem ibidemque Gothofr.* Sic si quærat, quoto gradu inter se distent fratres; a fratre ascenditur ad communem stipitem, nempe patrem, & ab illo rursus ad alterum fratrem descenditur.

13. Estque vel æqualis, vel inæqualis.

14. Æqualis est, in qua personæ, de quarum cognatione quæritur, pari gradu a communi stipite distant.

Ut duo fratres sunt in linea collateralis æquali, quia uterque æqualiter & pariter a communi stipite distat.

15. Inæqualis est, in qua una persona, de quarum cognatione quaeritur, stipite communi propior, altera vero illi remotior est. Ut frater & fratris filius. Frater stipiti communi, nempe parenti suo propior est fratris filio, fratris vero filius remotior.

16. GRADUS est distantia unius personæ, ab alia per generationem facta.

Val. Guil. Forst. *in tr. Inst. lib. 3. disp. 15. quest. 14.*

Definitur alias, quod sit generatio personæ. Quam definitionem optimam esse judicat Borcholt *ad pr. Inst. de grad. cognat. & in tr. de grad. pag. 5. 6. & 7.* cui resistunt Försterus *præd. l.* & alii ex hac ratione, quia generatio non fit gradus, sed generatio efficiat gradum; Efficiens autem non sit genus effecti: Verum nimis rigidam hanc esse censuram, atque definitionem hancce recte intellectam tolerari posse, plane mihi persuasum habeo. Plures definitiones qui desiderat, videat Val. Forst. *de success. lib. 3. c. 26. & seqq.* Ambr. Schür. *in tr. suo de consang. & affin. loco 5.*

17. Dicitur ad similitudinem scalarum, sive locorum proclivium, quos ita ingredimur, ut a proximo in proximum, id est in eum, qui quasi ex eo nascitur, transeamus.

l. fin §. gradus. 10. ff. de grad. & affin.

18. Computantur gradus vel secundum jus Civile, vel secundum jus Canonicum.

19. Ad computationem Civilem duæ potissimum regulæ ab hodiernis traduntur JCtis.

20. Prima est: QVOT SUNT PERSONÆ CONNUMERATIS INTERMEDIIS, TOT SUNT GRADUS, DEMPTA UNA, VEL DEMPTO STIPITE.

Hac unica regula veteres JCti non fuerunt contenti, sed adhuc duas citra ullam adjecerunt necessitatem. Vide Val. Forst. *in tr. lib. 3. c. 28. n. 3.*

21. Secunda est: QUOT SUNT GENERATIONES INTER PERSONAS, DE QUARUM CONSAN-

SANGUINITATE QUÆRITUR, TOT SUNT GRADVS.

J. haftenus 7. Inst. de grad cognat. ibi: semper persona generata gradum adjicit. Adde l. fin. J. nam quoties. p. in fin. ff. de grad. & affin. ibi: similiter enim accedentibus singulis crescit numerus.

Quod tamen ita intelligendum non est, ut si alicubi plures filii filiæve nascantur, quamque personam gradum adjicere putemus; sed totam illam primam generationem Patri in primo gradu esse, cum filiorum unus non distet remotius a Patre, quam alter, nec nepos unus, quam alter ab avo Georg. Schulse in d. tr. c. 2. n. 11. in fine

22. Quadrat quidem quoad effectum utraque id linea recta & obliqua, nihilominus tamen priore rejecta, posteriore utar.

Ratio est in promptu, quia (1) hæc ex ipsa natura desumpta, unde & merito sumi debuit; cum cognatio sit naturalis. (2) Quia est Justinianeæ, ut videre licet ex *J. 3. Inst. de grad.*

23. In linea recta si quærat, quoto gradu pater distet ab abnepote, connumero generationes, ut pater genuit filium, filius nepotem, nepos pronepotem, pronepos abnepotem. Et dico: sunt quotuor generationes, ergo etiam quarto gradu distant. Si porro quærat, quoto gradu filius distet ab abavo, iterum connumero generationes, ut: filium generavit pater, patrem avus, avum proavus, proavum abavus. Et dico: sunt quatuor generationes, ergo etiam tot gradus.

24. In linea obliqua si quærat, quoto gradu Johannes distet a fratre suo, connumero generationes, ut: Johannem generavit pater, idem generavit fratrem Johannis. Et dico: sunt duæ generationes, ergo quoque duo gradus. Si porro quærat, quoto gradu Johannes distet a fratris filio, iterum connumero generationes, ut: Johannem genuit pater, idem genuit fratrem Johannis, frater autem Johannis genuit filium. Et dico: sunt tres generationes, ergo etiam tertio gradu distant.

25. Ad computationem autem Canonicam communiter tres traduntur regulæ.

26. Prima in linea recta, id est: ascendente & descendente: **QVOT SUNT PERSONÆ, COMPUTATIS INTERMEDIIS, VNA DEMPTA, VEL DEMP- TO STIPITE, TOT SVNT GRADVS.**

27. Secunda in linea collateralis aequali: **QVOTO GRA- DV VTRAQUE PERSONA, VEL ALTERA EARVM DISTAT A COMMVNI STIPITE, EODEM GRADV INTER SE DISTANT.**

28. Tertia in linea collateralis inaequali: **QVOTO GRA- DV REMOTIOR PERSONA DISTAT A COM- MVNI STIPITE, EODEM GRADV INTER SE DISTANT.**

29. Quibus tamen, cum mihi videantur cruces ingeniorum; non utar: quin potius jam ante a me positam regulam salvo alte- rius, rectus forsan sentientis iudicio, sequar, ita tamen, ut in li- nea collateralis aequali & inaequali sequenti modo limitetur.

30. In linea collateralis aequali: **QUOT SUNT GE- NERATIONES AB UNA PERSONA E- ARUM, DE QUIBUS QUÆRITUR US- QUE AD COMMUNEM STIPITEM, TOT SUNT GRADUS.**

Sic si quaeratur, quoto gradu a me distet frater, tunc a me vel a fratre meo incipio, tendoque ad communem stipitem, nempe patrem, & dico: me genuit pater, vel frater meus ge- neratus est a patre meo. Est prima generatio, ergo etiam pri- mus gradus. Nota: **IN hac LINEA COLLATERA- LI AQUALI DUO GRADUS CIVILES U- NUM GRADUM CANONICUM CON- STITUUNT.** Quae enim personae de Jure Civili sunt in secundo gradu, eae de Jure Canonico sunt in primo; quae de Jure Civili in quarto, eae de canonico in secundo; quae de Civili in sexto, eae de Canonico Jure in tertio, & sic deinceps.

31. In linea collateralis inaequali: **QUOT SUNT GENE- RATIONES A PERSONA, DE QUA QUÆ- RITUR,**

RITUR, REMOTIORI USQUE AD COMMUNEM
STIPITEM, TOT SUNT GRADUS.

Sic si quaeratur, quoto gradu ego distem a fratris mei filio, mox incipio a Persona remotiori, nempe a fratris mei filio, tendoque ad stipitem communem, & dico: fratris mei filius generatus est a fratre meo, frater meus a patre meo. Est secunda generatio, ergo etiam secundo distamus gradu.

32. Hucusque de **CONSANGUINITATE**: Nunc dicemus de **AFFINITATE**.

33. **AFFINITAS** secundum Jus Civile est proximitas personarum, ex justis nuptiis proveniens.

Georg. Schulke in d. tr. cap. 7. n. & ante illum alii. Nam ex interdictis & illicitis nuptiis non contrahitur. l. non facile 4. §. sciendum. 8. ff. de grad. & affin.

34. Secundum jus Canonicum vero est proximitas personarum, ex quocunque coitu proveniens, omni carens parentela.

Vult. ad pr. Inst. de nupt. n. 50. vers. Jus Pontificiorum. Wesenb. in parat. ff. d. gr. d. n. 17. vers. etsi autem. Ambr. Schür. in tr. de grad. consang. & affin. loc. 11.

Ex quocunque coitu. (aeque enim fit caro duorum una per fornicationem, ac per nuptias 1. Cor. 6. v. 16.

Omni carens parentela) videlicet per se & de jure; alias per accidens affinitas cum consanguinitate concurrere potest, ut probat incestus Lothi inebriati cum filiabus.

35. Dicitur affinitas, quasi finium unitas. Duae enim cognationes, quae diversae inter se sunt, per nuptias copulantur, & altera ad alterius cognationis fines accedit.

d. l. non facile. §. affines. ff. de grad. & affin.

36. Vetustas tria affinitatis genera constituit, quorum in jure Canonico aliquoties fit mentio (copula contrahitur.)

37. Primum genus est, quod per personam adjunctam carnis v. g. Frater meus ducit Annam, haec mihi & omnibus consanguineis meis est in primo genere affinitatis.

38. Secundum est, quod per personam primo generi additam, copula carnali interveniente, contrahitur.

v. g. uxor fratris mei est mihi in primo genere affinitatis,

si mortuo fratre, nubit Titio, tunc Titius additur primo generi, & est mihi in secundo genere affinitatis.

39. Tertium est, quod per personam secundo generi additam, copula carnali interveniente, constituitur.

v. g. uxor fratris mei, mortuo fratre, nubit Titio, Titius mortua uxore defuncti fratris mei, ducit Saram, haec additur secundo generi affinitatis, ideoque mihi in tertio genere affinitatis est.

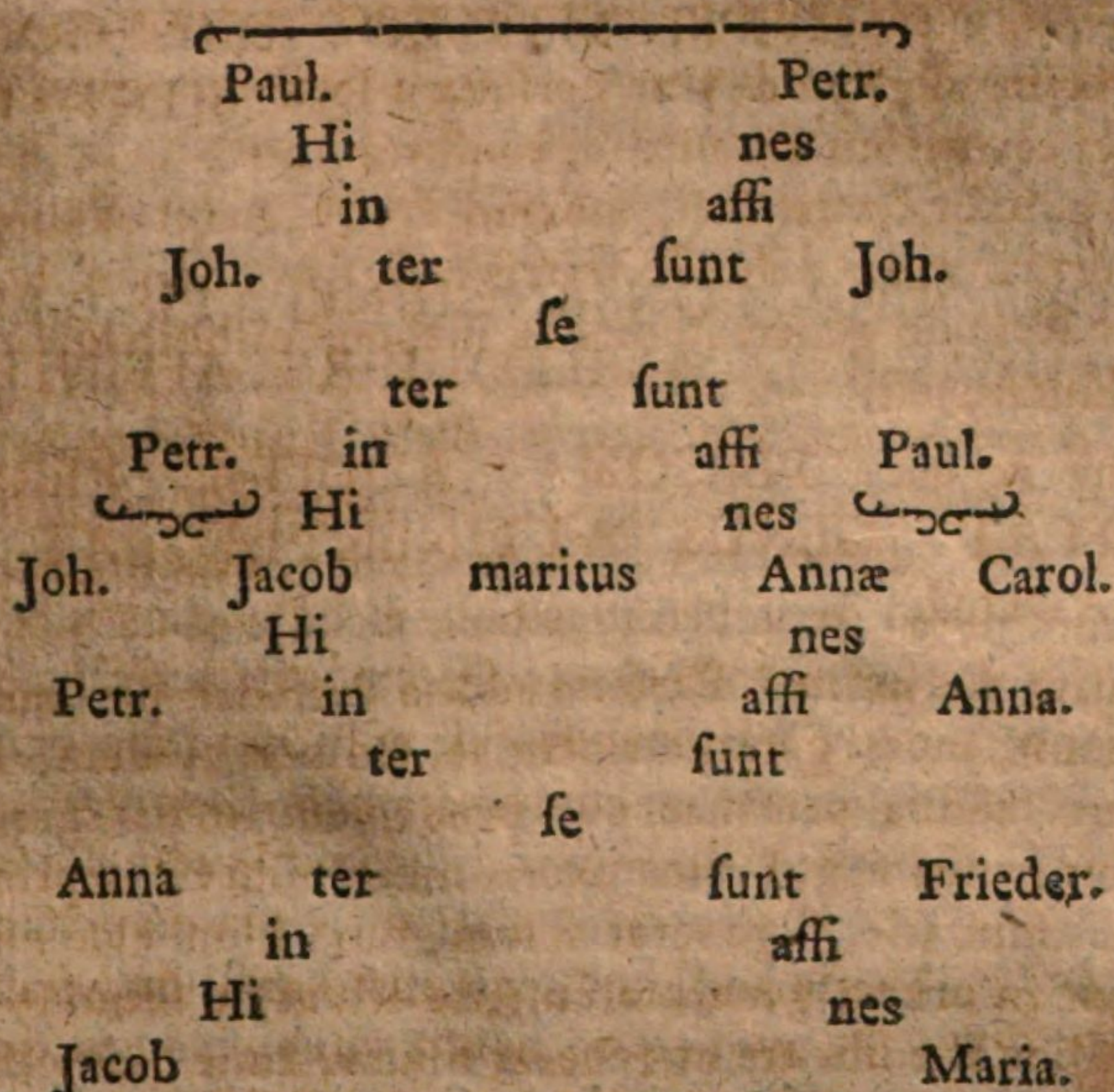
40. Hinc regula: **PERSONA ADDITA PERSONÆ MUTAT GENUS ATTINENTIÆ, AT NON GRADUM.**

Quam sic milita: Persona addita personae per carnis copulam, mutat genus attinentiae, sed non gradum: Persona vero addita personae per progeniem, mutat gradum & non genus v. g. Frater uxoris meae mihi est in primo gradu affinitatis, si generat filium, tunc filius ejus mihi quidem in primo genere affinitatis est; at in secundo gradu. si filius iste sibi etiam generat filium, tunc filius iste mihi quidem in primo genere affinitatis est, sed in tertio gradu,

41. Affines autem proprie inter se sunt, consanguinei mariti & uxor, & contra consanguinei uxoris & maritus, non vero invicem mariti consanguinei & uxoris consanguinei; quod sequens ostendit schema.

Hi inter

Hi inter se non sunt affines.

Hi inter se non sunt affines.

Hinc maritus & uxor proprie affines non sunt, sed potius principium & causa efficiens affinitatis. *arg. l. affinitatis. 7. ubi Gl. & Dd. communiter. C. communia de success. l. unica. C. unde vir & uxor. tam etsi improprie & large affines dici possint. l. non ideo s. C. de hered. instit. l. 8. de condict. causa data. ibique Gothofr.*

42. Suntque vel Descendentes, vel Ascendentes, vel Collaterales.

43. Et iterum vel primi, vel secundi ordinis, quod hic recensere nolo, ne nimis in longum excreseat disputatio.

Prolixe de his ordinibus agit Georg. Schulze in citato tr. c. 7. n. 19. 20. 21. & seqq. quo lectorem remitto.

44. Habentque gradus.

Attamen non proprie; ratio est, quia inter affines nulla est generatio. Affinis enim ab affinibus non gignuntur, ut consanguinei a consanguineis, sed matrimonio fiunt. Hoenon. *disq. ff. 6. tb. 5. lit. E.*

45. Quo.

45. QUOTO enim GRADU CONSANGUINEI MARITI, SUNT IPSI MARITO JURE CONSANGUINITATIS, EODEM GRADU SUNT UXORI JURE AFFINITATIS ET E CONTRA: QUOTO GRADU CONSANGUINEI UXORIS SUNT IPSI UXORI JURE CONSANGUINITATIS, EODEM GRADU SUNT MARITO JURE AFFINITATIS.

c. porro. 35. p. 5. Ord. matrim. Elect. Johan. Georg. Sax. de anno. 1624. rubr. Der ander Punct. §. Zum dritten. p. 10. ibi. So nahe als der verstorbene Ehegatte seinen eigenen Bluts-Freunden zugethan, so nahe ist auch demselben sein hinterlassener Ehegatte Schwägerschafft halben verwandt. v. g. Frater meus est mihi in primo gradu consanguinitatis secundum computationem Canonicam conjunctus; ergo etiam uxori meæ in primo gradu affinitatis: & e contra uxoris meæ soror est uxori meæ in primo gradu consanguinitatis juncta. Ergo etiam mihi in primo gradu affinitatis.

Fundamentum seu ratio hæc est, quia vir & uxor una caro sunt *Gen. 2. v. ult.* Vnde illud Germanicum: Mann und Weib seynd ein Leib. Quod tamen non ratione essentiae intelligendum, sed respectu juris & effectus illius vinculi, quod per matrimonium inter virum & uxorem necitur; *Bech. de jure connub. §. 2. 5. n. 1. Besold. in thes. pract. ad verb. Ein Leib und zwei Seel.*

46. Hucusque etiam de AFFINITATE.

47. Exposui hætenus computationem Canonicam & Civilem: Hinc jam non sine ansa dicere possem, quænam computatio melior, verior & convenientior? Verum relicta disceptatione ista theoretica utriusque magis usum, & quidem primo computationis Canonice, demonstrabo. Quod expediam dicendo DE GRADIBVS IN MATRIMONIO LICITIS, VEL ILLICITIS.

48. Et prius quidem de gradibus CONSANGVINITATIS.

49. I. In linea recta.

50. Inter

50. Inter ascendentes & descendentes, hoc est inter parente: & liberos, matrimonium non est concessum, sed in infinitum prohibitum.

Rationes dantur tres: Prima est, ne jus naturae & pudor frangatur, qui in matrimoniis inspiciendus. Contra naturam & pudorem autem est, matrem vel filiam in uxorem ducere *l. adoptivus 14. §. serviles. 2. sub fin. ff. de R. N.* Quod etiam nonnulla irrationabilia animalia innuunt, dum nefandos istos concubitus fugiunt & adversantur, teste justiniano *Nov. 12. c. 1. vers. qualia plurima.* Exempla reperies apud Borcholt. *in tr. de grad. p. 101. 102.* Secunda est, ne cognitionis nomina confundantur; ac frater paterque idem fiat, ejusdemque fit uxor & mater: Borcholt. post alios *in tr. de grad. §. c. c. 102. vers. denique ideo.* Georg. Schulke *d. tr. c. 8. membr. 1. n. 9.*

Tertia est, ne ex discrepantium aetatum conjunctione nimium imbecilles partus edantur, si quidem parentum profecta jam ætas adolescentulorum matrimoniis haud pene convenit. Borcholt. *d. tr. p. 100.* & Georg. Schulke *d. tr. c. 8. membr. 1. n. 10.* Singulae sane stringunt; sed prima ratio, meo judicio, gravior est caeteris, & a jure quoque recepta. Et quidem.

51. Divino.

Levit. cap. 18. v. 7. Du solt deines Vaters und deiner Mutter Scham nicht blößen. Es ist deine Mutter, darum solt du ihre Scham nicht blößen item *v. 10.* Du solt deines Sohnes, oder deiner Tochter Tochter Scham nicht blößen, (ratio adjicitur) Denn es ist deine Scham. Quae ratio cum locum habeat in pronepote & pronepte, abnepote, & abnepte, in atnepote & atnepte, imo in caeteris in infinitum, quidni etiam prohibitio? UBI enim EADEM RATIO, IBI QVOQUE IDEM JVS.

Obtinet etiam in avo & avia, proavo & proavia, abavo & abavia, atavo et atavia, imo in caeteris in infinitum juxta regulam: *Qui Gradus in Linea Descendentium sunt prohibiti, illi etiam in linea ascendentium sunt prohibiti, et vice versa: Qui gradus in linea ascendentium sunt prohibiti, illi et in linea descendantium sunt prohibiti.*

52. Canonico.

pr. c. progeniem. 16. de consanguinitate. & seq. caus. 35. q. 2. & 3. ubi dicitur, quod eatenus se extendat prohibitio post generationem, quousque parentela cognosci possit. Item usque dum generatio cognoscatur, aut in memoria retineatur, id est, in infinitum. Joh. Andr. *inde clar. arb. conf.*

53. Civili.

per textum. Inst. §. 1. de nuptiis. ubi ita: Inter eas personas, quæ parentum liberorumve locum inter se obtinent, contrahi nuptiæ non possunt: vel uti inter patrem & filiam, vel avum & neptem: vel matrem & filium, vel aviam & nepotem & usque in infinitum. Item *per l. nuptiæ. 53 ff. de R. N.* ubi Cælius inquit: Nuptiæ consistere non possunt inter eas personas, quæ in numero parentum liberorumve sunt, sive proximi, sive ulterioris gradus sint, usque ad infinitum. Item *per l. fin. eod. & l. nemini 16. C. de nupt.*

54. Saxonico.

Gl. ordin. Landrecht lib. 1. artic. 3. super verba: Als die Heerschilde: n. 7. v. Unter diesen beyden Linien, id est, ascendentem & descendentem mag nimmer eine Ehe bestehen. *Ordin. matrim. Elect. Joh. Georg. Sax. de anno 1624. rubr.* Der ander Punct 9. Erstlich p. 8. Die Personen, welche den Nahmen Vaters und Mutters, desgleichen der Kinder tragen, als Vater, Mutter; Groß-Vater, Groß-Mutter; und so fort. Item: Kindes Kindes-Kinder, und so fort 2c. sollen sich mit einander in Ehegelöbniß nicht einlassen. *Constitut. prov. Elect. Sax. anno 1557. sub rubr.* die Ehe wird verboten. *tit. Von der Bluts-Freundschaft fol. 183. col. 2. sub fine.* Es wird keine Ehe zugelassen zwischen Kindern und Eltern, sie seynd nahe oder ferne einander verwand, und wann sie gleich tausend Glied von einander wären.

55. Marchico.

Quamvis in consuetudinibus Marchicis a Lamb. Distelmeyero collectis & anno 1607. a Joh. Scheplizio U. J. L. editis p. 1. tit. 2. darin von Ehefällen gehandelt wird, nihil explicite disponatur, colligitur tamen, dispositionem juris communis approbasse, cum illi expresse non contradixerint.

56. Si-

56. Sive sint ab eodem patre eademque matre sive ab altero eorum legitime vel illegitime nati.

l. adoptivus 14. §. serviles 2. ff. d. R. N. ibi ; Unde nec vulgo quæsitam filiam naturaliter potest uxorem ducere : (ratio additur) quoniam in contrahendis matrimoniis naturale jus & pudor inspiciendus est. Ex qua hæc fuit regula, quam insequentibus probe observa : *In matrimoniis contrahendis inter personas, siue sint ab utroque Parente simul, siue ab uno Parente tantum, vel legitime, vel illegitime sibi junctæ, eadem est prohibitio.*

57. II. in linea obliqua.

58. I. in gradu primo.

59. Inter fratrem & sororem matrimonium est prohibitum.

Ratio prohibitionis posita est in arctissima conjunctione, Nam frater & soror ex eodem parente provenientes, tam inter se conjuncti sunt, ut pene iidem esse videantur.

Quemadmodum igitur nemo secum, ita frater & soror inter se matrimonium contrahere non possunt. Borch. *de grad. rubr. in quib. grad. matrim. perm. & prob. p. 108.* Deinde quoque sequeretur magna nimium cognationis confusio. Denique expedit Reipublicæ, amicitiam inter cives amplificari, & per exteris etiam provincias totius orbis diffundi. Georg. Schulke *d. tr. c. 7. n. 20.* Sunt & aliæ rationes, quas vide apud eos, quos refert Val. Guil. Forst. *in tr. de nupt. n. 7. p. 81.*

60. De jure Divino.

Levit. 18. v. 9. Du solst deiner Schwester Scham, die deines Vaters oder deiner Mutter Tochter ist, daheim oder draussen gebohren, nicht blößen. *Et cap. 20. vers. 17.* Wenn jemand seine Schwester nimmt, seines Vaters Tochter, oder seiner Mutter Tochter, und ihre Scham beschauet, und sie wieder seine Scham, das ist eine Blut-Schande, die sollen ausgerottet werden für den Leuthen ihres Volcks, denn er hat seiner Schwester Scham entblößet, er soll seine Missethat tragen *Deut. c. 27. v. 22.* Verflucht sey, wer bey seiner Schwester liegt, die seines Vaters oder seiner Mutter Tochter ist. Quemadmodum autem prohibetur frater ducere so-

rorem suam : ita & soror prohibetur nubere fratri suo; *Prohibitio enim personarum est reciproca.*

61. Canonico.

per c. non debet. X. de consang. & affin. ubi matrimonium in quarto gradu inclusive prohibetur. Si igitur in quarto gradu, cur non multo magis in primo? Si in illo gradu, in quo minor prohibitionis est ratio, cur non multo magis in isto, in quo major prohibitionis est ratio, a minori ad majus ducto argumento? Hinc regula? *Prohibito gradu remotiori simul prohibentur omnes propinquiores gradus.* Quæ locum habet primo in linea recta, secundo in linea obliqua, si gradus ejusdem sunt ordinis, vel si non sunt ejusdem ordinis; ut saltem a gradu remotiori secundi ordinis ad gradum propinquiorem, vel etiam æqualem primi ordinis argumentatio fiat. Fallit, qui a gradu remotiori primi ordinis ad gradum propinquiorem secundi ordinis argumentatur. Gradus enim primi ordinis sub se comprehendunt personas, quæ sibi invicem parentum liberorumve loco sunt; gradus autem secundi ordinis secus.

62. Civili.

§. 2. *Inst. de nuptiis.* his verbis : Sane inter fratrem sororemque nuptiæ prohibitæ sunt, sive ab eodem patre eademque matre nati fuerint, sive ab altero eorum. *Et libertinus 8. l. adoptivus. 4. §. serviles 2. l. & nihil. 54. ff. de. R. N. l. neminem. 17. C. de nupt. l. fin. C. de incest. nupt. l. si stipulor. 35. §. item quod 1. ff. de V. O.* ubi Iustus Paulus perpetuam prohibitionis causam & contra mores esse inquit, si sororem nupturam sibi aliquis stipuletur.

63. Saxonico.

Constit. Elect. Sax. anno 57. ibi : Bruder oder Schwester sich mit einander zu verehligen oder zu berühren, ist von Göttlichen, natürlichen und allen Rechten und Gesetzen verbothen, sie seynd voller oder halber Geburt, das ist, von einem Vater und einer Mutter, oder allein von der beyden einem. *Ord. Eccl. Aug. Elect. Sax. anno 80. tit.* Welche Personen sich in Ehegelöbniß mit einander einzulassen verbothen. *rubr. Zum andern, bis verbis :* wo sie einander seitwärts im ersten Grad

Grad verwand, als da seynd Brüder und Schwester, dieselbe sollen mit der Verweisung wegen der begangenen Blutschande, zugleich auch zur Staupen geschlagen werden. *Ord. matr. Elect. Job. Georg. Sax. de anno 1624. rubr. Der ander Puuct. §. Zum andern p. 8.*

64. Et Marchico.

De consuet. March. Distelm. p. 1. tit. 2. Von etlichen Ehesällen in Ehesachen. §. 1. Die Ehe in der Seitslinien in der Blut-Freundschaft oder Schwägerschaft, im dritten und wenigern Grad, gleicher oder ungleicher Linien, ist verbothen. Si igitur tertius, quidni multo magis primus? vid. num. 61. Quod & verba wenigern Grad innuunt.

65. Sive sunt ab eodem patre eademque matre, sive ab altero eorum, vel legitime, vel illegitime nati.

Uti constabit ex num. 56.

66. 2. In gradu secundo.

67. Primo, inter patrum & fratris vel sororis filiam, inter materteram & sororis vel fratris filium, matrimonium est prohibitum.

Ratio est, sibi invicem parentum liberorumve loco sunt. §. item amita. S. *Inst. de nupt. l. sororis 39. ff. de R. N. & ibi Dd. Const. provinc. Elect. Saxon. sub rubr. Die Ehe wird verbothen. tit. Von der Blut-Freundschaft. ibi:* Denn solche Personen an statt unser Vater und Mutter, Sohn und Tochter geachtet werden; licet ejusmodi personæ ex ascendentium & descendentium numero lineæ rectæ non sint. Idque eo, quia primo natura pater & filius eadem pene persona esse intelliguntur. *l. ult. C. de impub. & al. subst. & per l. cum scimus 22. §. 1. C. de agric. & ces.* Quemadmodum igitur inter fratres matrimonium est prohibitum; ita etiam inter patrum & fratris filiam. Secundo, quia fratres & sorores una sunt caro *Gen. 37. v. 22.* Jure itaque filii eorum reputantur cum illis, quasi in linea recta. Et sic, qui fratris & sororis meæ filius, ille etiam filius meus est per citatam rationem. Hinc etiam Laban ad sororis suæ filium dicit. *Gen. 24. v. 14.* os meum es, & caro mea.

68. De Jure Diuino.

Levit. 18. v. 12. Du solst deines Vaters Schwester Scham nicht blößen, denn es ist deines Vaters nächste Blut-Freundin. *v. 13.* Du solst deiner Mutter Schwester Scham nicht blößen, denn es ist deiner Mutter nächste Blut-Freundin. *Et cap. 20. v. 19.* Deiner Mutter Schwester Scham und deines Vaters Schwester Scham soltu nicht blößen, denn ein solcher hat seine nächste Blutsfreundin aufgedacht.

69. Canonico.

per c. non debet. X. de consang. & affin. secundum ea, quæ dixi sub num. 61.

70. Civili.

§. fratris. 3. & §. item amitam. 5. Instit. de nupt. l. miles 11. l. si adulterium 38. §. 1. ff. ad L. Jul. de adult. l. per adoptionem. 17. §. fin. l. adoptivus. 14. §. serviles 2. l. etiamsi 56. ff. de R. N. l. nomini 17. C. de nupt. l. ult. C. de incest. & inut. nupt. ubi copulatio cum sororis aut fratris filia scelestum contubernium & turpissimum consortium appellatur l. 2. C. si nupt ex rescr. pet. Imperator Zeno ejusmodi conjunctionem contagium, item nefandissimum scelus nominat.

71. Saxonico.

Const. prov. Elect. Sax. sub. rubr. Die Ehe wird verboten. tit. Von der Blut-Freundschaft §. Personen, so von wegen der Blut-Freundschaft in der seitwärts Linien hinaufwärts zu rechnen, zu ehelichen verboten. ibi: Der Sohn soll nicht nehmen hinaufwärts des Vaters noch der Mutter Schwester. item: die Tochter soll nicht nehmen des Vaters noch der Mutter Bruder. junct. §. Personen, so von wegen der Blut-Freundschaft in der seitwärts Linien hinunterwärts zu rechnen, zu ehelichen verboten. ibi: Der Bruder soll nicht nehmen hinabwärts des Bruders noch der Schwester Tochter. Item: Die Schwester soll nicht nehmen hinabwärts des Bruders Sohn, noch der Schwester Sohn. ff. 186. col. 2. & seq. Ordin. matrim. Elect. Job. Georg. Sax. de anno. 1624. rubr. Der ander Punct. §. Zum andern pag. 8. & seq.

72. Et Marchico.

per supra notata num. 64.

73. Sive

73. Sive sint ab utroque latere, sibi ab uno latere, vel legitime, vel illegitime sibi juncti.

Eadem enim in his sanguinis est ratio & prohibitio, quæ in illis.

74. Secundo, inter duorum fratrum liberos, qui proprie patrueles dicuntur, inter duarum sororum liberos, qui consobrini vocantur, inter fratris & sororis liberos, qui amitini appellantur, matrimonium est prohibitum.

Ratio prohibitionis meo judicio hæc dari potest: quia inter se sunt instar fratris & sororis. Si enim patruus mihi parentis loco, utique mihi filius vel filia ex eo fratris & sororis loco. Hinc etiam fratres & sorores nominantur in sacris literis ut *Chron. 24. v. 21.*

75. De jure Divino:

In veteri Testamento has nuptias non solum non improbatas, sed & approbatas, imo mandatas fuisse, optime ex sacris mihi constat. Factum autem illud est ex singulari ratione, & quidem mere forensi, quæ solum Israelitas usque ad Christum natum obstringebat & obstringere volebat; uti ex textibus Biblicis in ipso conflictu demonstrabo. Unde sic argumentor: cujus cessat ratio, ejus & jus. Hodie post Christum natum consobrinorum nuptiarum concessionis cessat ratio. Ergo etiam hodie post Christum natum consobrinorum nuptiarum concessionis cessat jus.

76. Canonico.

per c. non debet. X. de consang. & affin. secundum regulam positam sub. num. 61.

77. Saxonico.

per Edictum Elect. Johann. Georg. Saxon. de anno 1625. Daß in seiner Fürstl. Gn. Landen sich niemand im andern Grad gleicher, und dritten Grad ungleicher Lienien ohne sondererlichen Verlaub ehelichen, und verloben soll, datum Dresde den 31. Maji.

78. Et Marchico.

Per verba expressa Consuetud. March. Distelmeieri, quæ vide sub num. 64.

79. Sive

79. Sive sint ex utroque, sive ex uno latere, vel legitime, vel illegitime sibi juncti.

Cum, ut supra dictum, hic saltem jus sanguinis, quod non minus ex uno, quam utroque latere naturaliter afficit & conjungit, consideretur.

80. Concessum autem est tantum de jure Civili.

1. *celebrandis* 19. *C. de nupt. his verbis*: Matrimonium inter consobrinos habeatur legitimum, sive ex duobus fratribus, sive ex duabus sororibus, sive ex fratre & sororibus, sive ex fratre & sorore nati. §. 4. *Inst. eodem*: Duorum fratrum & sororum liberi vel fratris & sororis coniungi possunt. Jung. 1. *si nepotem*. 3. 1. *non solum* 67. ff. de R. N. l. *Lucius*. 78. §. *filia* 8. ff. ad S. C. Trebell. 1. *uter*. 23. & seq. ff. de condit. instit. l. *conditionis*. 2. *C. de instit. & substit.*

81. 3. In gradu tertio.

82. Primo inter fratrem & fratris vel sororis neptem, inter sororem & fratris vel sororis nepotem, matrimonium est prohibitum.

Ratio est, quia sibi invicem parentum liberorumve loco sunt, ut supra dictum *sub num.* 67. quod & hic applicandum.

83. De Jure Divino.

Per textum Levit. 18. v. 12. & seq. cap. 20. v. 19. non quidem explicite, sed implicite ob paritatem, imo majoritatem (ut loquar cum J. C. t. s.) rationis. Nam quo quisque ordine & loco prior, eo major ipsi reverentia debetur. Et naturæ quodam instinctu remotioribus parentibus major reverentia exhibetur, quam propinquis. Proinde licet propatruus aut avi frater uno gradu remotior sit patruo, loco tamen & dignitate est superior. *Bech. de jure connub. p. 1. c. 11. 22.*

84. Canonico.

Per d. c. non debet. X. de consang. & affin. secundum ea, quæ dixi in fine *num.* 61.

85. Civili.

Per verba expressa §. fratris 3. & §. *item amitam*. 5. *Instit. de nupt. l. per adoptionem*. 17. §. *fin.* ff. de R. N. l. 17. *C. de Nupt.*

86. Saxo.

86. Saxonico.

Constit. prov. Elect. Sax. sub tit. Die Ehe wird verbothen. *rubr.* Von der Blutsfreundschaft. I. Personen, so von wegen der Blutsfreundschaft in der seitwärts Linien hinaufwärts zu rechnen, zu ehelichen verbothen. *Ibi*: Der Sohn soll nicht nehmen hinaufwärts des Großvaters oder Großmutter Schwester. Item die Tochter soll nicht nehmen hinaufwärts des Großvaters oder Großmutter Bruder. *Et I. seq.* Personen, so von wegen der Blutsfreundschaft in der seitwärts Linien hinunterwärts zu rechnen, zu ehelichen verbothen *ibi*: Die Schwester soll nicht nehmen hinabwärts des Bruders Sohns Sohn, noch der Schwester Sohns Sohn. Item: noch des Bruders oder Schwester Tochter Sohn. *fol. 185.*

87. Et Marchico.

Per de Consuetud. March. Diszelmeieri vi regulæ positæ sub num. 61.

88. Sive sint ex utroque, sive uno latere, vel legitime vel illegitime sibi juncti.

89. Secundo, inter fratris vel sororis filium, & fratris vel sororis neptem, inter fratris vel sororis filiam, & fratris vel sororis nepotem, matrimonium est prohibitum.

Ratio est, ut divinæ prohibitiones majori cura & reverentia ferventur. Hinc circa tempora Augustini, ipso teste *lib. 5. de Civ. Dei. cap. 16.* ab his nuptiis abstinuerunt Christiani, & (ut cum illo loquar) factum licitum horruerunt ob vicinitatem illiciti.

90. De Jure Canonico.

Per d. non debet X. de cons. & affin. vid. n. 61.

91. Saxonico.

Ord. matrim. Elect. Job. Georg. Saxon. de anno 1624. rubr. Der ander Punct. §. Zum andern: Die Personen, welche seithalben einander im dritten Glied ungleicher Linien verwand seyn, sollen einander nicht ehelichen, als da seynd alle die Personen, so von einerley Eltern Vaters oder Mutters halben geboren und herkommen, und von ihren gemeinen Eltern anzurechnen, die eines Kindes Kindes Kind, die andere Kindes Kind ist, und also nach der Person, von welcher sie ihren Ursprung haben, ihr

ihr eins die andere und eins die dritte Person ist, und was auch einander näher verwand seyn mag, diese alle sollen sich in Ehegelöbniß nicht einlassen.

92. Et Marchico.

Per de Consuetud. March. Distelmeieri, cujus verba vide supra sub num. 64.

93. Sive sint ex utroque, sive uno latere, vel legitime, vel illegitime sibi juncti.

Quod patet ex jam supra alleg. *Ord. matr. Elect. Job. Georg. Sax. Bech.* talem refert sententiæ formulam: Wo der Jungfrauen, so ihr zur Ehe begehrt, Großvater eures Vaters halber Bruder gewesen, so könnt ihr, vermöge geschriebner geistlichen Recht mit ihr keine Ehe besitzen. Da er aber eures Vaters Stieff-Bruder von Vater und Mutter, dadurch er denn euren Vater ganz und gar nicht zugethan, so möget ihr sie wohl ehlichen, B. R. W.

94. Concessum autem est de jure divino.

Cum nihil de hoc casu in sacris neque explicite, neque implicite prohibitum reperiatur.

95. Et Civili.

Arg. §. duorum 4. Inst. de nupt l. celebrandis 9. C. eod. l. si nepotem 3. l. non solum. 67. ff. de R. N. l. Lucius. 38. §. filia. 8. ff. ad SC. Trebell. l. uter. 23. §. seqq. ff. de condit. instit. l. conditionis. 2. C. de instit. §. substit. Ratio est, quia sibi invicem nec parentum, nec liberorum loco sunt.

96. Tertio, inter duorum fratrum, vel duarum sororum; vel fratris & sororis nepotem & neptem matrimonium est prohibitum.

Ratio est, quia in his personis imago quædam est fratrum & sororum. Proavum enim ceu communem parentem habent, cujus respectu etiam quodammodo liberorum locum obtinent. Deinde, ut majori cura & reverentia divinæ prohibitiones servantur.

97. De Jure Canonico.

Per c. non debet. X. de cons. §. affini.

98. Et Marchico.

Per

Per c. Consuet. March. Distelmeieri, cujus verba vide supra sub num. 64.

99. Sive sint ex utroque, sive uno latere, vel legitime vel illegitime sibi juncti.

100. Concessum autem est de jure Divino, Civili & Saxo-nico.

101. In quarto gradu.

102. Primo inter fratrem & fratris vel sororis proneptem, inter sororem & fratris vel sororis pronepotem matrimoni-um est prohibitum.

Rationem vide sub num. 82.

103. De Jure Divino.

Per rationem datam sub num. 83.

104. Canonico.

Per d. c. non debet X. de cons. & affin. vi regulæ positæ sub num. 61.

105. Civili.

Per verba expressa *l. 39. ff. de R. N.* quæ sic sonat: Sororis proneptem non possum ducere uxorem, (ratio adjicitur) quoniam parentis loco ei sum. Imo qui hoc facit, incestum committere dicitur in *J. 1. b. l.*

106. Saxonico.

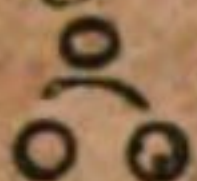
Const. prov. Sax. sub cit. Die Ehe wird verbothen. *rubr.* von Blutsfreundschaft 8. Personen, so von wegen der Blutsfreundschaft in der seitwärts Linien hinaufwärts zu rechnen, zu ehelichen verbothen *ibi*: Der Sohn soll nicht nehmen hinaufwärts des Großvaters Vaters Schwester, noch der Großmutter Mutter Schwester. Item: die Tochter soll nicht nehmen hinaufwärts des Großvaters Vaters Bruder, noch der Großmutter Mutter Bruder. *Et. J. seq.* Personen, so von wegen der Blutsfreundschaft in der seitwärts Linien hinunterwärts zu rechnen, zu ehelichen verbothen. *Ibi*: die Schwester soll nicht nehmen hinabwärts des Bruders Sohns Sohns Sohn, noch der Schwester Sohns Sohns Sohn, noch des Bruders Tochter Tochter Sohn, noch der Schwester Tochter Tochter Sohn. *f. 185. & seq. Ord. matrim. Elect. Joh. Georg. Sax. de anno 1624. rubr.* Der ander Punct J. Zum andern.

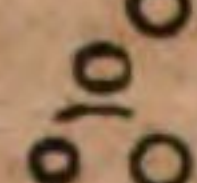
Ibi: Wie auch niemand sich mit des Großvaters Vatern, oder Großmutter Mutter Geschwister, weil dieselben der Eltern statt halten, ehelichen noch verloben soll.

107. Et Marchico.

Quod in his a ceteris juribus non aberrabit.

108. Sive sint ex utroque, sive ex uno latere, vel legitime, vel illegitime sibi juncti.

109. Secundo, inter fratris vel sororis filium, & fratris vel sororis proneptem, inter fratris vel sororis filiam, & fratris vel sororis proneptem.

110. Tertio, inter fratris vel sororis nepotem, & fratris vel sororis proneptem, inter fratris vel sororis neptem, & fratris vel sororis proneptem.

111. Quarto, inter duorum fratrum, vel duarum sororum, vel sororis & fratris proneptem & proneptem matrimonium est prohibitum tantum.

112. De jure Canonico.

Per de c. non debet X. de consang. & affin.

113. Non vero de jure Divino, Civili, Saxonico & Marchico.

114. 5. In quinto gradu.

115. Hi quinque occurrunt casus. De casu 2. 3. 4. & 5. nullum

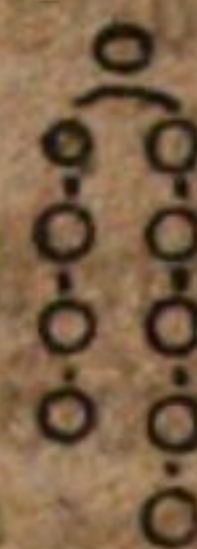
1.

2.

3.

4.

5.

est dubium; Hisce enim nuptiæ de omni jure sunt licitæ. De primo autem casu disputatur.

116. Quidam matrimonium illud concessum.

e quorum est numero Joh. Andr. *indecl. arb. consang.* Schneid. *de arb. Can. n. ult.* & Nic. Mozz. *de contr. matr. indeclar. col. 7. n. 17.*

117. Quidam vero prohibitum esse asserunt:

e quorum numero non minimus Bech. *de jure Conn. c. 11. n. 23.* qui sequitur Hostiensensem, adversariorumque argumenta refutat.

118. Ut

118. Urut sit; Ego has disceprationes ferme inutiles esse judico, cum in hoc seculo frater fratris sui abneprem haud videat, & concessio, quod videat, tamen non tot annos attinget, usque dum ipsa nubilis fiet ætatis. Nec spero, puellam cum tali elumbi decrepito matrimonium inituram esse.

119. Diximus huc usque de gradibus consanguinitatis. Nunc etiam dicendum erit de gradibus AFFINITATIS.

120. Ante omnia autem hæc regula generalis notanda venit: *In quibus gradibus nuptiæ prohibitiæ sint, ratione consanguinitatis, in iisdem quoque prohibitiæ sunt ratione affinitatis.*

C. 1. c. penult. X. de cons. & affin. can. de propinquis 3. can. & hoc can. equaliter 13. can. quædam lex. 20. causa 35. q. 2. Ord. matrim. Elect. Job. Georg. Sax. de anno 1624. rubr. Der ander Punct §. Zum dritten pag. 2. & seq. Wie nun den Personen wegen der Blutsfreundschaft sich in Ehegelöbniß einzulassen verboten; also sollen auch die, welche Schwägerschaft halben einander ebenmäßig verwand, sich in Ehegelöbniß nicht einlassen.

121. In linea recta perpendiculari.

122. Inter ascendentes & descendentes, sive primi, sive secundi ordinis, matrimonium in infinitum est prohibitum.

Ratio est, quia tales personæ sibi invicem parentum liberorumve loco sunt. Idque eo, quia vir & uxor una caro est. *Gen. 2. vers. ult.*

123. De jure Divino.

De focru, *Deuter. 27. v. 23.* Verflucht sey; wer bey seiner Schwieger liegt. Quæ pœna spiritualis non remouet corporealem, uti ex *alleg. cap.* & ex iis, quæ mox insequentur, probari potest. Sub focru ob consecutionis necessitatem intellige profocrum, abfocrum, atfocrum &c. Item focerum, profocerum, abfocerum, atfocerum, & sic consequenter, si necessitas postulat.

De Nuru, *Levit. 18. v. 15.* Du solt deiner Schnur Scham nicht blößen, denn es ist deines Sohnes Weib, darumb solt du ihre Scham nicht blößen. *Et cap. 20. v. 12.* Wenn jemand bey seiner Schnur schläfft, so sollen sie beyde des Todes sterben, denn sie haben eine Schande begangen, ihr Blut sey

auf ihnen. Sub qua comprehende pronurum, abnurum, atnurum &c. Item generum, progenerum, abgenerum, atgenerum, & sic deinceps. De Noverca, *Levit* 18. v. 8. Du solt deines Vaters Weibes Scham nicht blößen, denn es ist deines Vaters Scham. *Levit* 20. v. 11. Wenn jemand bey seines Vaters Weib schläfft, daß er seines Vaters Scham geblößet hat, die sollen beyde des Todes sterben. *Deut.* 27. v. 20. Verflucht sey, wer bey seines Vaters Weibe liegt, daß er aufdecke den Fittich seines Vaters. *Et Paul.* 1. *Cor.* 5. v. 1. Eine solche Hurerey, da auch die Heyden nicht von zu sagen wissen, daß einer seines Vaters Weib habe, hoc est. novercam, uti apparet (*ex Levit.* 18. v. 7. & 8.) Sub qua intellige pronovercam, abnovercam, atnovercam &c. Item vitricum, provitricum, abvitricum &c.

De privigna & proprivigna, *Levit.* 18. v. 7. Du solt deines Weibes samt ihrer Tochter Scham nicht blößen, noch ihres Sohns Tochter oder Tochter Tochter nehmen, ihre Scham zu blößen, denn es ist ihre nächste Blutsfreundin, und und ist ein Laster. Sub qua ulterius intellige abprivignam, atprivignam &c. Item privignum, proprivignum, abprivignum, atprivignum, & sic consequenter, cum in ceteris eadem ratio. Vbi autem eadem ratio, ibi & idem jus.

124. Canonico.

per rationem *textus inc.* 1. *X. de consang. & affin. can. de propinquis* 3. & *can. & hoc* 12. *can. equaliter.* 13. *can. quedam lex.* 20. *causa* 35. q. 2. & 3. Quod ita a consanguineis uxoris, ut a propriis, abstinere debeamus. *Bech. d. tr. p. 2. c. 6. n. 4.*

125. Civili.

l. nemini. 17. *in fin. C. de nupt. l. adoptivus.* 14. *§. 4. ff. d. R. N. §. affinitatis* 6. *§. socrum.* 7. *Inst. de nupt. l. non facile* 4. *§. 6. & seq. ff. de grad. & affin.*

126. Saxonico.

Const. prov. Elect. Sax. sub rubr. Die Ehe wird verbothen. tit. Von wegen der Schwägerschaft, I. Personen, so von wegen der Schwägerschaft, in der rechten Linien hinaufwärts gerechnet, zu ehelichen verbothen. *fol.* 188. *col.* 2. & *fol.* 189. *col.* 1.

127. Et

127. Et Marchico.

Quod hac in parte sequitur dispositionem juris communis.

128. In linea obliqua.

1. In gradu primo.

129. Inter fratrem & fratriam, id est, fratris defuncti uxorem, inter sororem & sororium, id est, sororis defunctæ maritum, matrimonium est prohibitum.

Ratio est, quia uxor unius fratris, alterius fratris, quasi soror est, & maritus unius sororis, alterius sororis quasi frater est: Idque ideo, quod mas & fœmina in unum corpus coaleant. Ut igitur sororem in uxorem ducere nequeo ratione cognationis; ita etiam ratione affinitatis fratriam, id est, fratris viduam in uxorem ducere non possum.

130. De jure Divino.

Levit. 18. v. 16. Du solt deines Bruders Weibes Scham nicht blößen, denn sie ist deines Bruders Scham. *Et Levit. 20. v. 21.* Wenn jemand seines Bruders Weib nimmt, das ist eine schändliche That, sie sollen ohne Kinder seyn, darumb daß er hat seines Bruders Scham geblößet. Quæ præcepta universalialia olim quoad populum Israëliticum limitabantur per illud *Deut. 25. v. 5.* Wenn Brüder bey einander wohnen, und einer stirbt ohn Kinder, so soll des Verstorbenen Weib nicht einen frembden Mann draussen nehmen, sondern ihr Schwager soll sie beschlaffen, und zum Weibe nehmen und sie ehelichen. Varii varie hunc locum explicant, imo torquent. Calvinus in *Comment. ad sext. præcept. in d. text. Levit. p. 406.* putat per fratres non hic fratres tres germanos, sed cæteros cognatos remotiores, qui non sunt in gradu prohibito, intelligi. Verum hæc interpretatio, ne quidem suis alleclis, teste Val. Guil. Forstero *de nupt. cap. 7. p. 99.* arridet, cum sit violenta. Textus enim loquitur de Leviro & Glore, quod expresse ex Hebræa lingua demonstrari posse dicit Beza *de divort. p. 55.* Hinc quidam illum proprie de germanis fratribus, non vero de cognatis remotioribus accipiendum esse perhibent, extendi autem posse etiam ad cæteros propinquos, non negant; in quorum sententiam & ego eo, motus collatione textuum biblicorum, & quidem

dem sequentium : *Gen. 38. a vers. 6. usq. 10. Ruth. c. 1. usque ad v. 12. & c. ult. usque ad v. 12. Matth. 22. v. 24. 25. 26. Marc. 12. v. 19. 20. 21. & 22. Luc. 20. v. 28. 29. 30. & 31.* Statuoque fratrem germanum fratris sui germani sine liberis præmortui, viduam in uxorem ducere potuisse, imo debuisse. Ratio autem hujus mandati ac promissionis hæc fuit, ne deleteretur nomen fratris ex Israël. *Deut. 25. v. 6. & 7.* idque ideo secundum Theologorum opinionem, quia Christus e tribu Juda nasci debuit. Hinc noluit Deus inter Israëlitas commixtionem de tribu in tribum fieri. *Num. ult.* Cum autem jam dudum Christus natus sit, dubium nullum est, quin dictum præceptum, quod mere erat forense atque particulare, vel singulare prorsus, sublatum sit, & commixtio hæc gravissime hodie punienda.

131. Canonico.

Can. de incestis. 8. causa 35. q. 2. & 3. can. si quis viduam. 20. causa 32. q. 7. c. non debet 8. X. de consang. & affin. Prohibito enim gradu remotiori, simul prohibentur omnes propinquiores.

132. Civili.

l. 5. § C. de incest. & inut. nupt. Fratris uxorem ducendi, vel duabus sororibus conjungendi penitus licentiam submovemus, nec dissoluto quocunque modo conjugio. *Et. l. pen. & ult. C. cod. scelestum contubernium vocatur*, quando quis eam, quæ cum fratre nuptiali jure quondam cohabitaverat, turpissimo consortio velit amplecti.

133. Saxonico.

Const. provinc. Elect. Sax. sub rubr. Die Ehe wird verboten. tit. Von der Schwägerschaft fol. 60. col. 2. ibi : Der Bruder soll nicht hinunterwärts nehmen seines Bruders Weib, noch seines Weibes Schwester. Et fol. 191. col. 1. Die Schwester soll nicht hinabwärts nehmen ihrer verstorbenen Schwester Mann, noch ihres verstorbenen Mannes Bruder. Ord. matrim. Elector. Joh. Georg. Saxon. de anno 1624. rubr. Der ander Punct S. Zum andern pag. 10 in fin. ibi : Als da sich eine Person mit zweyen Schwestern, oder zweyen Brüdern wissentlich fleischlich eingelassen hätte, die sollen zugleich neben der Verweisung zur Staupen geschlagen werden.

134. Et

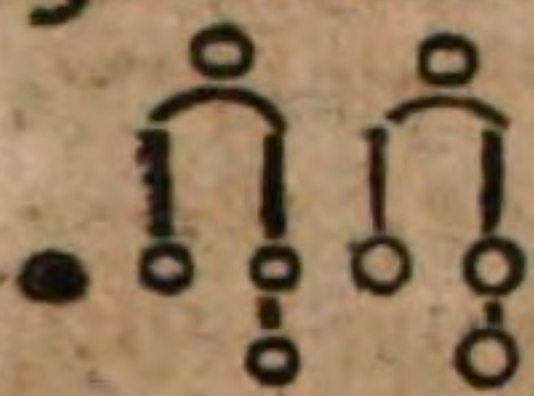
134. Et Marchico.

d. Consuet. March. Distelm. p. 1. tit. 2. Von etlichen Ehefä-
len in Ehesachen. §. 1. Die Ehe in der Seitelinien in der
Blutsfreundschaft oder Schwägerschaft, im dritten oder
wenigern Grad, gleicher oder ungleicher Linien, ist verbothen.

135.

2. In gradu secundo.

136. Primo, inter fratris viduam, & fratris vel sororis filium,

inter sororis viduum, & fratris vel sororis filiam,

inter fratrem & fratris vel sororis filii viduam, in-

ter sororem & fratris vel sororis filiae viduum ma-

trimonium est prohibitum.

Ratio est, quia sibi invicem parentum liberorumve loco sunt.

Ut enim patruus tibi ratione cognationis parentis loco: ita et-

iam patru vidua ratione affinitatis parentis loco, cum vir &

uxor sit una caro. *Gen. 2. v. ult.*

137. De Jure Divino.

Levit. 18. v. 14. Du solt deines Vaters Brudern Scham
nicht blößen, daß du sein Weib nimmest, denn sie ist deine
Base. *Et cap. 20. v. 20.* Wenn jemand bey seines Vatern
Bruders Weib schläfft, der hat seines Vattern Scham ge-
blöst, sie sollen ihre Sünde tragen, ohne Kinder sollen sie
sterben. Quod de patru vidua dicitur, id etiam de cæ-
teris personis in hoc gradu & in hac linea primi generis
affinitatis intelligendum, juxta regulam: *Gradu aliquo
prohibito, non tantum illæ Personæ, quarum in lege & dispo-
sitione expressa fit mentio, nuptias contrahere prohibentur, sed
etiam omnes congruentes et in isto gradu existentes.*

138. Canonico.

arg. c. quod dilectio 3. c. non debet. 8. X. de consang. & affin.

139. Civili.

Quod licet expresse nihil dispositum reperiatur, tamen, cum
satis superque constet, Imperatorem nostrum nullas nuptias
adeo graviter, quam parentum & liberorum prohibuisse, &
in iis honestam maxime aspexisse, nullus dubito, quin gene-
ralem illam prohibitionem, ne personæ parentum liberorum-
ve loco existentes conjungantur. §. *ergo non 1. Instit. d. nupt. l.
non facile 4. §. hos itaque. 7. ff. de grad. & affin.* etiam ad affi-

nes in linea obliqua parentum liberorumve loco existentes, extendi voluerit.

140. Saxonico.

Const. provinc. Elect. Saxon. sub rubr. Die Ehe wird verbothen. *tit.* Von wegen der Schwägerschafft. *fol. 109. col. 2.* ibi: der Bruder soll nicht hinaufwärts nehmen seiner Schwieger Schwester, das ist, seines Weibes Mutter Schwester, noch seines Schwähers Schwester, das ist, seines Weibes Vaters Schwester, noch seines Sohns Weib, das ist, seiner Mutter Bruders Weib, noch seines Vettern Weib, das ist, seines Vaters Bruders Weib. Item: Der Bruder soll nicht hinunterwärts nehmen seines Bruders Sohns Weib, noch seiner Schwester Sohns Weib, noch seines Weibes Bruders Tochter, noch seines Weibes Schwester Tochter. *Et f. 191. col. 1.* Die Schwester soll nicht hinaufwärts nehmen ihres Mannes Mutter Bruder, noch ihres Mannes Vaters Bruder, noch ihrer Muhmen Mann, das ist, ihrer Mutter Schwester Mann, noch ihrer Baasen Mann, das ist, ihres Vaters Schwester Mann. Item: Die Schwester soll nicht hinabwärts nehmen ihrer Schwester Tochter Mann, noch ihres Bruders Tochter Mann, noch ihres Mannes Bruders Sohn, noch ihres Mannes Schwester Sohn.

141. Et Marchico.

Per supra posita *sub num. 134.*

142. Secundo inter consobrinam & consobrinæ viduum, inter consobrinum & consobrini viduam, matrimonium est prohibitum.

Ratio est; quia tui consobrini vidua, tibi consobrina est, per illud, quod mas & femina una sint caro. Uti igitur consobrinam tuam, ratione cognationis, in uxorem ducere nequis; ita etiam ratione affinitatis consobrini viduam.

143. De jure Divino.

Non quidem expresse; cum nihil de hoc gradu affinitatis in sacris inveniatur, attamen implicite, si modo illa regula generalis, nempe: *In quibus gradibus nuptiæ prohibita sunt, ratione consanguinitatis, in iisdem quoque prohibita, ratione affinitatis; etiam*

in

in jure Divino locum habere debet, de quo vix ac ne vix quidem dubito.

144. Canonico.

Part. c. non debet. 8. X. de consang. & affin. vide posita sub num. 61.

145. Saxonico.

Ord. matrim. Elect. Job. Georg. Sax. de anno 1624. rubr. Der ander Punct. J. Zum dritten: Wie nun den Personen wegen der Blutsfreundschaft sich in Ehegelübde einzulassen verbothen, also sollen auch die, welche Schwägerschaft halben einander ebenmäßig verwand, sich in Ehegelöbniß nicht einlassen, (rationem addit) dann so nahe der verstorbene Ehegatte seinen eigenen Blutsfreunden zugethan, so nahe ist auch demselben sein hinterlassener Ehegatte Schwägerschaft halben verwand. At ratione cognationis hic gradus prohibitus, ergo etiam ratione affinitatis.

146. Et Marchico.

Vide supra num 143.

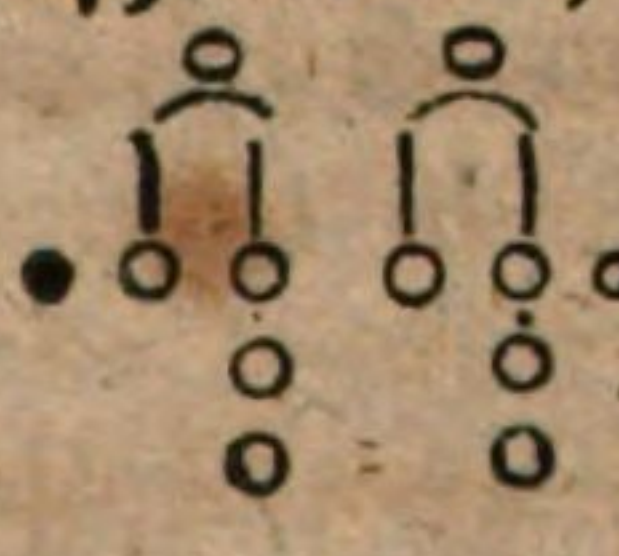
147. Concessum autem tantum de jure Civili.

Qui enim concedit, quod majus est, concedit etiam, quod minus. Si igitur personæ cognatæ, in hoc gradu existentes, conjungi possunt, quidni etiam affines in hoc gradu existentes, in quibus minor prohibitionis ratio deprehenditur?

148.

3. In gradu tertio.

149. Primo, inter fratris viduam, & fratris vel sororis nepotem,

 inter sororis viduum, & fratris vel sororis nepotem, inter fratrem, & fratris vel sororis nepotis viduam, inter sororem, & fratris vel sororis neptis viduum, matrimonium est prohibitum.

Ratio est, quia sibi invicem parentum liberorumve loco sunt, ut supra demonstratum.

150. De jure Divino.

Non quidem explicite, attamen implicite per textum *Levit. 18. vers. 14.* Nam remotioribus parentibus natura major reverentia debetur, quam propinquis. Licet igitur propatruvi vidua mihi uno gradu remotior sit putruvi vidua, tamen loco & dignitate est superior.

151. Canonico,

per d. c. non debet. 8. X. de consang. & affin.

152. Ci-

152. Civili.

vide num. 139.

153. Saxonico.

Const. provinc. Elect. Saxon. sub rubr. Die Ehe wird verbotheñ. tit. Von wegen der Schwägerschafft. fol. 190. col. 2. ibi: Der Bruder soll nicht hinaufwärts nehmen des Großvaters Bruders Weib. Item: Der Bruder soll nicht hinunterwärts nehmen seines Bruders Sohns Sohns Weib, noch seines Bruders Tochter Sohns Weib, noch seiner Schwester Sohns Sohns Weib, noch seines Weibes Bruders Tochter Tochter, noch seines Weibes Schwester Tochter Tochter. fol. 191. col. 1. ibi: Der Bruder soll nicht hinaufwärts nehmen des Großvaters Schwester Mann. Item: Die Schwester soll nicht hinaufwärts nehmen ihres Bruders Sohns Tochter Mann, noch ihres Bruders Tochter Tochter Mann, noch ihrer Schwester Tochter Tochter Mann, noch ihres Mannes Bruders Sohns Sohn, noch ihres Mannes Schwester Sohns Sohn.

154. Et Marchico.

vide num. 134

155. Secundo, inter fratris vel sororis filii viduam, & fratris vel sororis nepotem, inter fratris vel sororis filiae viduum, & fratris vel sororis neptem, inter fratris vel sororis filium, & fratris vel sororis nepotis viduam, inter fratris vel sororis filiam, & fratris vel sororis neptis viduum, matrimonium est prohibitum.

Quo scil. divinae prohibitiones majori cura & reverentia servantur. Factum sane licitum fugiendum ob vicinitatem illiciti.

156. De jure Canonico, Saxonico & Marchico.

157. Concessum autem de jure Divino & Civili.

per dicta sub num. 94. & 95. quæ hic applica.

158. Tertio, inter consobrini vel consobrinæ filium, & consobrini vel consobrinæ filii viduam, inter consobrini vel consobrinæ filiam, & consobrini vel consobrinæ filiae viduum, matrimonium est prohibitum.

Rationis loco mutandis mutatis huc refert, quod dictum sub num. 96.

159. De

159. De Jure Canonico, & Marchico,

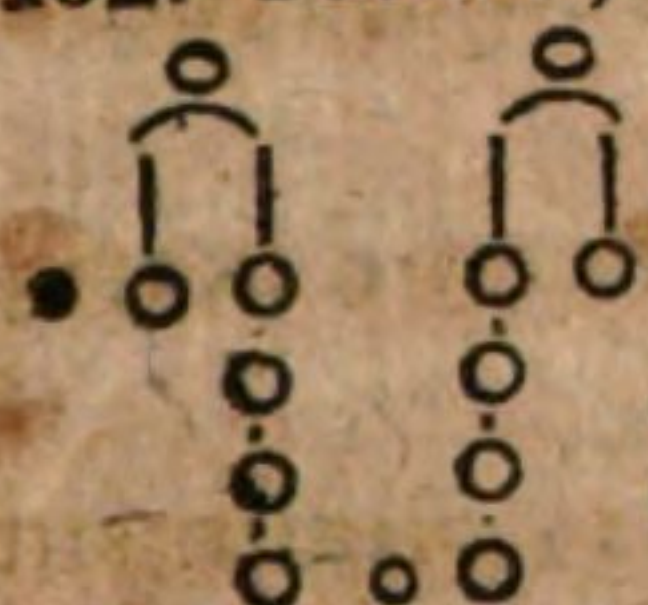
160. Concessum autem de jure Divino, Civili & Saxonico.

Quia hisce juribus in hoc gradu nec ratione cognationis matrimonium prohibitum. Multo igitur minus ratione affinitatis erit interdictum, ducto argumento a majori ad minus.

161.

4. In gradu quarto.

162. Primo, inter fratris viduam, & fratris vel sororis proneptem, inter sororis viduum, & fratris vel sororis proneptem, matrimonium est prohibitum, de Jure Divino, Canonico, Civili, Saxonico & Marchico.

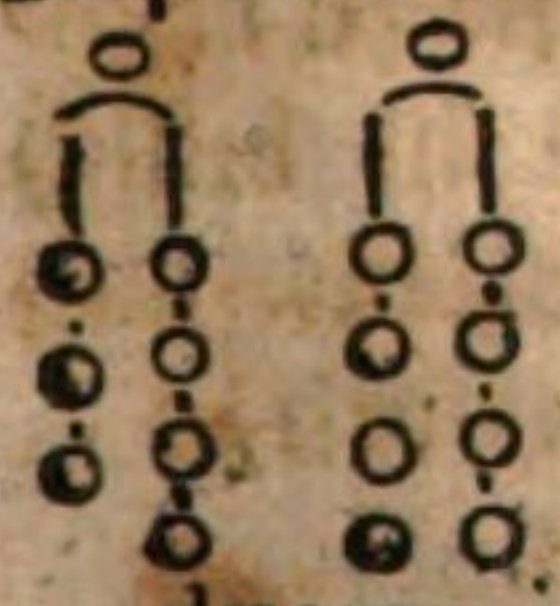
Vide, quæ supra dicta sunt de hoc gradu cognationis, & ea hîc applica.

163. Secundo, inter consobrini viduam, & consobrini vel con-

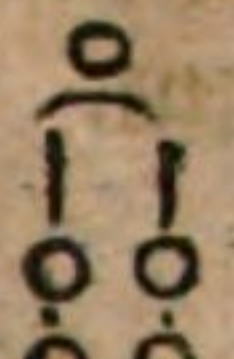
sobrinæ nepotem, inter consobrinæ viduum, & consobrini vel consobrinæ neptem, inter consobrinam, & consobrini vel consobrinæ neptis viduum, inter consobrinum, & consobrini vel consobrinæ nepotis viduam.

164. Tertio, inter consobrini vel consobrinæ filii viduam, &

consobrini vel consobrinæ nepotem, inter consobrini vel consobrinæ filia viduum & consobrini vel consobrinæ neptem, inter consobrini vel consobrinæ filium & consobrini vel consobrinæ nepotis viduam, inter consobrini vel consobrinæ filiam, & consobrini vel consobrinæ neptis viduum.

165.

Quarto, inter consobrinorum nepotem & neptem matrimonium est prohibitum, tantum de jure Canonico.

166.

per d. c. non debet. 8. X. de consang. & affin.

167. Concessum autem de jure Divino, Civili, Saxonico & Marchico.

168. De quinto gradu lineæ obliquæ vide posita sub num. 115. 116.

117. & 118. quæ mutandis mutatis huc quadrant.

169. Nunc etiam de usu computationis Juris Civilis agendum esset, verum cum videam, satis materiam ad ventilandum adesse,

esse, hic cum bono DEO subsistam, quod reliquum adhuc, in aliud usque tempus reservando.

COROLLARIA.

I. Nescio, an æque satis de jure Saxonico, in gradu secundo lineæ obliquæ æqualis, fiat dispensatio.

II. An nuptiæ citra parentum consensum initæ, rescindi debeant, quando res non amplius est integra, puta, si copula carnalis fuerit infecuta. Neg.

III. An illud matrimonium, si quis ab alio vitiatam duxerit, rescindi possit? Distinguo.

Maritus, cum duceret, vel scivit, eam esse ab alio vitiatam; aut postquam compertus est, nihilominus cum illa rem habuit.

Vel non scivit, & postquam compertus est, protinus ab ea abstinuit & dissolutionem matrimonii, manifestis & evidentibus testimoniis instructus, petiit.

Priori casu dissolvi non potest, posteriori autem potest quoad mensam & torum: Quin etiam parti innocenti, facultas ad secunda transeundi vota recte conceditur.

Præjudicium in hanc rem tale refert Valentin. Guilielmus Forsterus *in fine sui tr. d. Nupt.* Præmiss. præmitt. So werdet ihr, als der von solcher Unzucht nicht gewußt, auch dergestalt sie zu ehelichen nicht gewilliget, sondern betrogen worden, von ihr billich entbunden und loßgezehlet, und euch, als den unschuldigen und betrogenen Theil, euerer Gelegenheit nach, anderweit zu verehlichen billig verstattet und nachgelassen

B. N. W.

Cum Jure principium feci, Jove finio tandem.

Müller, Peter,

Hypomnema de annulo pronubo

Vitemberga 1735

4 Diss. 2456#Beibd.13/14

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10837362-5

VD18 15088022-001